

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
2. การสอนอ่านและการสอนเขียน
3. คำพ้องรูปพ้องรูปพ้องเสียง
4. การสอนแบบกระบวนการปฏิบัติ
5. แผนการจัดการเรียนรู้
6. แบบฝึกทักษะ
7. การหาประสิทธิภาพ และดัชนีประสิทธิผล
8. ความพึงพอใจในการเรียนรู้
9. บริบทของโรงเรียนบ้านเหล่าขาม (มูลนิธิศึกษาสงเคราะห์)
10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 10.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 10.2 งานวิจัยต่างประเทศ
11. กรอบแนวคิดในการวิจัย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้

ภาษาไทย

1. ความสำคัญ

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจการงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนาระบบการคิดวิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความ

มั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี และสุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป (กรมวิชาการ. 2551 : 37)

2. วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติ ให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษต่อ การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

3. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

3.1 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1) ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสารมีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2) ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3) ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์

ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล จัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสารการทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

4. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยไว้ 5 สาระ 5 มาตรฐาน ดังนี้

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณ และสร้างสรรค์

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษา และพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดี และวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

กล่าวโดยสรุป หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและใฝ่เรียนรู้ สามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สาระที่เป็นแก่นความรู้ทางภาษาประกอบด้วย การอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูด หลักการใช้ภาษา และวรรณคดีและวรรณกรรม

5. มาตรฐานและตัวชี้วัด

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีดังนี้

สาระที่ 1 การอ่าน มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหา ในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.1	1. อ่านออกเสียงบทร้อยแก้ว และบทร้อยกรองได้ถูกต้องเหมาะสมกับเรื่องที่อ่าน	<ul style="list-style-type: none"> ● การอ่านออกเสียง ประกอบด้วย <ul style="list-style-type: none"> - บทร้อยแก้วที่เป็นบทบรรยาย - บทร้อยกรอง เช่น กลอนสุภาพ กลอนสี่กัวา กาพย์ยานี 11 กาพย์ฉมัง 16 กาพย์สุรางคนางค์ 28 และโคลงสี่สุภาพ
	2. จับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่าน	<ul style="list-style-type: none"> ● การอ่านจับใจความจากสื่อต่าง ๆ เช่น <ul style="list-style-type: none"> - เรื่องเล่าจากประสบการณ์ - เรื่องสั้น - บทสนทนา
ม.1	3. ระบุเหตุและผล และข้อเท็จจริงกับข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่าน	<ul style="list-style-type: none"> - นิทานชาดก - วรรณคดีในบทเรียน
	4. ระบุและอธิบายคำเปรียบเทียบบและคำที่มีหลายความหมายในบริบทต่าง ๆ จากการอ่าน	<ul style="list-style-type: none"> - งานเขียนเชิงสร้างสรรค์ - บทความ - สารคดี
	5. ตีความคำยากในเอกสารวิชาการโดยพิจารณาจากบริบท	<ul style="list-style-type: none"> - บันเทิงคดี - เอกสารทางวิชาการที่มีคำ ประโยค

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	6. ระบุข้อสังเกตและความสมเหตุสมผลของงานเขียนประเภทชักจูงโน้มน้าวใจ	และข้อความที่ต้องใช้บริบทช่วยพิจารณาความหมาย – งานเขียนประเภทชักจูงโน้มน้าวใจเชิงสร้างสรรค์
	7. ปฏิบัติตามคู่มือแนะนำวิธีการใช้งานของเครื่องมือหรือเครื่องใช้ในระดับที่ยากขึ้น	● การอ่านและปฏิบัติตามเอกสารคู่มือ
	8. วิเคราะห์คุณค่าที่ได้รับจากการอ่านงานเขียนอย่างหลากหลายเพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิต	● การอ่านหนังสือตามความสนใจ เช่น – หนังสือที่นักเรียนสนใจและเหมาะสมกับวัย – หนังสืออ่านที่ครูและนักเรียนกำหนดร่วมกัน
	9. มีมารยาทในการอ่าน	● มารยาทในการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศ และรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.1	1. คัดลายมือตัวบรรจงครึ่งบรรทัด	● การคัดลายมือตัวบรรจงครึ่งบรรทัดตามรูปแบบการเขียนตัวอักษรไทย
	2. เขียนสื่อสารโดยใช้ถ้อยคำถูกต้องชัดเจน เหมาะสม และสละสลวย	● การเขียนสื่อสาร เช่น – การเขียนแนะนำตนเอง – การเขียนแนะนำสถานที่สำคัญๆ – การเขียนบนสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	3. เขียนบรรยายประสบการณ์ โดยระบุสาระสำคัญและรายละเอียดสนับสนุน	● การบรรยายประสบการณ์
	4. เขียนเรียงความ	● การเขียนเรียงความเชิงพรรณนา
	5. เขียนย่อความจากเรื่องที่อ่าน	● การเขียนย่อความจากสื่อต่าง ๆ เช่น เรื่องสั้น คำสอน โอวาท คำปราศรัยสุนทรพจน์ รายงาน ระเบียบ คำสั่ง บทสนทนาเรื่องเล่าประสบการณ์
	6. เขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสาระจากสื่อที่ได้รับ	● การเขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสาระจากสื่อต่าง ๆ เช่น – บทความ – หนังสืออ่านนอกเวลา – ข่าวและเหตุการณ์ประจำวัน – เหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ
	7. เขียนจดหมายส่วนตัวและจดหมายกิจธุระ	● การเขียนจดหมายส่วนตัว – จดหมายขอความช่วยเหลือ – จดหมายแนะนำ ● การเขียนจดหมายกิจธุระ – จดหมายสอบถามข้อมูล
	8. เขียนรายงานการศึกษาค้นคว้า และโครงการ	● การเขียนรายงาน ได้แก่ – การเขียนรายงานจากการศึกษาค้นคว้า – การเขียนรายงานโครงการ
	9. มีมารยาทในการเขียน	● มารยาทในการเขียน

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.1	1. พุคสรุปใจความสำคัญของเรื่อง ที่ ฟังและดู	<ul style="list-style-type: none"> ● การพุดสรุปความ พุดแสดงความรู้ ความคิดอย่างสร้างสรรค์จากเรื่อง ที่ฟังและดู ● การพุดประเมินความน่าเชื่อถือของสื่อที่มี เนื้อหาโน้มน้าว
	2. เล่าเรื่องย่อจากเรื่องที่ฟังและดู	
	3. พุดแสดงความคิดเห็นอย่าง สร้างสรรค์เกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและดู	
	4. ประเมินความน่าเชื่อถือของสื่อ ที่มีเนื้อหาโน้มน้าวใจ	
	5. พุดรายงานเรื่องหรือประเด็นที่ศึกษา ค้นคว้าจากการฟัง การดู และ การสนทนา	<ul style="list-style-type: none"> ● การพุดรายงานการศึกษาค้นคว้าจาก แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ในชุมชน และท้องถิ่นของตน
	6. มีมารยาทในการฟัง การดู และ การพุด	<ul style="list-style-type: none"> ● มารยาทในการฟัง การดู และ การพุด

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของ ภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.1	1. อธิบายลักษณะของเสียงในภาษาไทย	<ul style="list-style-type: none"> ● เสียงในภาษาไทย
	2. สร้างคำในภาษาไทย	<ul style="list-style-type: none"> ● การสร้างคำ <ul style="list-style-type: none"> - คำประสม คำซ้ำ คำซ้อน - คำพ้อง
	3. วิเคราะห์ชนิดและหน้าที่ของคำ ในประโยค	<ul style="list-style-type: none"> ● ชนิดและหน้าที่ของคำ

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	4. วิเคราะห์ความแตกต่างของภาษาพูดและภาษาเขียน	<ul style="list-style-type: none"> ● ภาษาพูด ● ภาษาเขียน
	5. แต่งบทร้อยกรอง	<ul style="list-style-type: none"> ● กาพย์ย่น 11
	6. จำแนกและใช้สำนวนที่เป็นคำพังเพยและสุภาษิต	<ul style="list-style-type: none"> ● สำนวนที่เป็นคำพังเพยและสุภาษิต

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.1	1. สรุปเนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน	<ul style="list-style-type: none"> ● วรรณคดีและวรรณกรรมเกี่ยวกับ <ul style="list-style-type: none"> - ศาสนา - ประเพณี - พิธีกรรม - สุภาษิตคำสอน - เหตุการณ์ประวัติศาสตร์ - บ้านเกิด - บันทึกการเดินทาง - วรรณกรรมท้องถิ่น
	2. วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่านพร้อมยกเหตุผลประกอบ 3. อธิบายคุณค่าของวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน 4. สรุปความรู้และข้อคิดจากการอ่านเพื่อประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง	<ul style="list-style-type: none"> ● การวิเคราะห์คุณค่าและข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรม
	5. ท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนดและบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจ	<ul style="list-style-type: none"> ● บทอาขยานและบทร้อยกรองที่มีคุณค่า <ul style="list-style-type: none"> - บทอาขยานตามที่กำหนด - บทร้อยกรองตามความสนใจ

6. คุณภาพผู้เรียน

6.3 เมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

6.3.1 อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะได้ถูกต้อง เข้าใจความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัย จับใจความสำคัญและรายละเอียดของสิ่งที่อ่าน แสดงความคิดเห็นและข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน และเขียนกรอบแนวคิด ผังความคิด ย่อความ เขียนรายงานจากสิ่งที่อ่านได้ วิเคราะห์ วิจารณ์ อย่างมีเหตุผล ลำดับความอย่างมีขั้นตอนและความเป็นไปได้ของเรื่องที่อ่าน รวมทั้งประเมินความถูกต้องของข้อมูลที่ใช้สนับสนุนจากเรื่องที่อ่าน

6.3.2 เขียนสื่อสารด้วยลายมือที่อ่านง่ายชัดเจน ใช้ถ้อยคำได้ถูกต้องเหมาะสมตามระดับภาษา เขียนคำขวัญ คำคม คำอวยพรในโอกาสต่าง ๆ โฆษณา คติพจน์ สุนทรพจน์ ชีวิตประวัติ อัตชีวประวัติและประสบการณ์ต่าง ๆ เขียนย่อความ จดหมายกิจธุระ แบบกรอกสมัครงาน เขียนวิเคราะห์ วิจารณ์และแสดงความรู้ความคิดหรือโต้แย้งอย่างมีเหตุผล ตลอดจนเขียนรายงานการศึกษาค้นคว้า และเขียนโครงการ

6.3.3 พูดแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ วิจารณ์ ประเมินสิ่งที่ได้จากการฟัง และดู นำข้อคิดไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน พุดรายงานเรื่องหรือประเด็นที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ มีศิลปะในการพุด พุดในโอกาสต่าง ๆ ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ และพุดโน้มน้าวอย่างมีเหตุผลน่าเชื่อถือ รวมทั้งมีมารยาทในการฟัง ดู และพุด

6.3.4 เข้าใจและใช้คำราชาศัพท์ คำบาลีสันสกฤต คำภาษาต่างประเทศอื่น ๆ คำทับศัพท์ และศัพท์บัญญัติในภาษาไทย วิเคราะห์ความแตกต่างในภาษาพุด ภาษาเขียน โครงสร้างของประโยครวมประโยคซ้อน ลักษณะภาษาที่เป็นทางการ กึ่งทางการและไม่เป็นทางการ และแต่งบทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ กาพย์ และโคลงสี่สุภาพ

6.3.5 สรุปเนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน วิเคราะห์ตัวละครสำคัญ วิถีชีวิตไทย และคุณค่าที่ได้รับจากวรรณคดีวรรณกรรมและบทอาขยาน พร้อมทั้งสรุปความรู้ข้อคิดเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

การสอนอ่านและการสอนเขียน

การอ่านมีความสำคัญและจำเป็นในชีวิตประจำวัน ซึ่งผู้อ่านต้องเข้าใจความหมายที่อ่านและสามารถนำประโยชน์ที่ได้จากการอ่านมาใช้ในชีวิตประจำวันได้

1. การสอนอ่าน

การสอนอ่าน มีนักวิชาการศึกษาได้ศึกษาไว้ในเรื่อง ดังนี้

1.1 ความหมายของการอ่าน

ฉวีวรรณ อุทากินันท์ (2542 : 1) กล่าวว่า การอ่านคือ ความเข้าใจใน สัญลักษณ์ เครื่องหมาย รูปภาพ ตัวอักษร คำและข้อความที่พิมพ์หรือเขียนขึ้นมา

วรรณิ โสมประยูร (2542 : 121) กล่าวว่า การอ่านเป็นกระบวนการทางสมองที่ต้องใช้สายตาสัมผัสตัวอักษรหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ รับรู้และเข้าใจความหมายของคำหรือสัญลักษณ์ โดยแปลออกมาเป็นความหมาย ที่ใช้สื่อความคิดและความรู้ระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านให้เข้าใจตรงกัน และผู้อ่านสามารถนำความหมายนั้น ๆ มาใช้ประโยชน์ได้

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2539 : 1) ให้ความหมายของการอ่านในด้านจิตวิทยาว่า การอ่าน คือ การที่ผู้อ่านสามารถจดจำเรื่องได้และเก็บไว้ในสมอง ถ้ามีโอกาสเล่าให้ผู้อื่นฟังก็สามารถเล่าได้ถูกต้อง

ทัศนีย์ ศุภเมธี (2534 : 79) กล่าวว่า การอ่านคือการแปลสัญลักษณ์ที่เขียนหรือพิมพ์ให้มีความหมายออกมาเป็นสัญลักษณ์ สัญลักษณ์ในภาษาไทย คือ คำ ข้อความ จึงเป็นเรื่องสำคัญมากในการสอนอ่านแก่เด็กแรกเรียน นักเรียนจะต้องเข้าใจความหมายและนำไปใช้ในการฟัง

สรุปได้ว่า การอ่าน หมายถึง การแปลความหมายจากสัญลักษณ์ เครื่องหมาย รูปภาพ ตัวอักษร คำและข้อความที่เขียนหรือพิมพ์ขึ้นมาโดยใช้สายตาสัมผัสตัวอักษร รับรู้และเข้าใจความหมาย

1.2 จุดมุ่งหมายของการอ่าน

ได้มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการอ่านไว้ดังนี้

สิริพัทธ์ เจษฎาวิโรจน์ (2540 : 146-147) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายการอ่าน ดังนี้

1. อ่านเพื่อค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม เช่น อ่านตำรา สารคดี บทความต่าง ๆ
2. อ่านเพื่อหารายละเอียด เช่น อ่านสารคดี ประวัติศาสตร์
3. อ่านเพื่อความบันเทิง ความเพลิดเพลิน เช่น อ่านนวนิยาย การ์ตูน

วรรณคดี

4. อ่านเพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
5. อ่านเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์ เช่น อ่านข่าว
6. อ่านเพื่อหาข้อเท็จจริง
7. อ่านเพื่อจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน

8. อ่านเพื่อปฏิบัติตาม เช่น อ่านคำสั่ง คำแนะนำ คู่มือการใช้เครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ

9. อ่านเพื่อออกเสียงคำให้ถูกต้องตามอักขรวิธีและสากถนิยม ชัดเจนและมี น้ำเสียงเหมาะกับเนื้อเรื่อง

สรุปได้ว่า การอ่านมีความมุ่งหมายหลายประการทั้งเพื่อให้เกิดความรู้ เห็นข้อเท็จจริง เพื่อความบันเทิง ตลอดจนทั้งเพื่อให้การอยู่ร่วมกันของสังคม

1.3 ความสำคัญของการอ่าน

การอ่านเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการศึกษาหาความรู้ทุกระดับชั้นและเป็น เครื่องมือในการถ่ายทอด และอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของคนไทยไปสู่คนรุ่นหลัง ๆ ต่อไป

สิริพัชร์ เจษฎาวิโรจน์ (2540 : 146) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่าน ดังนี้

1. การอ่านเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการศึกษาหาความรู้ทุกระดับชั้น เป็น พื้นฐานการเรียนรู้วิชาอื่น ๆ และเรียนรู้ความเจริญก้าวหน้าของโลกปัจจุบันได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
2. การอ่านเป็นการถ่ายทอดความรู้สึกรู้สึกนึกคิด และความต้องการของผู้เขียน

ไปสู่ผู้อ่าน

3. การอ่านช่วยให้บุคคลสามารถนำความรู้และประสบการณ์จากสิ่งที่อ่านไป ปรับปรุงและพัฒนาอาชีพหรือธุรกิจการงานที่กระทำอยู่ให้เจริญก้าวหน้าและประสบความสำเร็จได้ดี ขึ้น ทั้งยังส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดความคิดสร้างสรรค์ รอบรู้ และเกิดความมั่นใจตนเองมากขึ้น

4. การอ่านเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้ทุกคนดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข สามารถเข้าใจผู้อื่น ได้ดีขึ้น และสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเป็นระบบและราบรื่น

5. การอ่านช่วยให้บุคคลรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และเกิด ความสนุกสนานเพลิดเพลิน

6. การอ่านเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอด และอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ของคนไทยไปสู่คนรุ่นหลัง ๆ ต่อไป เช่น ศิลปจารึก วรรณคดี เอกสารทางประวัติศาสตร์ เอกสาร ทางประเพณีและวัฒนธรรม

วรณี โสมประยูร (2542 : 121) กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ ดังนี้

1. การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ หากอ่านไม่ได้การเรียนการสอน ย่อมพบอุปสรรคอย่างใหญ่หลวง พฤติกรรมในการเรียนของเด็กจะเปลี่ยนไป หงอยเหงา เก็บกด หรือมีฉะนั้นจะแสดงออกต่าง ๆ ในลักษณะทดแทนปมด้อยเหล่านี้ก็มี ครูจำเป็นต้องเอาใจใส่ ช่วยเหลือแก้ไข (ช่อมเสริม) ตั้งแต่เริ่มอ่านบทเรียนแรกทันที

2. เด็กที่อ่านได้ย่อมได้รับการยอมรับ สามารถร่วมเรียนเล่นกับเพื่อน ๆ ได้ดี ตรงกันข้าม การที่เด็กมีอุปสรรคในการอ่านย่อมขาดความอบอุ่น ขาดความมั่นใจตนเอง

3. การอ่านได้อ่านเป็น เป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้เด็กได้รับความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ทั้งนี้ไม่ว่าโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาใดในโลกก็ไม่อาจจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้อย่างสมบูรณ์ที่สุด การอ่านจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่เด็กจะค้นคว้าเพิ่มเติมได้อย่างจุใจหรือตามความจำเป็นของเด็กเหล่านี้ได้ดี

4. การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการประกอบธุรกิจ การปรับปรุงอาชีพ เมื่อพ้นวัยประถมศึกษาอาจเรียนรู้จากกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนได้อีกทางหนึ่ง สรุปได้ว่า การอ่านมีความสำคัญอย่างยิ่ง เป็นทั้งเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร การค้าขาย การศึกษา หาคำความรู้ การถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ตลอดจนเพื่อความบันเทิงใจ

1.4 ประเภทของการอ่าน

การอ่านแบ่งตามวิธีอ่านได้ 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ การอ่านในใจ และการอ่านออกเสียง ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้ (บันลือ พฤษะวัน. 2530 : 81)

1. การอ่านในใจ คือ การอ่านไม่ออกเสียงหรืออ่านเงียบ (Silent Reading) เวลาอ่านในใจจะไม่ใช้อวัยวะที่ช่วยในการออกเสียงเคลื่อนไหวเลย คงใช้เฉพาะสายตากวาดไปบนตัวอักษร นัยน์ตารับภาพแล้วส่งสัญญาณผ่านประสาทตาไปยังประสาทสมองให้รับรู้เพื่อจดจำและตีความต่าง ๆ ออกมา

2. การอ่านออกเสียง การอ่านออกเสียงเป็นการอ่านให้เกิดเสียงดัง (Sound Reading) คือ การเปล่งเสียงตามตัวอักษร ถ้อยคำ และเครื่องหมายต่าง ๆ ที่เขียนไว้ออกมาให้ถูกต้อง ชัดถ้อยชัดคำ และเป็นที่น่าสนใจแก่ผู้ฟัง

ดังนั้น การอ่านออกเสียงผู้อ่านจะต้องอาศัยการทำงานที่สัมพันธ์กันระหว่างสายตา สมอง และอวัยวะในการออกเสียง กล่าวคือผู้อ่านจะต้องใช้สายตากวาดไปบนตัวอักษรครั้งละหนึ่งวรรค และต้องแบ่งใจความไว้แปลงความคิดเป็นเสียง แล้วจึงเปล่งเสียงออกมาให้ตรงตามความหมายของถ้อยคำ เพื่อให้ผู้ฟังเขาใจข้อความที่ได้ยินผู้อ่านเปล่งเสียงออกมา

1.5 การสอนทักษะการอ่าน

การอ่านเป็นทักษะที่ครูควรฝึกให้ผู้เรียน วิธีที่ใช้ในการสอนอ่าน และเทคนิคการสอนอ่านที่น่าสนใจ ประพนธ์ เรืองณรงค์ และคณะ (2545 : 2-66) ได้กล่าวถึงทักษะการอ่านดังต่อไปนี้

1. การอ่านที่ครูควรฝึกให้ผู้เรียน

1.1 การอ่านเพื่อความรู้ความเข้าใจ เป็นการอ่านที่มีความสำคัญ เพราะเมื่อผู้เรียนมีทักษะในการอ่าน โดยสามารถเข้าใจความหมายของเรื่องที่อ่านมากขึ้น ก็จะเป็นหนทางนำไปสู่ความสำเร็จทุกสาขาวิชา รวมทั้งในการดำเนินชีวิตประจำวัน นอกจากจะเข้าใจความหมายของคำและเข้าใจในเรื่องที่อ่านแล้ว การเข้าใจสำนวน โวหาร ทั้งการพรรณนา การบรรยาย

การเปรียบเทียบต่าง ๆ จะช่วยให้มีความลึกซึ้งในการอ่านมากยิ่งขึ้น อีกทั้งเป็นการทะนุบำรุง ส่งเสริมวัฒนธรรมทางภาษาที่ดั่งงามไปสู่อนุชนรุ่นหลังสืบไป การอ่านเพื่อความรู้ความเข้าใจใน ถ้อยคำ สำนวน โวหาร มีรายละเอียดดังนี้

1.1.1 ถ้อยคำ อาจเป็นคำโดด ๆ หรือเป็นถ้อยคำสองคำสามคำในลักษณะที่เป็น คำศัพท์ หรือคำศัพท์เฉพาะวงการต่าง ๆ ถ้อยคำเหล่านี้ต้องอาศัยการตีความหรือต้องอาศัยการดูจาก ข้อความแวดล้อมคำนั้น ๆ (บริบท ก็จะทำให้เข้าใจความหมายมากขึ้น)

1.1.2 สำนวน เป็นถ้อยคำกะทัดรัด สละสลวย มีความหมายลึกซึ้งกินใจ และมีความหมายในเชิงเปรียบเทียบ สำนวนรวมไปถึงสุภาษิต คำพังเพย คำขวัญ และคำคม

1.1.3 โวหาร หมายถึง ชั้นเชิงสำนวนแต่งหนังสือหรือสำนวนที่เล่นเป็น สำบัดสำนวน โวหารแบ่งเป็นพรรณนา การบรรยาย การเปรียบเทียบ

1.2 การอ่านเพื่อสรุปใจความสำคัญ เป็นการอ่านเพื่อจับใจความสำคัญหรือเก็บสาระสำคัญของเรื่อง จะต้องมีความสามารถที่จะเข้าใจ และแยกแยะให้ได้ว่าข้อความใด ประโยคใด เป็นส่วนสำคัญของเรื่อง และส่วนใดเป็นส่วนปลีกย่อย การอ่านเพื่อสรุปใจความสำคัญเป็นการอ่าน เพื่อเก็บสาระสำคัญหรือใจความสำคัญของเรื่อง โดยมีขั้นตอน คือ การอ่านเร็วหรืออ่านในใจคร่าว ๆ พอให้เข้าใจเรื่อง อ่านเก็บรายละเอียดเพื่อทบทวนเนื้อหา ฝึกหรือคิดตั้งคำถามเพื่อหาคำตอบ หา ประโยคใจความสำคัญในแต่ละย่อหน้า และการเรียบเรียงให้เป็นสำนวนภาษาของตนเอง หลักการ อ่านเพื่อสรุปใจความมีขั้นตอน ดังนี้

1.2.1 อ่านเร็ว เป็นการอ่านคร่าว ๆ อ่านเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบให้พอเข้าใจเรื่อง

1.2.2 อ่านเก็บรายละเอียด เป็นการอ่านทบทวนอีกครั้ง ตั้งคำถามจากเรื่อง ว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร ทำไม หรือใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร และผลที่ได้รับคืออะไร

1.2.3 ตอบคำถาม โดยนำคำตอบมาเรียบเรียงใหม่ด้วยสำนวนภาษาของนักเรียน การตอบคำถามอาจตอบด้วยวาจาหรือเขียนก็ได้ ซึ่งถ้าหากนักเรียนตอบคำถามได้ทุกข้อก็สามารถจับใจความได้ทั้งหมด

วิธีการสรุปใจความสำคัญมีดังนี้

- 1) หาประโยคใจความสำคัญและประโยคใจความสำคัญรองแต่ละย่อหน้า
- 2) เมื่อได้ประโยคใจความสำคัญแล้ว ให้พิจารณาหาส่วนที่เป็นใจความสำคัญของเรื่อง โดยตัดส่วนที่ไม่จำเป็นออก ถ้าเรื่องเป็นร้อยกรองให้ถอดความเป็นร้อยแก้วก่อน
- 3) เรียบเรียงใหม่เป็นสำนวนภาษาของตนเอง

1.3 การอ่านในใจ มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้อ่านหนังสือได้เร็ว และเป็นการฝึก อัตรเร็วในการอ่าน เพื่อเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ความเพลิดเพลินจากการอ่าน การอ่าน

ในใจระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จะต้องฝึกบ่อย ๆ ขั้นตอนของการอ่านในใจอย่างมีประสิทธิภาพ เบื้องต้น นั่นคือ อ่านได้คล่องแคล่ว รวดเร็ว ถูกต้อง ตอบคำถามได้ สรุปเรื่องได้ วิเคราะห์ได้ นอกจากนี้จะต้องมีการปูพื้นฐานหรือมีการสร้างประสบการณ์ในการอ่านมาก่อนแล้วยังสามารถทำได้ อีก 3 ขั้นตอนที่เพิ่มเติมช่วยในการอ่านในใจได้ ดังนี้

1.3.1 อ่านสำรวจและตั้งคำถาม เป็นการอ่านสำรวจโดยอ่านบทเรียนคร่าว ๆ และกวาดสายตาเฉพาะตอนที่สำคัญ เป็นการอ่านเร็วและตั้งคำถาม

1.3.2 อ่านพินิจและตอบคำถาม เป็นการอ่านเรื่องอีกครั้งอย่างพินิจพิจารณา เพื่อหาคำตอบ จับประเด็นสำคัญ หารายละเอียดของเรื่อง ลำดับเหตุการณ์ แล้วตอบคำถาม

1.3.3 อ่านโดยใช้แผนภาพโครงเรื่อง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเห็นความเกี่ยวข้องของเรื่อง และจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องที่อ่านดียิ่งขึ้น เป็นการพัฒนาการอ่านเพื่อความเข้าใจขั้นมาอีก ระดับหนึ่ง

1.4 การอ่านออกเสียง เป็นการอ่านที่ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้ และความเพลิดเพลิน การอ่านออกเสียงนั้นสามารถอ่านได้ทั้งแบบร้อยแก้วและแบบร้อยกรอง เช่น กลอนสี่ กลอนแปด โคลงสี่สุภาพ เป็นต้น การรู้หลักของการอ่านที่ดีจะทำให้สามารถอ่านได้ถูกจังหวะ ติลา และรู้จักใช้น้ำเสียง ทำให้เกิดความซาบซึ้งในการอ่าน จุดมุ่งหมายของการอ่านออกเสียง เป็นการถ่ายทอดตัวอักษรออกมาเป็นเสียง เพื่ออ่านให้ผู้อื่นฟังหรือออกเสียงให้ผู้อื่นฟัง เช่น ผู้เรียนอ่านหนังสือให้ครูฟัง หรือนักข่าวอ่านข่าวให้ผู้ชมที่อยู่ทางบ้านฟัง เป็นต้น หรืออ่านเพื่อต้องการความไพเราะของเสียงของถ้อยคำ และเพื่อให้เกิดความซาบซึ้ง เช่น การอ่านกลอนและทำนองเสนาะอื่น ๆ โดยมีหลักการอ่านออกเสียง ดังนี้ การอ่านออกเสียงต้องอ่านให้ถูกต้องตามอักขรวิธี และอ่านออกเสียงให้ชัดเจน เช่น อ่านอักษรนำ อ่านคำที่มี รร (ร หัน) อ่านอย่างมีจังหวะที่ถูกต้อง มีวรรคตอนที่ถูกต้อง และจะต้องอ่านได้คล่องแคล่วอีกด้วย เพื่อให้ผู้ฟังได้รับรู้ถึงความไพเราะ จะต้องทำน้ำเสียงและกิริยาอาการให้สอดคล้องกับเรื่องที่อ่าน ซึ่งกิริยาท่าทางจะช่วยสื่อให้เข้าใจเรื่องมากยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันผู้อ่านก็เพลินและได้อารมณ์ไปกับเรื่องที่อ่าน การอ่านออกเสียงที่ดี ถ้าผู้อ่านไม่มีประสบการณ์ในการอ่านมาก ผู้อ่านควรอ่านในใจสักครั้งหนึ่งก่อน เพื่อให้รู้เรื่องราวโดยตลอดของเรื่องที่อ่าน และแบ่งวรรคตอน หรืออ่านออกเสียงคำยากให้ถูกต้องก่อน เพื่อให้รู้เรื่องราว จากนั้นจึงจะอ่านออกเสียง การทำเช่นนี้จะทำให้สามารถอ่านออกเสียงได้อย่างมั่นใจ เสียงดังฟังชัด มีทำนอง มีจังหวะวรรคตอน และมีน้ำเสียงที่น่าฟัง

ประโยชน์ในการอ่านออกเสียง การอ่านออกเสียงในแต่ละครั้งหากผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจกับเนื้อเรื่องที่อ่านไปด้วยจะทำให้มีความรู้กว้างขวางขึ้น ซึ่งนอกจากจะเป็นการพัฒนาศักยภาพในการอ่านแล้วยังสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เป็นการสร้างเสริมชีวิตของตนให้สมบูรณ์ขึ้น

1.5 การอ่านเพื่อแยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น การแยกแยะข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องเรียนรู้ เพื่อเป็นทักษะเบื้องต้นของการวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจว่าสิ่งใดควรเชื่อ และสิ่งใดไม่ควรเชื่อ อันจะนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในการตัดสินใจแก้ปัญหาของตนที่อาจจะต้องเผชิญกับการอ่านหนังสือ บทความ หรือข้อความต่าง ๆ นั้น สิ่งหนึ่งที่ผู้อ่านจะพบ คือ ผู้เขียนมักจะสอดแทรกข้อคิดเห็นเพื่อเป็นการแสดงความคิดเห็นในข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียนคู่ขนานไปกับข้อเท็จจริงว่าผู้เรียนจะต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์เพื่อแยกแยะข้อเท็จจริงออกจากข้อคิดเห็น ข้อเท็จจริงมักเป็นเหตุการณ์ ปรากฏการณ์ ข้อมูลสถิติ หรือสิ่งที่มีหลักฐานมาสนับสนุน ยืนยันได้ มีความสมเหตุสมผล ส่วนข้อคิดเห็นจะเป็นความคิดเห็น ความรู้สึก หรือข้อสรุปที่ได้มาจากข้อเท็จจริงที่เป็นข้อคิดเห็นส่วนตัวของแต่ละคน ขั้นตอนของการแยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น มีดังนี้

1.5.1 จับใจความสำคัญ เมื่ออ่านเรื่องหรือข้อความแล้วต้องพิจารณาใจความสำคัญให้ได้

1.5.2 แยกข้อเท็จจริงออกจากข้อคิดเห็น โดยดูจากข้อเท็จจริงที่มีหลักฐานอ้างอิง และข้อคิดเห็นที่เป็นการแสดงความคิดเห็น

1.6 การอ่านเพื่อวิเคราะห์หาเหตุผล คือ การแยกแยะเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาว่ามีที่มาที่ไปอย่างไร เพื่อทำความเข้าใจและเห็นความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่าง ๆ ซึ่งการอ่านเพื่อวิเคราะห์หาเหตุและผลต้องใช้กระบวนการอ่านเพื่อความเข้าใจ รวมทั้งการสรุปจากเรื่องที่อ่านเพื่อช่วยในการวิเคราะห์หาเหตุและผล การอ่านเพื่อวิเคราะห์หาเหตุผลเป็นกระบวนการใช้ความคิดในการอ่านเรื่อง คือ จะต้องแยกแยะให้ได้ว่า เรื่องที่อ่านนั้นอะไรเป็นเหตุ อะไรเป็นผล และกระบวนการหรือวงจรของเหตุและผลนั้นมีที่มาและที่ไปอย่างไร เพื่อประโยชน์ในการแก้ปัญหาและหาข้อสรุป

1.7 การอ่านเพื่อตีความ คือ การอ่านเพื่อเข้าใจความหมาย และถอดความรู้สึกรู้สึกหรือเจตนา หรือความตั้งใจของผู้เขียนที่ต้องการสื่อหรือบอกให้ผู้อื่นทราบ บางครั้ง หรือบ่อยครั้งผู้เขียนไม่ได้บอกตรง ๆ ถึงเจตนาหรือความตั้งใจในการเขียนซึ่งต้องอาศัยในการตีความ การอ่านเพื่อการตีความเป็นการอ่านที่ต้องใช้ความคิดพิจารณาว่า ผู้เขียนตั้งใจจะบอกอะไรแก่ผู้อ่าน อาจเป็นการแนะนำสั่งสอน เตือนสติ ห้ามปราม หรือวัตถุประสงค์อื่น ซึ่งผู้อ่านจะต้องมีประสบการณ์ และมีพื้นความรู้ดีจึงจะตีความได้ถูกต้อง ซึ่งมีหลักในการอ่านเพื่อตีความ ดังนี้

1.7.1 ผู้ตีความจะต้องเตรียมความพร้อม เช่น จะตีความในเรื่องใด หากเรื่องนั้นเป็นเรื่องยากและไม่ถนัด ไม่มีประสบการณ์ ดังนั้น จะต้องศึกษาค้นคว้าเพื่อให้ความรู้ที่จำเป็น ๆ ก่อนที่จะตีความ

1.7.2 การอ่านเพื่อตีความจำเป็นจะต้องใช้หลักการพื้นฐานทางด้าน
การจับใจความสำคัญด้วย และการพิจารณาไตร่ตรอง รวมทั้งการหาข้อสรุปของเรื่องเพื่อช่วย
ในการตีความ

1.8 การเลือกอ่านหนังสือและสื่อต่าง ๆ เพื่อความรู้ความบันเทิง การเลือกอ่าน
หนังสือและสื่อต่าง ๆ มีความสำคัญมาก เพราะหนังสือและสื่อมีมากมาย แต่เวลาในการอ่านมีจำกัด
ไม่สามารถอ่านได้ทุกเล่มทุกอย่างได้ จึงจะต้องเลือกอ่านตามวัตถุประสงค์และจัดสรรเวลาใน
การอ่านแต่ละอย่างให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง
ซึ่งมีหลักการอ่านหนังสือและสื่อต่าง ๆ เพื่อความรู้ความบันเทิง ดังนี้

กำหนดกิจกรรมหลังการอ่าน การอ่านทุก ๆ อย่างจะเป็นประโยชน์มากขึ้นถ้ามี
การกำหนดกิจกรรมหลังการอ่าน ไม่ว่าจะเป็นการบันทึกไว้ ย่อไว้ ทำรายงาน หรือการนำข้อคิดที่ได้
จากการอ่านไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต แก้ปัญหาชีวิต รวมทั้งการนำเอาคำแนะนำไปปฏิบัติ
เพื่อปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น

ประโยชน์จากการอ่านหนังสือและสื่อต่าง ๆ เพื่อความรู้ความบันเทิง มีทั้งได้
ความรู้จากเรื่องที่สามารถนำมาใช้โดยตรงในการเรียนหรือเสริม
สติปัญญาให้เฉลียวฉลาดได้ ความบันเทิงมีความสุขเพลิดเพลิน และได้คติ ข้อคิดเห็นเพื่อ
พัฒนาให้ชีวิตสมบูรณ์ มีความสุขสำเร็จในชีวิต

1.9 มารยาทในการอ่านและนิสัยรักการอ่าน มารยาทในการอ่านถือเป็นมารยาททาง
สังคมอย่างหนึ่งที่ผู้เรียนควรนำไปปฏิบัติ ส่วนการสร้างนิสัยรักการอ่านนั้นจะต้องรู้ถึงคุณค่าว่ามี
ประโยชน์อย่างแท้จริง ผู้ที่มีความสามารถในการอ่านและมีนิสัยรักการอ่าน จะเป็นผู้ที่ประสบ
ผลสำเร็จในชีวิต ความมีมารยาทเป็นเครื่องวัดความเจริญทางจิตใจของคน ส่วนมารยาทใน
การอ่านเป็นเครื่องวัดความมีระเบียบวินัยที่ดีของผู้อ่านหรือของผู้เรียน ซึ่งมีความสำคัญมาก เพราะ
ผู้เรียนในยุคปฏิรูปจะต้องมีความรู้มีคุณธรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมี
ความสุขมารยาทที่ดีในการอ่านร่วมกัน มีดังนี้

1.9.1 ไม่ส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่น

1.9.2 ขณะอ่านหนังสือร่วมกับผู้อื่นไม่ควรนำขนม น้ำ มารับประทาน

1.9.3 ขณะที่ผู้อื่นอ่านหนังสือ ไม่ควรเล่น

1.9.4 เมื่ออ่านหนังสือเสร็จควรเก็บไว้ที่เดิม

1.9.5 เมื่อต้องการลุกไปที่อื่น ควรค่อย ๆ ลุก ไม่ทำเสียงดัง

1.9.6 ไม่ขีดเขียนทำลายหนังสือที่เป็นสมบัติของส่วนรวม เช่น หนังสือของ

ห้องสมุด เป็นต้น

2. การสร้างนิสัยรักการอ่าน มีวิธีการดังนี้

- 2.1 หาหนังสือที่ชอบมากที่สุดมาอ่านก่อน
- 2.2 ใช้ระยะเวลาในการอ่านโดยเริ่มจากเวลาสั้น ๆ ก่อน
- 2.3 ใช้ระยะเวลาในการอ่านให้นานขึ้น โดยควบคุมจิตใจให้แน่วแน่ มีสมาธิมั่นคง

และอดทนต่อสิ่งรบกวน

- 2.4 ข้อความที่อ่านควรมุ่งอ่านให้จบตอนใดตอนหนึ่ง มากกว่าจะมุ่งนับจำนวนหน้า
- 2.5 จดจำเนื้อหาสาระหรือใจความสำคัญให้ได้
- 2.6 หมั่นฝึกฝนทักษะการอ่านอยู่เสมอ

ประโยชน์ของการสร้างนิสัยรักการอ่าน การมีนิสัยรักการอ่านเป็นนิสัยของคนที่มีความมุมานะ และมีความตั้งใจจริงซึ่งแสดงออกให้เห็นได้โดยการชอบอ่านหนังสือทุก ๆ ประเภท ทั้งหนังสือบันเทิง หนังสือประเภทความรู้ ซึ่งการที่ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่านนอกจากจะทำให้เป็นคนฉลาด มีความรู้รอบตัวแล้วยังได้รับความเพลิดเพลินในการอ่าน ผ่อนคลายความตึงเครียดได้อีกด้วย

จุดมุ่งหมายในการสอนให้อ่านได้นั้น เน้นให้นักเรียนรู้จักประสมคำ (พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ตัวสะกด และเครื่องหมายต่าง ๆ) ออกเสียงให้ถูกต้องทั้งคำที่เคยเห็นและคำที่ไม่เคยเห็น นอกจากนี้จะต้องรู้ความหมายของคำนั้น ๆ เพื่อนำไปใช้ในรูปกลุ่มคำหรือประโยคให้ถูกต้อง รู้จักนำลักษณะการอ่านที่ดีเข้ามาช่วยในการอ่าน การรู้จักกวาดสายตาดูขึ้น เริ่มต้นง่าย ๆ การอ่านในใจ และการอ่านออกเสียง นอกจากจุดประสงค์ในการอ่านโดยทั่วไป ควรจะได้เน้นถึงสิ่งเหล่านี้

1. ให้มีความสามารถในการอ่านออกเสียงได้ถูกต้อง รวดเร็วและเข้าใจ

เนื้อความที่อ่าน

2. ให้มีความสามารถในการอ่านในใจ เพื่อเก็บข้อความและเรื่องราวต่าง ๆ ที่อ่าน

ได้นั้นอย่างถูกต้อง

3. ให้เข้าใจความหมายของเรื่องที่อ่านได้ถูกต้อง และเก็บใจความสำคัญได้

4. ให้เด็กมีเจตคติที่ดีต่อการอ่าน เช่น เด็กทราบว่าการอ่านนั้นให้ประโยชน์ทั้งใน

ด้านความรู้และความเพลิดเพลิน เด็กเต็มใจอ่าน โดยไม่ฝืนใจอ่าน

5. เพื่อส่งเสริมให้เด็กรักการอ่าน

6. ให้เด็กรู้จักคำต่าง ๆ ที่ได้พบเห็น และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการเขียน

7. ส่งเสริมเด็กให้มีความรู้กว้างขวาง เพราะการอ่านย่อมทำให้เด็กได้รู้เรื่องต่าง ๆ

ทั้งในอดีตและปัจจุบัน

8. ส่งเสริมให้เด็กรู้จักเลือกอ่านหนังสือตามใจชอบ และตามความสนใจของเด็ก

การฝึกทักษะการอ่านออกเสียง มีข้อเสนอแนะดังนี้

8.1 ครูควรตั้งจุดมุ่งหมายแต่เพียงอย่างเดียวในการ อ่านครั้งหนึ่ง ๆ และบอกให้นักเรียนทราบความมุ่งหมายด้วย เช่น อ่านเพื่อความถูกต้องชัดเจนในการอ่านออกเสียงเน้นการอ่านออกเสียง ร ล และคำควบกล้ำให้ชัดเจน ฯลฯ

8.2 ควรฝึกบ่อย ๆ ในระยะสั้น ๆ

8.3 การสอนอ่านคำยาก ครูควรแทรกหลักเกณฑ์การอ่านให้เหมาะกับวัย เพื่อเด็กจะได้รู้หลักเกณฑ์ และช่วยให้จำได้แม่นยำ

8.4 ข้อความที่เป็นร้อยแก้ว ควรฝึกอ่านเดี่ยว ส่วนที่เป็นร้อยกรอง ควรให้อ่านพร้อมกัน

3. วิธีใช้ในการสอนอ่าน

การสอนอ่านสำหรับเด็กที่ยังไม่เรียนหนังสือ ให้สามารถอ่านและถ่ายทอดความรู้สึกรู้สึกนึกคิด หรือคำพูดออกมาเป็นตัวหนังสือ นับตั้งแต่เริ่มมีการสอนอ่านหนังสือไทยมาจนถึงปัจจุบันมีวิธีการสอนหลายวิธี ดังนี้

3.1 วิธีสอนอ่านแบบแจกลูกสะกดคำ (Spelling Approach) คือ การสอนที่ถือว่าคำประกอบด้วยรูปและเสียงของพยัญชนะ วรรณยุกต์ ตัวสะกด ฯลฯ เวลาสอนอ่านแทนที่จะอ่านเป็นคำ ๆ มีความหมายเลยทีเดียว ก็ต้องใส่พยัญชนะ สระ ฯลฯ ให้ออกเสียงได้ถูกต้องเป็นคำ ๆ อีกทีหนึ่ง เป็นการช่วยให้อ่านคำได้เพราะผู้อ่านรู้จักพยัญชนะ สระ ตัวสะกด แล้วใช้เสียงช่วยพาไป เช่น ปาน นักเรียนจะสะกดว่า ป-า-ป-า-น-ปาน หรือ ป-า-น-ปาน

3.2 วิธีสอนแบบเทียบเสียง (Phonic Approach) วิธีนี้ยึดการเทียบเสียงสระหรือสระและตัวสะกดเป็นหลักในการอ่าน เพื่อประโยชน์ในการเทียบเสียงหัดอ่าน เช่น กา ขา มา นา ตา มีเสียง อา เหมือนกัน มี ตี ปี สี ตี มีเสียง อี เหมือนกัน เมื่อค้นได้แล้วนำคำที่อ่านได้มาเรียงเป็นประโยค เช่น กา ตี ตา, ตา สี มี นา การสอนคำที่มีตัวสะกด ก็ใช้วิธีการเทียบเสียงเช่นเดียวกัน กาน นาน วาน มีเสียง อาน กัน จัน มัน มีเสียง อัน ตามปกติการสอนเทียบเสียงบ้างก็เรียกรวม ๆ กันว่า แจกลูกเทียบเสียง หรือค้นอักษร เพื่อประโยชน์ในการเทียบเสียงหัดอ่านเป็นส่วนใหญ่ ส่วนการสอนสะกดคำนั้นเพื่อประโยชน์ในการหัดเขียน เขียนให้ถูกต้องเป็นส่วนใหญ่ การสอนสะกดคำก็มีประโยชน์ในการช่วยให้เด็กอ่านได้ดีเช่นกัน เพราะฉะนั้นในการสอนเทียบเสียงหรือสะกดคำแต่ละครั้ง ครูจึงควรมีจุดมุ่งหมายอยู่ในใจก่อนว่าสอนเพื่อให้อ่านหรือสอนเพื่อให้เขียน แต่อย่างไรก็ตามทั้งการสอนอ่านและการสอนเขียนก็จะสอนแยกจากกันโดยอิสระไม่ได้

3.3 วิธีสอนแบบมาตรฐาน (The Baste Method) วิธีนี้ได้แบบอย่างมาจากการสอนภาษาต่างประเทศ โดยยึดหลักว่าในชีวิตประจำวันนั้นคนเราสื่อความหมายกันเป็นประโยคและคำจึงจะทำให้เข้าใจตรงกัน การสอนที่สอดคล้องกับธรรมชาติของภาษาก็คือ สอนให้เป็นประโยคและ

คำเดี่ยว โดยคัดเลือกประโยคและคำที่มีความหมายต่อตัวผู้เรียนมาให้อ่านและเขียนแยกออกเป็น
2 วิธี

3.3.1 สอนเป็นคำ (Word Approach) คือ ให้นักเรียนดูรูปภาพ แล้วมีคำอธิบาย
ได้ภาพ การสอนด้วยวิธีนี้ เป็นการสอนให้นักเรียนเกิดความคุ้นเคยตา ระหว่างคำกับภาพโดย
คาดหวังว่านักเรียนเห็นบ่อย ๆ จะจำคำได้ภาพได้ นอกจากนั้นการอ่านคำที่มีภาพประกอบย่อมจูงใจ
เด็กได้ดีกว่าอ่านตัวหนังสือเฉย ๆ

3.3.2 การสอนเป็นประโยค (Sentence Approach) คือ การนำเอาข้อความเป็น
ประโยคมาให้นักเรียนอ่าน โดยเลือกประโยคที่มีความหมาย หรือมีความสัมพันธ์กับผู้เรียนหรือเกิด
จากคำบอกเล่า คำพูดของผู้เรียนมาเขียนให้อ่าน การสอนวิธีนี้เป็นไปตามความเชื่อของนักจิตวิทยาที่
เชื่อว่า เด็กมีคุณสมบัติพิเศษซึ่งจะผิดแปลกไปจากผู้ใหญ่อยู่ประการหนึ่ง ซึ่งจะแสดงออกได้โดย
การทดลอง เด็กไม่ใช่ว่าจะอ่านได้เฉพาะคำ ๆ เดียวเท่านั้น แม้ประโยคยาว ๆ ก็อ่านได้ ถ้าครูลอง
เขียน คือ เมื่อเด็กเห็นสิ่งใดก็จะถ่ายภาพนั้นไว้ทั้งภาพ เปรียบเสมือนเราถ่ายรูปลงบนฟิล์ม ฉะนั้น
เมื่อได้เห็นสิ่งใดใหม่ จะนำเอามาเปรียบเทียบกับภาพเก่า การนำเอาการสอนเป็นคำและเป็นประโยค
มาสอนเด็ก เรียกว่า การสอนแบบมาตรฐานหรือการสอนแบบเบสิก (The Basic Method) ซึ่งถือว่า
เป็นการสอนให้สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียน

3.4 วิธีสอนแบบผสม หมายถึง การนำวิธีสอนเป็นคำและเป็นประโยคมาเป็นบันได
ขั้นต้นเสียก่อน แล้วจึงสอนด้วยวิธีการเทียบเสียง แจกลูก เมื่อเริ่มสอนด้วยหนังสือประเภทที่สอน
เป็นคำและประโยคก่อน โดยไม่คำนึงถึงหลักเกณฑ์ใด ๆ ในเรื่องการผสมหรือการแจกลูกให้มาก
จนสังเกตว่าเด็กจะคุ้นเคยกับการแยกคำเป็น สระ พยัญชนะ และวรรณยุกต์ แล้วจึงนำเอาหนังสือ
แบบเรียนประเภทเทียบเสียงแจกลูกเข้ามาสมทบเรียนด้วย หนังสืออ่านเป็นคำและเป็นประโยคก็
กลายเป็นแบบสอนอ่านไป จากนั้นก็จะนำเอาหนังสือแบบสอนอ่านอื่น ๆ ให้นักเรียนอ่าน
ต่อไปได้เสีย

4. เทคนิคการสอนอ่านที่น่าสนใจ

คำมีตัวสะกดมีสระเดียว ถ้านักเรียนแม่นยำในการจำแนกรูปคำในแม่ ก-กา การ
สอนตัวสะกดที่มีสระเดียวไม่ใช่เรื่องยาก การสอนอาจดำเนินเป็นขั้น ๆ ดังนี้

4.1 โดยการเปรียบเทียบระหว่างคำที่ไม่มีตัวสะกด เพื่อให้ให้นักเรียนหาข้อสรุปด้วย
ตนเองว่าคำเดิมอ่านอย่างไร คำใหม่อ่านอย่างไร แต่ละคำมีอะไรเขียนเหมือนกันต่างกันบ้าง ตัวอย่าง
เช่น จา + ง = จาง (ให้นักเรียนอ่านคำในแม่ ก-กา ก่อน แล้วจึงอ่าน กา + ง = กาง ออกเสียง
ตัวสะกดรวมเป็นคำใหม่ บา + ง = บาง จากนั้นให้นักเรียนเปรียบเทียบหาข้อสรุปจะได้ดังนี้

4.1.1 ทุกคำมี -า และ ง เหมือนกัน

4.1.2 ทุกคำออกเสียง อาง เหมือนกัน

4.1.3 ทุกคำออกเสียงต่างกันตามเสียงพยัญชนะต้น

4.2 เมื่อพบคำที่มีตัวสะกด ให้นักเรียนเอามือปิดตัวสะกด แล้วผันออกเสียงคำในแม่

ก-กา ก่อน จึงออกเสียงตัวสะกด

ตัวอย่าง กา + น = กาน จา + น = จาน แท + น = แทน

ถ้าคำที่มีตัวสะกดมีวรรณยุกต์อยู่ด้วย ให้ผันคำแม่ ก-กา ไปหาตัวสะกดก่อนแล้วจึง

ผันวรรณยุกต์

ตัวอย่าง กา + น = กาน กาน-ก้าน

4.3 สระ อะ เปลี่ยนรูปเป็น ไ้หันอากาศเมื่อมีตัวสะกด

ตัวอย่าง วะ + น = วัน

กะ + น = ก็น

การอ่านคำมีตัวสะกดบางตัว มีการอ่านลักษณะดังนี้

1) ตัวสะกดบางตัวเขียนด้วยพยัญชนะสองตัวควบกัน คือ นอกจากตัวสะกดแท้ ที่จะต้องออกเสียงเป็นตัวสะกดแล้ว ยังมีอักษรอีกตัวหนึ่งนำหรือตามหลังตัวสะกดที่แท้จริงมาด้วย ซึ่งมักเป็นตัว ร แต่เวลาอ่านไม่ต้องอ่านออกเสียงตัวที่นำมาหรือตามมานั้น เช่น จักร บุตร สมุทร เมตร สูตร ฉัตร ลีตร วัตร มิตร สามารถ

2) ตัวสะกดบางตัวมีสระ อี เช่น ชาติ ญาติ สมบัติ บัญญัติ

3) ตัวสะกดบางตัวมีสระ อุ เช่น เกตุ เหตุ ชาติ เมรุ เวลาอ่าน

ไม่ต้องออกเสียงตัวควบ หรือ สระ อุ

4) ตัวสะกดในแต่ละแม่ มีหลายตัว เช่น

แก่นก มี น ร ล พ ญ ฌ

แม่ก ก มี ก ข ค ฉ

แม่กบ มี บ ป ภ พ ฟ

แม่กด มี ค ต ฎ ฏ ร ท ฑ ษ ศ ส ถ รุ จ ช

ปัญหาในการสอนอ่าน

ในการสอนอ่านนั้นมี 2 แบบ คือ การอ่านออกเสียงและอ่านในใจ ปัญหาที่พบบาก คือ การอ่านออกเสียง ส่วนการอ่านในใจเท่าที่พบ คือ อ่านซ้ำมาก อ่านข้าม อ่านเก็บความไม่ครบ อ่านแล้วจับใจความไม่ได้ เวลาอ่านทำปากขมขมขมิบ และเวลาอ่านต้องใช้นิ้วชี้ทุกคำที่อ่าน ปัญหา การอ่านออกเสียงมีหลายประการ คือ (กรรณิการ์ พวงเกษม. 2531 : 129-133)

1. อ่านไม่ออก โดยมากจะเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ที่ยังจำหลักเกณฑ์ในการสะกดคำต่าง ๆ ไม่ได้ เช่น
  - 1.1 อ่านคำที่ใช้อักษรต่ำและอักษรสูงที่มีวรรณยุกต์ เช่น ฟ้า ฟ้า นำ ท้า ฯลฯ
  - 1.2 คำที่ประสมกับสระประสม เช่น เปรียบ เคลื่อน เหมือน ฯลฯ
2. อ่านคำผิด ลักษณะที่อ่านผิดส่วนมากมีดังนี้
  - 2.1 อ่านคำที่มีอักษรนำผิด เช่น ผลิต (ผะ-หลิด) อ่าน ผลิต ปริ่มปรา (ปะ-รำ-ปะ-รา) อ่าน ปริ่มปรา ขมุกขมัว (ชะ-หมุก-ชะ-หมัว) อ่าน ขะมุกชะมัว ฯลฯ
  - 2.2 คำพ้องรูป เช่น เพลา-เพลลา (เพ-ลา) อ่านว่า เพลลา แทน-แทน (แทน) อ่านออกเสียง น สะกด ทั้งสองคำ พลี-พลี (พะ-ลี) อ่านออกเสียง พลี อ่านเป็น ล ควบทั้ง 2 คำ
  - 2.3 อ่านคำหรือข้อความที่มีเครื่องหมายประกอบผิด เช่น คำที่มีเครื่องหมายไปยาลน้อย (๗) เครื่องหมายไปยาลใหญ่ (๗๗) เช่นคำว่า โปรดเกล้าฯ อ่านว่า โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ในห้องเรียนมีกระดานดำ พัดลม ชั้นวางห่อข้าว ฯลฯ อ่านว่า ในห้องเรียนมีกระดานดำ พัดลม ชั้นวางห่อข้าว เป็นต้น
  - 2.4 อ่านแยกคำ หรืออ่านแบ่งวรรคตอนผิด มีลักษณะดังนี้
    - 2.4.1 แยกคำผิด เช่น โจนด (จนะ-โหนด) อ่านผิดเป็น โจนด
    - 2.4.2 แยกพยางค์ผิด เช่น เพลงเขมรอกโครง (ชะ-หม่น-อก-โครง) อ่านผิดเป็น เพลง-เขม-รอก-โครง
    - 2.4.3 อ่านแบ่งวรรคตอนผิด เช่น ข้อความที่อยู่ในวงเล็บ คือ ข้อความขยายหรือรายละเอียดซึ่งตัดออกแล้วไม่ทำให้เสียใจความเดิม
3. อ่านออกเสียงผิด มีลักษณะดังนี้
  - 3.1 อ่านคู่ตัว ออกเสียงพยัญชนะตัวหนึ่งเป็นพยัญชนะอีกตัวหนึ่ง เช่น เราไปเที่ยวภูเขาสนุกมาก อ่านว่า เราไปเที่ยวภูเขาสนุกมาก มองเห็นอาหารเป็นคำ ๆ อยู่ในจาน อ่านว่า มองเห็นอาหารเป็นคำ ๆ อยู่ในจาน
  - 3.2 ออกเสียงคำที่ใช้ ร เป็น ล เช่น โรงเรียน เป็น โลงเรียน เรียบร้อย เป็น เลียบ ล้อย รื่นเริง เป็น ลิ่นเลิง
  - 3.3 ออกเสียงคำควบกล้ำผิด เช่น ปรับปรุง อ่าน บับปรุง คลาน อ่าน กาน ขวักไขว่ อ่าน ชักไขว่
  - 3.4 ออกเสียงคำผิดตามลักษณะของภาษาถิ่นเช่นเกี่ยวกับการพูด
  - 3.5 ออกเสียงคำที่มาจากภาษาต่างประเทศผิด เช่น เฟอ์นิจเจอร์ ตามรูปคำที่สะกดคือ เฟอ-นิ-เจอร์ ที่ถูกต้องอ่านว่า เฟอ-นิ-เจ้อ

4. ใช้น้ำเสียงไม่เหมาะกับเนื้อหาที่อ่าน เช่น เขามาถึงเมื่อไรต้องอ่านออกเสียงว่า เขามาถึงเมื่อไหร่ ชื่อขนมอีกกะชี ต้องอ่านออกเสียงว่า ชื่อขนมอีกกะชี เป็นต้น

5. อ่านลากเสียง ยานคาง โดยเฉพาะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จะอ่านออกเสียงในลักษณะเช่นนี้ เมื่อให้อ่านพร้อม ๆ กัน คือ จะลากเสียงยาว ทำให้เกิดผลเสียหลายประการ เช่น ทำให้เกิดความคิดช้า ความคิดเกี่ยวกับเนื้อเรื่องไม่ต่อเนื่องกัน ถ้าไม่แก้ไขจะติดเป็นนิสัย ทำให้เสียบุคลิกภาพในการอ่าน และทำให้เป็นคนเกือยชา

6. อ่านช้า ทั้งอ่านในใจและอ่านออกเสียง ใช้เวลาในการอ่านข้อความแต่ละบรรทัดนานเกินไป โดยเฉพาะการอ่านในใจ ซึ่งจะต้องอ่านได้เร็วกว่าการอ่านออกเสียงการอ่านหนังสือช้ามีผลเสียทำให้รู้เรื่องช้าไม่ทันคนอื่น ถ้าทำจนติดนิสัยจะทำให้เสียโอกาสที่จะพัฒนาตนเอง

7. จับใจความของเรื่องไม่ได้ เด็กบางคนอ่านได้แต่ไม่รู้เรื่องที่อ่านและจับใจความสำคัญของเรื่องไม่ได้ ทำให้การอ่านไม่มีความหมายและไม่มีประโยชน์

8. อ่านทำนองเสนาะไม่ได้ เด็กบางคนอ่านทำนองเสนาะไม่ได้เพราะไม่ยอมอ่านคนเดียว ทำให้ไม่ได้รับความไพเราะของร้อยกรอง

9. อ่านทั้งคำบางคำ เช่นข้อความเขียนไว้ว่า ระหว่างเดินทางไปโรงเรียนจะต้องเดินผ่านตลาด... เด็กที่อ่านลักษณะนี้จะอ่านว่า ระหว่างทางไปโรงเรียนเดิน ผ่านตลาด

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า วิธีสอนและเทคนิคในการสอนอ่านมีหลากหลายวิธี ดังนั้น ในการสอนอ่าน ครูผู้สอนควรศึกษาให้ละเอียดว่าควรยึดถือเทคนิควิธีใด หรือปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับเด็ก และเนื้อหาลักษณะใด เพื่อให้การจัดกิจกรรมการสอนอ่านได้เหมาะสมกับธรรมชาติในการอ่านของเด็ก

2. การสอนเขียน

การเขียนนับว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ การเขียนจึงเป็นสื่อที่ช่วยให้บุคคลสามารถถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของตนไปสู่บุคคลอื่นได้อย่างเข้าใจ

2.1 ความหมายของการเขียน

ได้มีผู้ให้ความหมายของการเขียนไว้ ดังนี้

วรรณิ โสมประยูร (2542 : 139) กล่าวว่า การเขียน หมายถึง การถ่ายทอดความรู้สึคนึกคิด และความต้องการของบุคคลออกมาเป็นสัญลักษณ์หรือตัวอักษร เพื่อสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจได้ เพราะการเขียนเป็นทักษะการส่งออกตามหลักของภาษาศิลป์

สิริพัชร์ เจษฎาวิโรจน์ (2540 : 171) กล่าวว่า การเขียน หมายถึง การถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกนึกคิด ประสบการณ์และความต้องการของบุคคลออกมาเป็นตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ เพื่อสื่อความหมายให้ผู้อื่นได้รับรู้และเข้าใจ

นภดล จันทร์เพ็ญ (2539 : 91) ได้ให้ความหมายของการเขียนไว้ว่า การเขียน หมายถึง การแสดงออกในการติดต่อสื่อสารอย่างหนึ่งของมนุษย์ โดยอาศัยภาษาตัวอักษรเป็นสื่อ เพื่อถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ความต้องการ และความในใจของเราให้กับผู้อื่นทราบ

สรุปได้ว่า การเขียน หมายถึง การถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของคนมาเป็นตัวหนังสือเพื่อการสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจความรู้สึกของตน และการเขียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีพได้ด้วย

2.2 จุดมุ่งหมายของการสอนเขียน

กรมวิชาการ (2545 : 18-30) กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ไว้ดังนี้

มาตรฐานที่ 2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศ และรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

1. สามารถเขียนเรียงความ ย่อความ เขียนอธิบาย ชี้แจง แสดงความคิดเห็น แสดงการโต้แย้ง เขียนรายงาน และเขียนเชิงสร้างสรรค์รวมทั้งใช้กระบวนการพัฒนางานเขียน

2. มีมารยาทในการเขียนและมีนิสัยรักการเขียนและการศึกษาค้นคว้า รู้จักเลือกใช้ภาษาเรียบเรียงข้อความได้อย่างประณีต สนใจการศึกษา ค้นคว้า รวบรวมบันทึกข้อมูล นำวิธีการของแผนภาพความคิด จัดลำดับความคิดและพัฒนางานเขียนตามขั้นตอนในการนำเสนอในรูปแบบของงานเขียนประเภทต่าง ๆ

กรมวิชาการ (2542 : 110-117) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการสอนเขียนในระดับชั้นประถมศึกษาไว้ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ดังนี้

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 เพื่อให้มีทักษะในการเขียน เขียนได้ถูกต้อง สวยงาม สื่อความได้ สามารถคิดลำดับเหตุการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่เขียน มีนิสัยที่ดีในการเขียน รักการเขียน และนำการเขียนไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 เพื่อให้มีทักษะในการเขียน เขียนได้ถูกต้อง รวดเร็ว เป็นระเบียบสวยงาม และสื่อความได้ เขียนอย่างมีรูปแบบได้ สามารถคิดลำดับเหตุการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่เขียน เขียนแสดงความนึกคิดอย่างเสรีและเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้ มีนิสัยที่ดีในการเขียน รักการเขียน และนำการเขียนไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5–6 เพื่อให้มีทักษะในการเขียน เขียนได้ถูกต้อง รวดเร็ว เป็นระเบียบสวยงาม และสื่อความได้ เขียนอย่างมีรูปแบบได้ สามารถคิดลำดับเหตุการณ์ เกี่ยวกับเรื่องที่เขียน เขียนแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี และเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้ มีนิสัยที่ดีในการเขียน รักการเขียน และนำการเขียนไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

วรรณิ โสภประยูร (2542 : 141) ได้เขียนจุดมุ่งหมายของการเขียนได้หลายอย่าง ดังนี้

1. เพื่อคัดลายมือหรือเขียนให้ถูกต้องตามลักษณะตัวอักษร ให้เป็นระเบียบ ชัดเจน และอ่านเข้าใจง่าย
2. เพื่อเป็นการฝึกฝนทักษะการเขียนให้พัฒนาองกงามขึ้นตามควรแก่วัย
3. เพื่อให้มีทักษะในการเขียนสะกดคำถูกต้องตามอักขรวิธี เขียนวรรคตอนถูกต้อง และเขียนได้รวดเร็ว
4. เพื่อให้รู้จักเลือกภาษาเขียนที่ดี มีคุณภาพเหมาะสมกับบุคคลและโอกาส
5. เพื่อให้สามารถรวบรวมและลำดับความคิด แล้วจัดบันทึก สรุปลง และย่อใจความ เรื่องที่อ่านหรือฟังได้
6. เพื่อให้สามารถสังเกต จดจำ และเลือกเฟ้นถ้อยคำ หรือสำนวนโวหารให้ถูกต้องตามหลักภาษา และสื่อความหมายได้ตรงตามที่ต้องการ
7. เพื่อให้มีทักษะการเขียนประเภทต่าง ๆ และสามารถนำหลักการเขียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน
8. เพื่อเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ด้วยการเขียนตามที่ตนเองสนใจและมีความถนัด
9. เพื่อให้เห็นความสำคัญและคุณค่าของการเขียนว่ามีประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ การศึกษาหาความรู้ และอื่น ๆ

สรุปได้ว่า การเขียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อถ่ายทอดลักษณะความต้องการหรือวัตถุประสงค์ที่ผู้เขียนกำหนดไว้ อาจจะเขียนเพื่อคัดลายมือ ฝึกทักษะการเขียนสะกดคำให้ถูกต้อง รวดเร็ว หรือการถ่ายทอดความคิดไปสู่ผู้อ่าน

2.3 ความสำคัญของการสอนเขียน

การเขียนนับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการใช้สื่อสารความหมายอย่างหนึ่งของมนุษย์ สามารถตรวจสอบได้ และคงทนถาวร ซึ่งมีผู้ได้ให้ความสำคัญของการเขียน ไว้ดังนี้

สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน (2546 : 50) กล่าวว่า การเขียนมีความสำคัญมานานแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันที่การสื่อสารกว้างไกลไร้พรมแดน การเขียนยังมีความสำคัญและจำเป็นมากขึ้น ทั้งนี้เพราะการเขียนเป็นเครื่องมือที่ใช้บันทึกหรือ

ถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

วรรณิ โสภประยูร (2542 : 140-141) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเขียน ไว้

ดังนี้

1. เป็นเครื่องมือสื่อสารอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่ผู้เขียนต้องการถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจ และประสบการณ์
2. เป็นการเก็บบันทึก รวบรวมข้อมูลที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ของคนซึ่งเคย มีประสบการณ์มาก่อน
3. เป็นการระบายอารมณ์อย่างหนึ่ง เกี่ยวกับเรื่องและผู้เขียนเกิดความรู้สึกกับ ประสบการณ์ที่ผ่านมา
4. เป็นเครื่องมือถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม เช่น การถ่ายทอดจากสมัยหนึ่ง ไปสู่อีกสมัยหนึ่ง หรือจากชาติหนึ่งไปยังอีกชาติหนึ่ง
5. เป็นเครื่องมือพัฒนาสติปัญญาของบุคคล เนื่องจากการเรียนรู้ทุกอย่างต้อง อาศัยการเขียน
6. เป็นการสนองความต้องการของมนุษย์ เช่น ต้องการทำให้รู้เรื่องราว ทำให้ รัก ทำให้โกรธ และสร้างหรือทำลายความสามัคคีของคนในชาติ
7. เป็นการแสดงออกซึ่งภูมิปัญญาของผู้เขียน ทำให้รู้ถึงความสามารถของ ผู้เขียนได้จากวรรณกรรมหรืองานเขียนอื่น ๆ
8. เป็นอาชีพอย่างหนึ่งที่ได้รับการยกย่อง ว่ามีเกียรติ และเพิ่มฐานะทาง เศรษฐกิจให้เพิ่มสูงได้
9. เป็นการพัฒนาความสามารถบุคลิกส่วนบุคคลให้มีความเชื่อมั่นในตนเองใน การแสดงความรู้สึกและแนวความคิด
10. เป็นการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อ ตนเองและต่อสังคม

สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์ (2540 : 171) ให้ความสำคัญของการเขียน ไว้ว่า

1. เป็นเครื่องมือสื่อสารอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่ผู้เขียนต้องการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ประสบการณ์ และความต้องการของตนออกเสนอต่อผู้อ่าน
2. เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ที่ตนได้ค้นพบ หรือพบเห็น
3. เป็นการแสดงออกทางอารมณ์ เกี่ยวกับเรื่องและผู้เขียนมีความรู้สึกประสบการณ์ที่ ได้รับ

4. เป็นเครื่องมือถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม ประเพณี สืบต่อกันรุ่นหลัง หรือเผยแพร่ยังชนชาติอื่น

5. เป็นเครื่องมือพัฒนาสติปัญญาของบุคคล เนื่องจากการเรียนรู้เกือบทุกอย่างอาศัยการเขียนเป็นเครื่องมือในการบันทึกสิ่งที่ได้ฟังหรือได้อ่าน

6. เป็นการสนองความต้องการของมนุษย์ตามที่ตนปรารถนา เช่น เพื่อต้องการรู้เรื่องราว ทำให้รัก ทำให้โกรธ

7. เป็นการแสดงออกซึ่งภูมิปัญญาของผู้เขียน ทำให้รู้ถึงความสามารถของผู้เขียนได้จากวรรณกรรมหรืองานเขียนอื่น ๆ

8. เป็นเครื่องมือที่ช่วยสร้างความเข้าใจของผู้เขียนและผู้อ่านให้ตรงกัน

9. เป็นอาชีพอย่างหนึ่งที่ได้รับการยกย่องและเพิ่มฐานทางเศรษฐกิจให้สูงขึ้น

10. เป็นการพัฒนาความสามารถและบุคลิกภาพของตน ให้มีความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงความรู้สึกและแนวความคิด

11. เป็นการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ

สรุปได้ว่า การเขียนมีความสำคัญอย่างมาก ทั้งการเป็นเครื่องมือสื่อสาร การบันทึกข้อมูล การแสดงออกทางอารมณ์ ความคิด ความรู้สึก เป็นต้น

2.4 องค์ประกอบของการสอนเขียน

การเขียนเป็นการสื่อสารที่มีองค์ประกอบใหญ่ 4 ประการ คือ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2537 : 476)

1. ผู้เขียน ลักษณะของผู้เขียนจะประกอบไปด้วย ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ความรู้ความสามารถในการเลือกเนื้อหาและการใช้ภาษา การแสดงความคิดเห็น ลักษณะท่าทางในการเขียน ลายมือของผู้เขียน และจรรยาบรรณของผู้เขียน

2. ภาษา ภาษาไทยมีการจำแนกสำหรับใช้ในกาลเทศะที่แตกต่างกัน บุคคลที่ต่างฐานะกันจะใช้คำเหมือนกันย่อมไม่เหมาะสม เพราะคำ ๆ เดียวจะใช้กับบุคคลทุกฐานะทุกโอกาส และสถานที่ ย่อมไม่ถูกต้องตามหลักภาษาไทย แต่โดยทั่วไปจำแนกภาษาไทยเป็น 3 ระดับ คือ

2.1 ภาษาปาก ส่วนใหญ่เป็นภาษาพูดมากกว่าเขียน เช่น ภาษาถิ่น ภาษากึ่งแบบแผน เป็นทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน ไม่เป็นพิธีรีตอง

2.2 ภาษาแบบแผน เป็นภาษาที่มีความมุ่งหมาย แบบแผนและหลักเกณฑ์สำหรับเขียนเฉพาะเรื่อง ภาษาแบบแผนแบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ ข้อเขียนเพื่อพูด และข้อเขียนเพื่อใช้อ่าน

3. เครื่องมือทำให้เกิดสาร หมายถึง เครื่องมือที่ผู้เขียนใช้ ได้แก่ ตัวอักษร และ เครื่องเขียน

4. ผู้อ่าน การเขียนมีจุดมุ่งหมายที่แท้จริง คือ เขียนเพื่อให้ผู้อ่านได้อ่าน ดังนั้น ผู้เขียนจึงจำเป็นต้องเลือกเนื้อหา วิธีเขียน รูปแบบการเขียน และต้องรู้จักใช้ภาษาให้ถูกต้องต่างกัน ตามลักษณะความสนใจ และความต้องการของผู้อ่าน

2.5 ขั้นตอนการสอนเขียน

ประเทิน มหาจันทร์ (2530 : 62) ได้เสนอแนะลำดับขั้นของการสอนสะกดคำไว้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ความหมายของการออกเสียง ในขั้นนี้ครูจะต้องให้นักเรียนเข้าใจ ความหมายของคำ มองเห็นคำพร้อมทั้งออกเสียงคำนั้น และสามารถที่จะพูดเป็นประโยคได้ โดยใช้คำเหล่านั้นอย่างถูกต้อง

ขั้นที่ 2 การมองเห็นรูปคำ ในขั้นนี้ครูจะต้องให้นักเรียนได้มองเห็นรูปคำ และส่วนประกอบต่าง ๆ ของคำ แยกคำเป็นพยางค์ ออกเสียงคำนั้นเป็นพยางค์ แล้วสะกด เป็นคำอีกทีหนึ่ง

ขั้นที่ 3 การระลึกคำ คือ ให้มองดูคำนั้นแล้วให้สะกดโดยไม่ต้องดู ตรวจสอบว่า การสะกดคำนั้นถูกต้องหรือไม่ถ้าสะกดผิดก็ให้นักเรียนย้อนกลับเริ่มต้นในขั้นที่ 1

ขั้นที่ 4 การเขียนคำนั้นให้ถูกต้องจากความจำ ใส่วรรณยุกต์ สระได้ถูกต้องแล้ว ตรวจสอบว่าเขียนคำเหล่านั้น ได้ถูกต้องชัดเจนดีหรือไม่

ขั้นที่ 5 การทบทวนให้นักเรียนเขียนคำโดยไม่ต้องดูแบบ ถ้าเขียนถูกต้อง 3 ครั้ง แสดงว่านักเรียนรู้จักคำนั้นแล้ว และถ้าจะให้นักเรียนจดจำได้ดียิ่งขึ้นควรให้นักเรียนนำคำนั้น ไปเขียน เป็นประโยคทันที อาจเขียนเป็นเรียงความหรือจดหมายก็ได้

2.6 หลักและวิธีการสอนเขียน

การเขียนมีความสำคัญและจำเป็นที่ผู้สอนจะต้องฝึกฝนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตาม จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งถือว่าเป็นทักษะทางภาษาที่ต้องอาศัยการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ และ จะต้องพยายามจัดกิจกรรมการสอนที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ด้วยการจัดรูปแบบที่แตกต่างกัน เพื่อเร้า ความสนใจของนักเรียนให้เกิดความตั้งใจในการเรียน และพยายามฝึกฝนให้ดียิ่งขึ้น

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2545 : 55-56) ได้กล่าวถึงวิธีการสอนเขียน ดังนี้

1. ก่อนสอนครูต้องพุดจูงใจให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการเขียน หนังสือให้ถูกต้องชัดเจนว่า การเขียนหนังสือถูกต้อง ชัดเจน เป็นการแสดงว่าผู้เขียนเป็นผู้มี การศึกษาดี ใครอ่านข้อความนั้น ๆ ก็เข้าใจได้ง่าย ไม่มีการเข้าใจผิดและควรอธิบายให้เข้าใจ ประโยชน์ที่จะได้จากการเขียนแต่ละประเภทด้วย

2. พยายามสอนให้การเขียนสัมพันธ์กับการฟัง การพูด การอ่าน วิธีที่จะสอนให้สัมพันธ์กับทักษะอื่น ๆ นั้นก็คือ ก่อนที่จะเขียนสิ่งใด ควรเริ่มต้นด้วยการฝึกให้รู้จักฟังเสียก่อนแล้วจึงเขียน เช่น ให้ฟังคำถามแล้วเขียนตอบให้ตรงคำถาม เก็บสิ่งที่ได้ฟังจากการบรรยายไปเขียนหรือให้อภิปรายกันในเรื่องที่จะเขียนจนแน่ใจว่านักเรียนมีความรู้ และความคิดที่จะเขียนเกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ เสียก่อนแล้วจึงให้เขียน บางครั้งครูอาจกำหนดให้นักเรียนไปอ่านหรือค้นคว้าเพิ่มเติมจากหนังสือในห้องสมุดมาเขียนก็ได้

3. ในกรณีที่นักเรียนเขียนหนังสือสะกดตัวผิดพลาดนั้น ครูควรหาอุบายให้นักเรียนเกิดความรู้สึกเต็มใจที่จะแก้แล้วแก้อีกจนนักเรียนเบื่อหน่ายซึ่งไม่ทำให้เกิดผลดีแต่อย่างใด วิธีแก้อาจทำได้โดยรวบรวมคำที่นักเรียนมักสะกดผิดเสมอ ๆ เขียนบนกระดานดำหรือเขียนใส่บัตรคำปัดไว้บนป้ายประกาศของชั้น ครูมอบหน้าที่ให้เด็กช่วยกันเขียนบัตรคำก็ได้ เมื่อรวบรวมคำที่ผิดไว้มาก ๆ แล้ว ควรทดสอบบ้างเป็นระยะ ๆ หรืออาจให้นักเรียนทำสถิติการเขียนคำถูกต้องแต่ละครั้งของตนไว้ก็ได้ ในบางครั้งอาจให้แข่งขันสะกดคำถูกบ้างก็ได้ ทั้งนี้จะเป็นการช่วยให้นักเรียนรู้จักระวังตัวมิให้เขียนผิด

4. การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ให้ทำหนังสือเขียนสำหรับชั้น หรือ ประกวดเขียนนิทาน หรือประกวดเขียนเรื่องจริงที่ได้ประสบมาด้วยตนเอง ก็เป็นการส่งเสริมทักษะการเขียนของนักเรียนได้เหมือนกัน

5. ในการสอนวิชาต่าง ๆ อาจมีโอกาที่จะฝึกทักษะเขียนได้เสมอ ครูที่สอนภาษาไทยควรจะได้มีการปรึกษาหารือกับครูที่สอนวิชาอื่น ๆ เพื่อช่วยกันหรือร่วมมือกันสอนให้สาระวิชาต่าง ๆ สัมพันธ์กันโดยใช้เนื้อหาในวิชาอื่นสำหรับฝึกทักษะเขียนก็ได้ เช่น สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ ฯลฯ อาจให้เขียนเรียงความ หรือรายงานในเนื้อหาวิชานั้น ๆ ก็ได้

สิริพัชร เจริญวโรจน์ (2540 : 171) กล่าวถึงหลักการสอนเขียน ไว้ดังนี้

1. ด้านตัวผู้เรียน ความรู้เกี่ยวกับพื้นฐานของตัวผู้เรียนจะช่วยให้ครูผู้สอนวางแผนการสอนได้ดีขึ้น ครูผู้สอนควรทราบเกี่ยวกับตัวผู้เรียน ดังนี้

1.1 ความพร้อมของผู้เรียน ในการเขียนนั้นจะต้องอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อ มือ ตา และความคิด ครูจำเป็นต้องทราบว่าผู้เรียนมีความพร้อมเพียงใด และจะหาวิธีพัฒนาความพร้อมอย่างไร

1.2 ความสามารถในการรับรู้และการถ่ายทอดของผู้เรียน ผู้เรียนแต่ละคนมีความสามารถในการรับรู้และการถ่ายทอดให้ผู้อื่นเข้าใจแตกต่างกัน บางคนสามารถรับรู้ได้เร็ว บางคนช้า บางคนมีความรู้ความสามารถแต่ไม่สามารถเขียนแสดงความรู้ให้ผู้อื่นเข้าใจได้ ครูจึงจำเป็นต้องรู้และเข้าใจความสามารถของผู้เรียนแต่ละคนเพื่อที่จะได้ปรับปรุงแก้ไข หรือส่งเสริมทักษะการเขียนให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคนได้

1.3 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้เรียน การเขียนเป็นทักษะเกี่ยวกับการนำความรู้ที่ได้จากการฟังและอ่านมาผสมผสานเรียงลำดับความคิดใหม่ แล้วเขียนแสดงความคิดเหล่านั้นออกมาให้ผู้อื่นเข้าใจ ผู้เรียนที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ดีจะสามารถเขียนได้ดี ในการเขียนผู้เรียนจะสามารถใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เป็นอย่างมาก เพราะภาษาที่มีความสัมพันธ์กับความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และตามธรรมชาติผู้เรียนก็จะมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์อยู่แล้ว แต่จะมากหรือน้อยต่างกันตามโอกาสที่ได้รับการฝึกฝนมา

1.4 ความสนใจและความศรัทธาในตัวผู้เรียน การจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและต้องการที่จะเขียนแสดงออก จะช่วยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นหรือจินตนาการด้วยความเต็มใจ โดยกิจกรรมนั้น ไม่ควรยากเกินไปและรู้ผลในการกระทำกิจกรรมนั้นทันที จะทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและศรัทธาต่องานเขียนของเขา และจะช่วยพัฒนาทักษะการเขียนได้อย่างดี

2. ด้านตัวครูผู้สอน ผู้เรียนจะสามารถพัฒนาทักษะการเขียนได้มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับบทบาทของครูผู้สอนเป็นสำคัญ ดังนั้นครูจึงควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

2.1 ความรู้ตามหลักภาษาไทย ครูควรมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักภาษาไทยทุกเรื่อง เพื่อจะได้นำไปสอนผู้เรียนได้ถูกต้อง

2.2 ความรู้เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการเขียน การเขียนแต่ละประเภทมีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน ครูจำเป็นต้องเข้าใจจุดมุ่งหมายหรือแนวคิดของการเขียนแต่ละประเภท เพื่อจะได้ปลูกฝังแนวคิดแก่ผู้เรียนได้ถูกต้อง

2.3 เจตคติของครูที่มีต่อทักษะการเขียน ความรู้สึก ความคิด ความสนใจ และการมองเห็นคุณค่าหรือประโยชน์ของการเขียนที่แสดงออกในขณะที่สอน จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้สึกหรือเกิดเจตคติต่อการเขียนตามครูไปด้วย ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและศรัทธาที่จะเขียนเพิ่มขึ้น

3. ด้านวิธีการสอนของครู วิธีการสอนของครูเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของการพัฒนาทักษะการเขียนให้แก่ผู้เรียน เพราะวิธีการสอนเป็นวิธีฝึกฝนทักษะการเขียนโดยตรง การจัดกิจกรรมจึงควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

3.1 การวางแผนการสอน ครูจะต้องวางแผนการสอนในแต่ละระดับชั้นหรือแต่ละบทเรียน โดยคำนึงถึงจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระสำคัญ วุฒิภาวะของผู้เรียน สื่อการเรียนการสอน และการประเมินผล

3.2 การเตรียมความพร้อมสำหรับบทเรียนใหม่ ครูควรนำประสบการณ์เดิมมาเป็นพื้นฐานเพื่อถ่ายโยงให้เกิดความรู้ใหม่ และช่วยทำให้บทเรียนใหม่ได้ดีขึ้น

3.3 การสอนให้เข้าใจความหมายของคำและประโยค โดยการใช้สื่อของการเรียนแต่ละครั้งให้ชัดเจน และควรให้ผู้เรียนทราบด้วย เพื่อจะช่วยให้ผู้เรียนรู้แนวทางและกิจกรรมจะได้ดำเนินไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

3.4 กำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนให้ชัดเจน ครูควรเรียนรู้แนวทางและกิจกรรมจะได้ดำเนินไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

3.5 วิธีการฝึกทักษะการเขียน ผู้เรียนจะมีทักษะการเขียนได้จำเป็นต้องมีการฝึกฝนการเขียนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง โดยฝึกจากสิ่งที้ง่าย ๆ ใกล้เคียงตัวผู้เรียนก่อนแล้วค่อย ๆ เพิ่มความยากขึ้นทีละน้อยตามระดับวุฒิภาวะและศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนและกิจกรรมที่ฝึกเขียนควรเป็นเรื่องที่ผู้เรียนเคยมีประสบการณ์มาก่อนจะทำให้เขียนได้ดีขึ้น

3.6 การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ผู้เรียนจะเขียนได้ดีต้องอาศัยบรรยากาศที่ทำให้รู้สึกสบายใจ อบอุ่น มีอิสระ เป็นตัวของตัวเอง และมีความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อนและครู ดังนั้น ครูผู้สอนควรสร้างบรรยากาศในห้องเรียนที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาทักษะการเขียน

3.7 การใช้สิ่งเร้าและแรงบันดาลใจ ครูควรจัดสิ่งแวดล้อมหรือประสบการณ์ให้ผู้เรียนประทับใจ ไม่บีบบังคับผู้เรียนให้เขียนด้วยกรณีต่าง ๆ สิ่งเร้าต่าง ๆ เช่น สื่อ คำพูด หรือเหตุการณ์ จะช่วยเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้เรียน เขียนได้ดีขึ้น ตัวอย่างเช่น ครูนำภาพมาให้ผู้เรียนดูแล้วเขียนบรรยายความรู้สึกที่มีต่อภาพนั้น ผู้เรียนจะเขียนได้ดีกว่าที่จะให้ผู้เรียนนึกขึ้นมาเอง

3.8 การให้ผู้เรียนภูมิใจในผลงาน การเสริมแรงด้วยวิธีการต่าง ๆ เป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อให้ผู้เรียนได้มีกำลังใจในการฝึกทักษะการเขียน โดยการนำผลงานของนักเรียนที่ดีแสดงให้เพื่อนชมหรืออ่านให้ฟัง หรืออาจจัดประกวดผลงานการเขียนเพื่อเป็นการเร้าความสนใจผู้เรียนให้อยากเขียนมากขึ้น

3.9 การส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาความรู้อยู่เสมอ การที่ผู้เรียนจะเขียนได้ดีนั้นจำเป็นต้องศึกษาความรู้อยู่เสมอ เช่น ให้ศึกษาค้นคว้าจากห้องสมุด การพาไปชมนิทรรศการ การศึกษานอกสถานที่ ฯลฯ

3.10 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมเสริมหลักสูตรจะช่วยพัฒนาทักษะการเขียนให้กับผู้เรียนมากขึ้น เช่น การจัดประกวดเขียนคำขวัญ โฆษณา เรียงความ เขียนบรรยายภาพ ฯลฯ โดยอาจให้เขียนเนื้อหาที่สัมพันธ์กับประสบการณ์อื่น ๆ

3.11 การประเมินผลและติดตาม การประเมินผลและการติดตามผลเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาทักษะการเขียน เพื่อดูความก้าวหน้าและแก้ไขปรับปรุงทักษะการเขียนให้พัฒนาสูงขึ้นตามศักยภาพและวุฒิภาวะของผู้เรียน เป็นแรงกระตุ้นให้ผู้เรียนตั้งใจเรียนมากยิ่งขึ้น และการติดตามผลนี้ครูควรทำอย่างสม่ำเสมอ

สรุปได้ว่า หลักการสอนเขียนนั้นขึ้นอยู่กับหลายองค์ประกอบ ทั้งในด้านตัวครูจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ในเนื้อหาวิชา หลักการสอน วิธีการสอน การใช้สื่อและการประเมินผล ส่วนด้านผู้เรียนก็ต้องมีความสนใจ เกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทยและตัวครูผู้สอน

2.7 ปัญหาในการสอนเขียน

กรณีการ์ พวงเกษม (2534 : 146) ได้กล่าวถึงปัญหาและข้อบกพร่องในการสอนเขียนในเด็กประถมศึกษาว่ามักมาจาก ประสบการณ์เดิมของเด็ก ครูผู้สอน และสื่อการสอน ดังนี้

1. ประสบการณ์เดิมของเด็ก เด็กมีพื้นฐานทางด้านการเขียนมากน้อยเพียงใด ซึ่งพื้นฐานด้านการเขียนนั้นต้องมีการอ่านมาประกอบกัน เด็กที่เคยฝึกการเขียนควบคู่กับการอ่านมาตลอดจะเขียนได้ชัดเจน และมักมีเหตุผล

2. ครูผู้สอน ครูผู้สอนที่ยังไม่มีประสบการณ์ หรือครูที่ไม่ถนัดวิชานี้แต่จำเป็นต้องมาสอนวิชานี้ หรือครูที่ไม่เข้าใจหลักสูตรการเรียนการสอนวิชานี้ จะเป็นผู้ก่อให้เกิดปัญหากับเด็กมาก เด็กไม่ค่อยได้แนวทางที่ถูก เด็กจะเบื่อในการเรียนวิชานี้ และเด็กจะขาดการฝึกทักษะนี้คือทักษะนี้จะถูกข้ามไป เมื่อเป็นเช่นนี้เด็กจะพลาดโอกาสในการฝึกวิชานี้ซึ่งมีผลต่อการเรียนวิชานี้ในระดับชั้นที่สูงขึ้น และมีผลต่อการพัฒนาการทางภาษาของเด็ก

3. สื่อการสอน หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้เป็นเครื่องมือประกอบการสอนของครูและประกอบการเรียนรู้ของเด็ก เป็นส่วนที่ช่วยให้ครูสนุกกับการสอน มีความกระตือรือร้น ไม่เซ็งไม่เบื่อ เด็กมีความกระฉับกระเฉงและคล่องตัวในการเรียน เด็กเข้าใจ มองเห็นภาพพจน์ในขณะที่ครูสอน เมื่อเด็กเข้าใจในขณะที่ครูสอนเด็กก็จะเกิดความสุขที่จะเรียน และเรียนได้ดีมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2549 : 239) ได้กล่าวถึงปัญหาและสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาในการเขียนไว้ดังนี้ คือ

1. เขียนคำยากไม่ถูกต้อง มีสาเหตุมาจาก
  - 1.1 อ่านแจกลูกสะกดคำไม่ได้
  - 1.2 ขาดทักษะการอ่าน
  - 1.3 ขาดการฝึกฝน
2. เขียนไม่สวย มีสาเหตุมาจาก
  - 2.1 ขาดการฝึกฝน
  - 2.2 ไม่มีนิสัยรักการเขียน
  - 2.3 ครูไม่เป็นแบบอย่างที่ดี
  - 2.4 ขาดการดูแลเอาใจใส่
3. เขียนไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย มีสาเหตุมาจาก
  - 3.1 ขาดการฝึกฝน

- 3.2 ไม่เข้าใจวิธีการสอนที่ถูกต้อง
- 3.3 มีอคติต่อการเขียน
- 3.4 ขาดการแนะนำเอาใจใส่
- 3.5 ครูไม่เป็นแบบอย่างที่ดี
- 4. เขียนบทร้อยกรอง เรียงความ ย่อความ และสรุปความไม่ได้ มีสาเหตุมาจาก
  - 4.1 ขาดการฝึกฝน
  - 4.2 ขาดการดูแลเอาใจใส่
  - 4.3 ไม่มีทักษะการอ่าน
  - 4.4 ไม่เข้าใจหลักการเขียน
  - 4.5 ไม่เข้าใจการเขียนคำสัมผัสคล้องจอง
  - 4.6 ไม่เข้าใจการเขียนแผนผังบทร้อยกรอง

สรุปได้ว่า ปัญหาในการสอนเขียนมีหลายประการ ซึ่งมีสาเหตุมาจาก ประสบการณ์เดิมของเด็ก ครูผู้สอน และสื่อการสอน ดังนั้น ครูผู้สอนต้องศึกษาถึงจุดมุ่งหมายของหลักการสอนเขียน แล้ววางแผนการสอนเขียน โดยกำหนดจุดมุ่งหมายในการสอนแต่ละครั้ง เลือกกิจกรรมการเรียนการสอน จัดทำ จัดหาสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความสนใจและสภาพแวดล้อมของเด็ก สร้างศรัทธาในการเขียนให้กับเด็ก โดยให้เด็กเห็นความจำเป็นและความสำคัญของการเขียน จึงจะทำให้เด็กเรียนอย่างมีความหมาย มีความสุข สนุกกับการเรียน สามารถเรียนได้ดีและมีประสิทธิภาพ

คำพ้อง

คำพ้องรูป เป็นคำที่มีรูปเหมือนกันแต่ออกเสียงต่างกัน จึงทำให้คำเหมือนกันแต่ความหมายต่างกัน ต้องเข้าใจความหมายจึงจะใช้ได้ถูกต้อง การออกเสียง ถ้าออกเสียงผิดความหมายจะผิดพลาดตามไปด้วย ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

1. ความหมายของคำพ้อง

กำชัย ทองหล่อ (2540 : 369) ได้ให้ความหมายของคำพ้อง ว่าหมายถึง คำที่รูปหรือเสียงเหมือนหรือต่างกัน แต่ความหมายต่างกัน
บุญยงค์ เกศเทศ (2532 : 1) ให้ความหมายว่า คำพ้อง คือ คำที่ตรงกัน คำที่ร่วมกัน ทางรูปหรือร่วมกันทางเสียง ซึ่งเราเรียกว่าคำพ้องรูปและคำพ้องเสียง

หอบ โปษะกฤษณะ (2524 : 27) ได้ให้ความหมายคำพ้องไว้ ดังนี้

คำพ้องรูป คือ คำที่มีรูปเหมือนกันแต่ออกเสียงต่างกัน ด้วยเหตุที่คำไทยเขียนตัวอักษรติดกัน ไม่แยกคำเป็นช่วง ๆ จึงทำให้คำเหมือนกันแต่ความหมายต่างกัน ต้องเข้าใจความหมายจึงจะใช้ได้ถูกต้อง ในการออกเสียงจึงต้องระมัดระวังมาก คำพ้องรูปมีความสำคัญในเรื่องการออกเสียง ถ้าออกเสียงผิดความหมายจะผิดพลาดตามไปด้วย

คำพ้องเสียง คือ ภาษาต่าง ๆ ทุกภาษาย่อมมีการยืมคำภาษาอื่นมาใช้ ถ้ายืมมาจากภาษาเขียนก็รักษาตัวอักษรเดิม แต่ออกเสียงให้สะดวกในภาษาตน ภาษาไทยรับภาษาบาลีสันสกฤตภาษาเขมร ฯลฯ ก็นำมาปรับใช้กับเสียงภาษาไทย คำเหล่านั้นในภาษาเดิมออกเสียงต่างกัน แต่เมื่อนำมาปรับใช้ในภาษาไทย ตัวอักษรต่างกัน แต่ออกเสียงเหมือนกันจึงเป็นคำพ้องเสียง คือ มีเสียงพ้องกัน แต่ความหมายต่างกัน ในการเขียนต้องเขียนให้ถูกต้องมิฉะนั้นความหมายจะเปลี่ยนไป คำพ้องเสียงมีความสำคัญในเรื่องตัวสะกด ถ้าตัวสะกดการันต์ผิดพลาดไป ความหมายจะผิดพลาดไปด้วย

สรุปได้ว่า คำพ้องหมายถึง คำที่มีรูปหรือเสียงเหมือนหรือต่างกัน แต่ความหมายต่างกัน แบ่งเป็น 3 ชนิด คือ คำพ้องรูป คำพ้องเสียง และคำพ้องทั้งรูปทั้งเสียง ดังนั้นเวลาอ่านหรือเขียนจึงต้องอาศัยความรู้และความสามารถในการพิจารณาให้ละเอียดเพื่อที่ความหมายจะได้ไม่เปลี่ยนแปลงไป

2. ลักษณะคำพ้อง

กำชัย ทองหล่อ (2540 : 369) กล่าวว่า ลักษณะของคำพ้องมี 3 ลักษณะ ดังนี้

1. รูปเหมือนกันแต่เสียงต่างกัน เช่น

กริ อ่านว่า กรี แปลว่า กระตุกแหลมที่หัวกึ่ง
อ่านว่า กะ-รี แปลว่า ช้าง
พลีอ่านว่า พลีแปลว่า ขอแบ่งเอามา เจริญเอามา
อ่านว่า พ-ลี แปลว่า เสียสละ บุษบา บวงสรวง

2. เสียงเหมือนกันแต่รูปร่างต่างกัน เช่น

กรรณ แปลว่า หู
กัณฑ์ แปลว่า เรื่อง, หมวด, ตอน
ขัณฑ์ แปลว่า กาด, ดอน, ทาน, ส่วน, ชิ้น
ขันธุ์ แปลว่า ตัว, หมู, กง, หมวด, พวก

3. เหมือนกันทั้งรูปและเสียง เช่น

กันแปลว่า ฉันทน์, ข้าพเจ้า
กันแปลว่า ห้าม, ปิด, บัง

ข้า แปลว่า ฉันท, ข้าพเจ้า

ค่า แปลว่า ราคา

ฆ่า แปลว่า ทำให้ตาย, ทำลาย

ผอบ ไปยะกฤษณะ (2524 : 27) ได้สรุปลักษณะคำพ้องเสียงไว้ ดังนี้

1. ลักษณะของคำพ้องที่ยืมมาจากภาษาอื่น เช่น

กาน หมายถึง ตัดให้เตียน (ท.)

กาฬ หมายถึง ดำ

กาล หมายถึง เวลา

การ หมายถึง กิจ, งาน, ธุระ

การณ หมายถึง เหตุ

กานต์ หมายถึง เป็นที่รัก

กานท์ หมายถึง บทกลอน

สัน หมายถึง สิ่งทีลักษณะนูนสูง เป็นแนวยาว, ส่วนของมิดหรือขวานที่อยู่ตรง

ข้ามกับคม (ท.)

สรร หมายถึง เลือก, คัด

สรรพ หมายถึง ทั้งหมด

สรรค์ หมายถึง สร้าง

สันต์ หมายถึง สงบ

สันท์ หมายถึง พุดจา

ศัลย์ หมายถึง ลูกศรของมีปลายแหลม (เช่น ศัลยแพทย์, ผ่าตัด)

สันท์ หมายถึง ที่รัก, ที่ทึบ

2. ลักษณะของคำพ้องเสียงในภาษาไทยแท้ พยัญชนะในภาษาไทยมี 44 ตัว

แต่มี 20 เสียง และมีรูปสระพ้องกันจึงทำให้เกิดพ้องเสียง เช่น

ฆ่า หมายถึง ทำให้สิ้นไป

ค่า หมายถึง ราคา

ข้า หมายถึง ฉันท หรือ บ่าว

บุญยงค์ เกศเทศ (2532 : 1) ได้อธิบายลักษณะของคำพ้องเสียงและคำพ้องรูป ดังนี้

1. คำพ้องเสียงในรูปต่าง ๆ

กัน หมายถึง กัด, บัง, ห้าม

กรรม หมายถึง หู

กัลป์ หมายถึง ระยะเวลาอันยาวนาน

กัลย์ หมายถึง นางงาม
 กันแสง หมายถึง ร้องไห้
 วรรณแสง หมายถึง ผ้าสไบ (น) ส่งเสียง (ก)
 ประพาศ หมายถึง เทียวไป
 ประพาด หมายถึง พัด
 ประภาส หมายถึง ส่งแสงสว่าง
 ประภาษ หมายถึง พุด

2. ลักษณะคำพ้องรูป

เขมา อ่านว่า เข-มา มาจากภาษาบาลีว่า เขม (อ่านว่า เข-มะ) แปลว่า ความสุข
 สบาย เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทย เรานิยมยืมเสียงคำหลังเป็นสระอา จึงเป็นเขมา ใช้ในความหมายเดิม
 ของบาลี

เขมา อ่านว่า จะ-หมา มาจากภาษาเขมร แปลว่า คำ, ชื่อเครื่องยาชนิดหนึ่งว่า
 โภศเขมา

แหม อ่านว่า จะ-แม แปลว่า คนเขมร

แหม อ่านว่า แหม แปลว่า ชื่อไม้ล้มลุกชนิดหนึ่ง มักขึ้นตามชายน้ำ

แหน อ่านว่า แहन แปลว่า ฝ้า, แห่ล้อม

แหน อ่านว่า แहन แปลว่า พืชเล็ก ๆ ในน้ำ

สรุปได้ว่า คำพ้องมี 3 ลักษณะ คือ คำพ้องรูป คำพ้องเสียง และคำพ้องทั้งรูปและเสียง
 ที่มาของคำพ้องมาจากคำที่ยืมมาจากภาษาอื่น และคำไทยแท้ เวลาอ่านหรือเขียนจะต้องอาศัยความรู้
 ความสามารถในการพิจารณาให้ละเอียดเพื่อให้ได้ความหมายที่ถูกต้อง

การสอนแบบกระบวนการปฏิบัติ

กระบวนการปฏิบัติ เป็นกระบวนการที่มุ่งให้ผู้เรียนปฏิบัติจนเกิดทักษะ เกิดความ
 ชำนาญ จัดเป็นการเรียนรู้ทางด้านทักษะพิสัย เป็นการเรียนรู้โดยใช้วิถีส่วนต่าง ๆ ของ
 ร่างกายในการเคลื่อนไหวหรือการทำงาน การสอนในวิชาต่าง ๆ ที่ต้องฝึกฝน ขั้นตอน
 การปฏิบัติเท่าที่ปรากฏในเอกสารตำราต่าง ๆ อาจมีข้อแตกต่างกันไปบ้าง แต่ยังคงมีเค้าโครง
 หลัก ๆ อย่างเดียวกัน

1. ความหมายและลักษณะการสอนแบบกระบวนการ

กระบวนการ หมายถึง แนวทางการดำเนินการเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีขั้นตอน ชั่งวางไว้
 อย่างเป็นลำดับตั้งแต่ต้นจนแล้วเสร็จตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ (กรมวิชาการ. 2540 : 5)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่เน้นกระบวนการ หมายถึง ลำดับขั้นตอนการสอนอย่างต่อเนื่องของกระบวนการใดกระบวนการหนึ่งที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งนำไปสู่พฤติกรรมทางด้านกระบวนการนั้น ๆ ในตัวของนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 28)

นิรุต ถึงนาค และคณะ (2540 : 28) ได้ให้ความหมายไว้ว่า กระบวนการ หมายถึง การที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงโดยผ่านขั้นตอนต่าง ๆ

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2543 : 96) ได้ให้ความหมาย กระบวนการ ไว้ว่า

– การมีขั้นตอนต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้แสดงออกหรือปฏิบัติโดยใช้ร่างกายความคิด การพูด ในการเรียนรู้เพื่อให้เกิดผลการเรียนรู้ คือ ได้ความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติหลังจากทำกิจกรรม

– การปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความสามารถในการปฏิบัติเป็นขั้นตอนติดตัวไปใช้ในชีวิตจริง ดังแนวคิดที่ว่า แทนที่จะให้ปลาเด็กกินทุกวัน เราควรฝึกวิธีหาปลาให้กินเขาเพื่อให้เขาสามารถหาปลาเองได้ตลอดชีวิตจะดีกว่า

ประสิทธิ์ เครือสิงห์ (2544 : 26-30) ได้ให้ความหมายของคำว่าทักษะกระบวนการไว้ว่า ทักษะกระบวนการหรือจะเรียกให้เต็มว่าทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะ แปลว่าความชำนาญ กระบวนการ แปลว่า การกระทำที่มีขั้นตอนการทำงาน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการ หมายถึง รูปแบบการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ โดยผ่านกระบวนการหลักหรือกระบวนการแม่บทของกระบวนการอื่น ๆ ซึ่งเกิดจากการนำเอากระบวนการต่าง ๆ ที่มีอยู่ทั้งหมดในปัจจุบันมาประมวลเข้าด้วยกันเพื่อแยกตัวรวม

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการ หมายถึง การนำกระบวนการใดกระบวนการหนึ่งที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย เนื้อหาในหลักสูตรเพื่อใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ขั้นตอนอย่างต่อเนื่องจนแล้วเสร็จตามกระบวนการที่กำหนด เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะเชิงกระบวนการ และสามารถนำกระบวนการไปใช้ประกอบการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ในอนาคต

2. ความจำเป็นที่ต้องใช้กระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2543 : 96) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้น จะต้องฝึกกระบวนการที่สำคัญให้กับผู้เรียน กิจกรรมการเรียนรู้ควรเป็นกิจกรรมที่ฝึกให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะกระบวนการ กระบวนการเรียนรู้โดยทั่วไป คือ การจัดให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์อย่างมีจุดมุ่งหมาย ผ่านทางประสาทสัมผัส และช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ เช่น ได้สังเกต อ่าน ฟังคิด ชักถาม ตอบคำถาม อภิปราย ทดลอง เขียนและลงมือปฏิบัติจริง ผลที่เกิดขึ้นคือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เกิดคุณสมบัติทางความรู้

ความคิด ทักษะความสามารถทางการปฏิบัติ ลักษณะทางด้านจิตพิสัยต่าง ๆ เช่น เจตคติ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมความสนใจ ความพอใจ

เป้าหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการ คือ การสอนที่ครูหลีกเลี่ยงการเป็นผู้บอกเล่าความรู้แก่เด็กโดยตรง แต่จะจัดให้เด็กทำกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ธรรมชาติและวัยของผู้เรียน ลักษณะเนื้อหาวิชา และสภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและชีวิตจริง

โกวิท ประวาลพุกฤษ์ (2535 : 12) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สำหรับอนาคต” ว่า การสอนที่เน้นกระบวนการเป็นการฝึกมนุษย์ให้คิดอย่างมีระบบเลือกทางเลือกที่เป็นผลดีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง อันจะเป็นผลให้มนุษย์อยู่คู่โลกต่อไป การศึกษามีเป้าหมายพัฒนาคนไม่ใช่พัฒนาวิทยาการ จากการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของกรมวิชาการพบว่า นักเรียนในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา ส่วนใหญ่มีความสามารถในการจำความรู้ได้ดีมากอยู่ในเกณฑ์สูง แต่ความสามารถในการนำความรู้ไปใช้อยู่ในเกณฑ์ต่ำ และเห็นประโยชน์ส่วนตนสูงกว่าประโยชน์ส่วนรวม สาเหตุมาจาก

1. การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ติดกับเนื้อหาวิชา ทำให้การเรียนการสอนเน้นแต่เนื้อหาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

2. สอนเนื้อหาวิชามากกว่าสอนคน

3. รู้ว่าจะพัฒนาคน แต่ยังไม่รู้วิธีการที่ดี

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 : 18) ได้กล่าวถึงผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูไว้ว่า ครูส่วนใหญ่สอนเน้นเนื้อหาตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร โดยใช้วิธีสอนตรงหรือสอนโดยวิธีบอกความรู้โดยใช้ข้อสอบที่เน้นการวัดความรู้ความจำเท่านั้น สภาพการเรียนของนักเรียน นักเรียนเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ จากการรับฟังการอธิบายการบอกเล่าของครูผู้สอน ที่เน้นความรู้ความเข้าใจด้านเนื้อหา การเรียนรู้ยังอยู่ในลักษณะที่ครูเป็นศูนย์กลาง ถึงจะมีการปฏิบัติกิจกรรมบ้างก็เป็นเพียงการปฏิบัติตามที่ครูสั่ง ความรู้ที่ได้รับจึงเกิดจากการท่องจำ และทำความเข้าใจเนื้อหามากกว่าการศึกษาค้นคว้าหรือปฏิบัติจริง

3. เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบทักษะกระบวนการ

โดยปกติกระบวนการจะหมายถึงความถึง การดำเนินงานเป็นขั้นตอน นำไปสู่ผลที่ต้องการ ในการใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุงกล่าวถึงกระบวนการ 2 ลักษณะ คือ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2536 : 67)

1. จัดกิจกรรมให้เป็นกระบวนการ หมายถึง การมีขั้นตอนต่าง ๆ ให้เด็กได้แสดงออก หรือปฏิบัติโดยใช้ร่างกาย ความคิด การพูด ในการเรียนเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ คือ ได้ความรู้หลังจากทำกิจกรรม

2. พัฒนาให้เด็กเกิดความสามารถเชิงกระบวนการ หมายถึง การปลูกฝังให้เด็กมีความสามารถในการปฏิบัติเป็นขั้นตอนติดตัวไปใช้ในชีวิตจริง ดังคำกล่าวที่ว่า แทนที่จะให้อาหารเมื่อคนหิว แต่เราควรสอนให้เขารู้จักวิธีหาอาหาร ปรุงอาหารมาบำบัดความหิวจะดีกว่า

กระบวนการเรียนรู้โดยทั่วไป คือ การจัดให้เด็กได้รับประสบการณ์อย่างมีจุดมุ่งหมายผ่านทางระบบต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น ได้สังเกต อ่าน ฟัง คิด ชักถาม ตอบคำถาม อภิปราย ทดลอง เขียนและลงมือปฏิบัติจริงต่าง ๆ ผลที่เกิดขึ้น คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เกิดคุณลักษณะทางความรู้ ความคิด ทักษะ ความสามารถทางการปฏิบัติ ลักษณะจิตพิสัยต่าง ๆ เช่น เจตคติ ค่านิยม ความสนใจ ความพอใจ

เป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนที่ใช้กระบวนการ คือ การสอนที่ครูหลีกเลี่ยงการเป็นผู้บอกความรู้แก่เด็กโดยตรง แต่จะจัดให้เด็กได้ทำกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เหมาะสมกับธรรมชาติและวัยของเด็ก เหมาะสมกับลักษณะเนื้อหาวิชา และเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและชีวิตจริง

แหล่งของกระบวนการที่ครูจะนำมาใช้จัดกิจกรรม อาจดัดแปลงมาจากกระบวนการประเภทต่าง ๆ เช่น (สงบ ลักษณะ. 2535 : 28)

1. กระบวนการเรียนรู้ตามหลักจิตวิทยา เช่น กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด กระบวนการเรียนรู้อารมณ์ความคิดของ Gagne, Bruner, Ausubel, Bloom กระบวนการปรับปรุงพฤติกรรมของ Skinner กระบวนการสังคมของ Bandura กระบวนการเรียนภาคปฏิบัติของ Simson กระบวนการเรียนเจตคติ ค่านิยมของ Simon เป็นต้น

2. กระบวนการของศาสตร์ต่าง ๆ เช่น กระบวนการเรียนภาษา กระบวนการเรียนคณิตศาสตร์ ทักษะกระบวนการทางศิลปะ นาฏศิลป์ พลศึกษา เป็นต้น

3. ทักษะกระบวนการ 9 ประการ ตามแนวการใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุง ซึ่งจะพัฒนาคุณสมบัติประจำตัวนักเรียนในด้านการคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น ปฏิบัติเป็น และมีเจตคติที่ดีต่อการคิด การปฏิบัติ

กระบวนการทำหน้าที่ 2 ประการ คือ เป็นกิจกรรมนำนักเรียนไปสู่ผลสัมฤทธิ์ที่หลักสูตรต้องการ และเป็นคุณสมบัติที่นักเรียนจะนำกระบวนการต่าง ๆ นั้นไปใช้ในชีวิตจริง ดังนั้น กระบวนการเป็นทั้ง “วิถีทาง” และ “จุดประสงค์” ของการเรียนรู้

กระบวนการที่มาจาก 3 แหล่งข้างต้น ในการวางแผนจัดการเรียนการสอนจะต้องหล่อหลอม สังเคราะห์ หรือบูรณาการ หรือเลือกสรรนำมาดัดแปลงใช้ให้สอดคล้องกับธรรมชาติของวิชานั้น ลักษณะความพร้อมของผู้เรียน จิตวิทยาการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ที่วิเคราะห์จากหลักสูตร

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 37-39) เสนอว่า การเรียนการสอนแต่ละครั้งจะมีองค์ประกอบผสมผสานกันทั้งในด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย แต่การสอนทักษะต่าง ๆ เช่น ทักษะการสื่อสาร เป็นการสอนที่มุ่งเน้นในด้านทักษะพิสัย ซึ่งต้องอาศัยการสร้างให้เกิดความชัดเจนในตัวทักษะให้เห็นเป็นขั้นตอนที่ปฏิบัติได้ง่าย และผู้เรียนได้มีโอกาสลงมือปฏิบัติในสถานการณ์ใกล้เคียงตัว

กระทรวงศึกษาธิการ (2547 : 11) ให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติว่า ขึ้นอยู่กับภาวะของผู้เรียน ปรัชญาของสถานศึกษา การสอนแต่ละเรื่องต้องคำนึงถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้โดยยึดหลักมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากทักษะเป็นความสามารถที่คนเราไม่เคยมีมาก่อน แต่ต้องได้เรียนรู้จนกระทั่งทำได้อย่างชำนาญ ดังนั้นการสอนทักษะจึงมี 2 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นรู้ชัดเห็นจริง เป็นขั้นตอนที่มุ่งให้ผู้เรียนรับรู้วาทักษะเหล่านั้นมีความสำคัญและฝึกฝนให้ทำเป็นหรือทำได้อย่างไร ในขั้นตอนนี้จะใช้กับการบรรยายนำประกอบการยกตัวอย่าง และให้ผู้เรียนร่วมอภิปรายถึงความสำคัญและวิธีการฝึกทักษะนั้น ๆ แล้วจึงใช้สถานการณ์จำลองให้ผู้เรียนคิดใช้ทักษะดังกล่าวหรือการสาธิต ซึ่งอาจทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมได้ การสาธิตจะทำให้ผู้เรียนเห็นจริงเป็นลำดับขั้นตอนอย่างชัดเจน

2. ขั้นลงมือกระทำ เป็นขั้นที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติตามที่ได้เรียนรู้มาจากขั้นแรก ในขั้นนี้เป็นการฝึกให้ผู้เรียนฝึกทักษะโดยใช้บทบาทสมมติ (Role Play) หรือการซ้อมบท (Rehearsal Play) เป็นกิจกรรมหลัก ดังนั้น การฝึกอบรมนี้จึงต้องฝึกให้มีทักษะในการใช้สถานการณ์จำลองหรือการสาธิต เพื่อให้ผู้เรียนเห็นจริง ขณะเดียวกันก็มีทักษะในการนำมาฝึกบทบาทสมมติหรือการซ้อมบทและการประเมินการฝึกได้

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทักษะ กระทำได้ดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนการสอนขั้นรู้ชัดเห็นจริง ได้แก่

1.1 การบรรยายนำ เป็นการนำเข้าสู่บทเรียนให้เกิดความน่าสนใจ และให้ข้อมูลหรือความรู้ที่จำเป็น ควรใช้เวลาสั้น ๆ และดึงการมีส่วนร่วมจากผู้เรียน เช่น การตั้งคำถามหรือยกตัวอย่างที่ใกล้ตัว และให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น

1.2 สถานการณ์จำลอง แบ่งได้ 2 ชนิด คือ

1.2.1 กรณีศึกษา คือ วิทยากรตั้งเป็นโจทย์ให้ผู้เรียนคิดและแสดงความคิดเห็นว่าจะกระทำอย่างไรกับกรณีศึกษา 1.2.2 กรณีจำลอง คือ ตั้งโจทย์และแสดงการสนทนาโต้ตอบกับผู้เรียนทั้งห้องซึ่งสมมติเป็นคู่สนทนา

1.2.3 การสาธิต มักให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมเป็นคู่สนทนาคนใดคนหนึ่งหรือเป็นทั้ง 2 คน โดยจะซ้อมบทกับผู้เรียนที่ขึ้นมาพร้อมสาธิตก่อน หลังจากนั้นวิทยากรจะนำบทสนทนาขึ้น กระดานหรือแผ่นใสเพื่ออภิปรายและประกอบการสนทนานั้น

2. ชั้นลงมือกระทำกิจกรรมการเรียนการสอน ชั้นนี้แบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ

2.1 การฝึกปฏิบัติ ทำได้โดยการฝึกบทบาทสมมติ เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการฝึกทักษะ โดยสมมติตัวละครและสถานการณ์ขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนสมมติตนเองเป็นตัวละครตาม โจทย์ ดังนั้น ต้องกำหนดโจทย์ให้เห็นชัดเจน คือ สถานการณ์ บทบาทสมมติของตัวละคร 2 ฝ่าย และบทบาทของผู้สังเกตการณ์ การฝึกบทบาทสมมติอาจแบ่งกลุ่มเป็นกลุ่ม 2-3 คน หรือกลุ่มย่อย 5-6 คน ยิ่งกลุ่มมีคนจำนวนมากขึ้นก็จะมีการเรียนรู้กันเองมากขึ้นจากการอภิปรายกลุ่มจะใช้เวลา มากกว่าการฝึก

2.2 การประเมินการฝึก เป็นการช่วยกันสะท้อนความคิดว่าสิ่งที่ผู้ฝึกทักษะได้ทำไป นั้นตรงตามขั้นตอนที่ควรจะเป็นหรือไม่ การประเมินการฝึกสามารถทำได้โดยให้ผู้เรียนประเมิน กันเองในกลุ่ม หรือวิทยากรกับผู้เรียนช่วยกันประเมินในชั้นเรียนหรือทั้ง 2 แบบ ในกรณีแรก ผู้เรียนประเมินเอง วิทยากรควรกำหนดใบงานให้ชัดเจนว่าจะประเมินอย่างไร เช่น “หลังการฝึก ให้ผู้เรียนช่วยกันอภิปรายว่าผู้ที่แสดงเป็นผู้ให้การปรึกษาทำได้ตามขั้นตอนหรือไม่ ผู้รับการฝึก ปรึกษาตอบสนองอย่างนั้นหรือไม่ ขั้นตอนไหนที่มีความยุ่งยากในการฝึก”

2.3 กระบวนการปฏิบัติ มีแนวทางการจัดกิจกรรม ดังนี้

2.3.1 การสังเกตการณ์รับรู้ เช่น ครุ นำผลงานจริงแล้วสาธิตพร้อมอธิบาย ความสำคัญ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ ขั้นตอนและวิธีการทำสิ่งนั้น ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจตรงกัน อาจใช้วีดิทัศน์ สไลด์ หรืออื่น ๆ ประกอบ

2.3.2 ทำตามแบบ ให้นักเรียนปฏิบัติตามขั้นตอนและวิธีการที่กำหนดให้ หรือ พานักเรียนฝึกงานย่อยทีละอย่างโดยทำตามครู

2.3.3 ทำเองโดยไม่มีแบบ ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติสิ่งนั้นด้วยตนเองโดยไม่ต้อง ฟังพาดูหรือสิ่งต่าง ๆ

2.3.4 ฝึกให้ชำนาญ ให้นักเรียนฝึกฝนสิ่งนั้นบ่อย ๆ จนเกิดความคล่องแคล่ว ปฏิบัติการกระทำนั้นโดยอัตโนมัติ

ศุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2540 : 216-218) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ทำให้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการประสบผลสำเร็จ ดังนี้

1. ตระหนักในปัญหาและความจำเป็น จุดประสงค์ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนา ทักษะตระหนักในปัญหาและความจำเป็นของนักเรียนเพื่อให้นักเรียนรับรู้ในสิ่งที่จะเรียน ผู้สอนยก สถานการณ์ตัวอย่างให้ผู้เรียนได้เข้าใจและตระหนักในปัญหาความจำเป็นของเรื่องที่ศึกษา หรือเห็น

ประโยชน์ ความสำคัญของการศึกษา เรื่องนั้น ๆ โดยผู้สอนอาจนำเสนอเป็นกรณีตัวอย่าง หรือ สถานการณ์ที่สะท้อนให้เห็นปัญหาความ ขัดแย้งของเรื่องที่จะศึกษาโดยใช้สื่อประกอบ เช่น รูปภาพ วิดีทัศน์ สถานการณ์จริง กรณีตัวอย่าง สไลด์

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 เสนอสิ่งเร้า

ขั้นที่ 2 แบ่งกลุ่มอภิปราย

ขั้นที่ 3 นำเสนอผลงาน

ขั้นที่ 4 ชักถามและสรุป

2. การคิดวิเคราะห์วิจารณ์ ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ วิจารณ์ ตอบคำถาม ทำแบบฝึกหัด ข้อมูลและให้โอกาสผู้เรียนแสดงความคิดเห็นเป็นกลุ่ม หรือรายบุคคลจุดประสงค์ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์ วิจารณ์ของนักเรียน คือ เพื่อให้นักเรียนบอกสาเหตุหรือความแตกต่างหรือความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ ได้

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

แบบที่ 1 ครูเสนอปัญหาให้นักเรียนคิดพิจารณาหาสาเหตุหรือวิธีการก่อน แล้วครูจึงเสนอเนื้อหาสาระเพิ่มเติม เพื่อให้นักเรียนเข้าใจในภายหลัง

แบบที่ 2 ครูเสนอสิ่งเร้าและแบ่งกลุ่มให้นักเรียนศึกษาหาสาเหตุและให้ส่งตัวแทน รายงานผลสรุปของกลุ่ม ขั้นสุดท้ายครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสาเหตุของปัญหาจากผลรายงานของแต่ละกลุ่ม

แบบที่ 3 ใช้การทดลองและสาธิตเป็นกิจกรรมนำและให้นักเรียนสังเกตเปรียบเทียบความแตกต่างและหาสาเหตุแล้วครูสรุปเพิ่มเติมเพื่อให้นักเรียนเข้าใจยิ่งขึ้น

3. สร้างทางเลือกที่หลากหลายเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสวงหาทางเลือกในการแก้ปัญหา อย่างหลากหลายโดยร่วมกันคิดเสนอทางเลือก และอภิปรายข้อดีข้อเสียของทางเลือกนั้น ๆ จุดประสงค์ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการสร้างทางเลือกอย่างหลากหลายของนักเรียนคือ เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกแนวทางเลือกหลาย ๆ ทางที่จะนำไปสู่จุดประสงค์ที่เรียนได้

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 ครูนำเสนอจากสาเหตุที่พบในทักษะการคิดวิเคราะห์วิจารณ์แล้ว กระตุ้นให้นักเรียนช่วยกันคิดหาวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม

ขั้นที่ 2 การกำหนดแนวทางแก้ปัญหาเพื่อให้เกิดทางเลือกอย่างหลากหลาย ครูอาจแบ่งกลุ่มให้นักเรียนช่วยกันคิดหาแนวทางตามสภาพและความเหมาะสมของแต่ละคน โดยอาจใช้วิธีการระดมสมองหรือการแข่งขันกัน เพื่อให้ได้คำตอบที่หลากหลายก็ได้

4. ประเมินและเลือกทางเลือก ให้ผู้เรียนตัดสินใจเลือกแนวทางในการแก้ปัญหา ซึ่งอาจใช้วิธีระดมพลังสมอง อภิปราย ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม จุดประสงค์ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการประเมินและเลือกทางเลือกของนักเรียนคือ เพื่อให้ นักเรียนสามารถกำหนดทางเลือกที่เหมาะสม และให้ประโยชน์สูงสุดภายใต้เงื่อนไขและข้อจำกัดของนักเรียนได้

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 ครูกำหนดสถานการณ์เสมือนจริง เพื่อให้ นักเรียนร่วมกันคิดพิจารณาว่าจะเลือกทางใดที่ดีที่สุด

ขั้นที่ 2 อภิปรายร่วมกัน ขั้นนี้ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนเพื่อให้ช่วยกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อดี-ข้อเสียของทางเลือกแต่ละทางที่กำหนดขึ้น เพื่อหาทางเลือกที่ดีที่สุดของกลุ่ม

ขั้นที่ 3 รายงานผลเมื่อ ได้ทางเลือกที่ดีที่สุดของกลุ่มแล้วให้ส่งตัวแทนของกลุ่มไปรายงานหน้าชั้น

5. กำหนดและลำดับขั้นตอนการปฏิบัติ

จุดประสงค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการกำหนดและลำดับขั้นตอนการปฏิบัติของนักเรียน คือ เพื่อให้ นักเรียนกำหนดจุดประสงค์ขั้นตอนการปฏิบัติ กิจกรรม และระยะเวลาในการปฏิบัติให้สอดคล้องและเหมาะสมกับทางเลือกที่กำหนดไว้

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 ครูจะให้ นักเรียนวางแผนการปฏิบัติตามทางเลือกที่นักเรียนเลือกแล้ว การวางแผนนี้ให้ นักเรียนทำเป็นรายบุคคลก็ได้ ในขั้นนี้ นักเรียนจะต้องกำหนดให้ได้ว่า จะทำอย่างไรและใช้เวลาใดตามลำดับขั้นตอน ครูจะกำหนดให้ นักเรียนได้ศึกษาความรู้จากเอกสารประกอบ หรือสอบถามจากผู้รู้ เพื่อกำหนดแนวปฏิบัติที่ถูกต้องของตน

ขั้นที่ 2 เมื่อวางแผนการปฏิบัติแล้วนักเรียนจะต้องสรุปขั้นตอนการปฏิบัติของตนไว้ในห้องสมุดหรืออาจทำแบบบันทึกผลการทดลอง ให้ผู้เรียนวางแผนการทำงานของตนเองหรือกลุ่ม อาจใช้ลำดับขั้นการดำเนินงาน ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน
2. กำหนดวัตถุประสงค์
3. กำหนดขั้นตอนการทำงาน
4. กำหนดผู้รับผิดชอบ (กรณีทำร่วมกันเป็นกลุ่ม)
5. กำหนดระยะเวลาการทำงาน
6. กำหนดวิธีการประเมินผล

6. ปฏิบัติด้วยความชื่นชม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ด้วยความสมัครใจ ตั้งใจ มีความกระตือรือร้น และเพลิดเพลินกับการทำงาน

แบบที่ 1 การให้นักเรียนปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดและให้บันทึกผลการปฏิบัติลงในแบบบันทึกที่เตรียมไว้ วิธีการปฏิบัติขั้นนี้มักจะเป็นการปฏิบัตินอกเวลาและต้องใช้เวลาในการปฏิบัติ ประมาณ 2-4 สัปดาห์

แบบที่ 2 ครูสร้างสถานการณ์แล้วให้นักเรียนทดลองปฏิบัติโดยใช้ขั้นตอนการปฏิบัติที่ตนกำหนดขึ้น

7. ประเมินระหว่างปฏิบัติ

จุดประสงค์ในการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาทักษะการประเมินระหว่างปฏิบัติของนักเรียน คือ เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกข้อดีข้อเสียของการปฏิบัติหรือบอกปัญหาอุปสรรคที่ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามที่กำหนด โดยผู้เรียนได้สำรวจปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติงานโดยการซักถามอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการประเมินผลการปฏิบัติงานตามขั้นตอนและตามแผนที่กำหนดไว้ โดยสรุปผลการทำงานแต่ละช่วง แล้วเสนอแนวทางการปรับปรุงการทำงานขั้นต่อไป

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 นักเรียนบันทึกผลการปฏิบัติลงในแบบบันทึกตามเวลาที่กำหนด

ขั้นที่ 2 นักเรียนรายงานผลการปฏิบัติงานของตนเอง หรือกลุ่ม

หน้าชั้นเรียน หรือส่งรายงานผลความก้าวหน้าหรือข้อบกพร่องในการปฏิบัติงานของตนให้ครูตามเวลานัดหมาย

ขั้นที่ 3 ครูให้การเสริมแรง ชี้แนะและใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนคิดปรับปรุงการปฏิบัติให้เหมาะสมกับความสามารถของตนยิ่งขึ้น

8. ปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ

จุดประสงค์ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอของนักเรียน คือ เพื่อให้นักเรียนสามารถระบุสิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้การปฏิบัติได้บรรลุตามที่กำหนดไว้ โดยผู้เรียนนำผลที่ได้จากการประเมินในแต่ละขั้นตอนมาเป็นแนวทางในการพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 การให้นักเรียนระบุสิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไขโดยให้ร่วมกันพิจารณาวิธีการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่พบในระหว่างการปฏิบัติของนักเรียน

ขั้นที่ 2 ให้นักเรียนระบุสิ่งที่ควรแก้ไขปฏิบัติและประเมินตนเองต่ออีก 1-2 สัปดาห์ ขั้นนี้ครูจะมีส่วนช่วยให้การเสริมแรงเป็นระยะเพื่อให้นักเรียนมีกำลังใจในการปรับปรุงการปฏิบัติตนให้ดีขึ้นอยู่เสมอ

9. ประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ

จุดประสงค์ในการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาทักษะการประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจของนักเรียนคือ เพื่อให้นักเรียนสามารถเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานของตนกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 ครูจะให้นักเรียนประเมินผลรวมโดยใช้แบบประเมินหรือให้เขียนแผนหรือรายงานผลการปฏิบัติ หรือสรุปผลจากแบบบันทึกการปฏิบัติ หรือเขียนเรียงความ โดยระบุถึงความพอใจหรือความรู้สึกของนักเรียนที่ได้ปฏิบัติงานสำเร็จ หรือจัดแสดงผลงานของนักเรียนบนป้ายนิเทศ

ขั้นที่ 2 ครูแสดงความชื่นชมในผลการปฏิบัติงานของนักเรียนโดยการเสริมแรงหรือให้กำลังใจที่แก้ไขข้อบกพร่อง หรือแก้ปัญหาได้สำเร็จ สิ่งที่ใช้ในการเสริมแรงคือ คำชมเชย ดาว รางวัล เกียรติบัตร ให้กับนักเรียนเป็นรายบุคคล กลุ่มที่มีผลการปฏิบัติงานดีนำชมเชย ผู้เรียนสรุปผลการดำเนินงาน โดยการเปรียบเทียบผลงานกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และผลงานพลอยได้อื่น ๆ ซึ่งอาจเผยแพร่ขยายผลงานแก่ผู้อื่นได้ด้วยความเต็มใจและภาคภูมิใจ

ประสาธ อิศรปริดา (2523 : 173 – 174) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสอนทักษะ ดังนี้

1. การเรียนรู้ด้านทักษะไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงด้านกล้านเนื้อเท่านั้นแต่จะต้องมีความสัมพันธ์กับสิ่งใหม่ ๆ การพัฒนาเจตคติหรือความคิดจะหาช่องทางแก้ปัญหาต่าง ๆ
2. การเรียนทักษะจะเริ่มขึ้นที่ความตั้งใจที่จะปรับปรุงให้ดีขึ้น การพัฒนาทักษะจะดีขึ้นถ้าเราตั้งใจจะพัฒนาตนเอง
3. โครงรูปจำลอง (Model) สามารถช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ การที่เรাজทำอะไรไม่ได้นั้น เพราะเรามองไม่เห็นโครงรูปจำลองอย่างหยาบ ๆ ของสิ่งนั้น
4. ทักษะต้องอาศัยการฝึกฝน ทักษะจะไม่เกิดขึ้นถ้าอาศัยแต่การอ่าน การฟังอย่างเดียว ต้องลงมือทำอย่างจริงจัง
5. การรู้ผลเป็นสิ่งจำเป็น เพราะผลจะเป็นปัจจัยในการปรับปรุงพัฒนาผลงานให้ดีขึ้น

6. การเรียนรู้ทักษะจะเกิดขึ้นเป็นไปตามลำดับขั้น

7. การจัดระเบียบของช่วงฝึก และการจัดการช่วงฝึกด้านกาลไก ไม่ควรใช้ช่วงเวลาในการฝึกฝนนานเกินไป ควรให้มีความเหมาะสมกับระดับผู้เรียน การประเมินผลของครูและการสนับสนุน ครูต้องรู้จักการสังเกต รู้จักการตรวจสอบ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา

4. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการปฏิบัติ

4.1 กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการปฏิบัติตามแนวคิดของ Simpson

จิมพ์ซัน (ทิสนา แจมมณี. 2553 : 242 ; อ้างอิงมาจาก Simpson. 1972)

กล่าวว่า ทักษะเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการทางกายของผู้เรียน เป็นความสามารถในการประสานการทำงานของกล้ามเนื้อหลาย ๆ ส่วน การทำงานดังกล่าวเป็นการสั่งการของสมองซึ่งต้องมีปฏิสัมพันธ์กันกับความรู้สึที่เกิดขึ้น ทักษะปฏิบัติสามารถพัฒนาได้ด้วยการศึกษาฝึกฝน หากได้รับการฝึกฝนแล้วจะเกิดความถูกต้อง ความคล่องแคล่ว ความเชี่ยวชาญชำนาญ และคงทน ผลของพฤติกรรมสามารถสังเกตได้จากความรวดเร็ว ความแม่นยำ ความแรง และความราบรื่นในการจัดการ สามารถสรุปขั้นตอนได้ 7 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ (Perception) เป็นขั้นให้ผู้เรียนรับรู้สิ่งที่ทำ

ขั้นที่ 2 ขั้นเตรียมความพร้อม (Readiness) เป็นขั้นการปรับตัวให้พร้อมเพื่อทำงานหรือแสดงพฤติกรรมนั้นทางด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์

ขั้นที่ 3 ขั้นการตอบสนองภายใต้การควบคุม (Guided Response) เป็นขั้นให้โอกาสผู้เรียนตอบสนองต่อสิ่งที่รับรู้หรือให้ผู้เรียนลองฝึกลองดูจนกระทั่งตอบสนองได้อย่างถูกต้อง

ขั้นที่ 4 ขั้นการให้ลงมือปฏิบัติจนกลายเป็นกลไกที่สามารถกระทำได้ (Mechanism) เป็นขั้นให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จและเกิดความเชื่อมั่น

ขั้นที่ 5 ขั้นการกระทำอย่างชำนาญ (Complex Overt Response) เป็นขั้นให้ผู้เรียนฝึกฝนการกระทำนั้น ๆ จนทำได้อย่างคล่องแคล่ว ชำนาญ เป็นไปอย่างอัตโนมัติ

ขั้นที่ 6 ขั้นการปรับปรุงและการประยุกต์ใช้ เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนปรับปรุงทักษะการปฏิบัติให้ดีขึ้น

ขั้นที่ 7 ขั้นการคิดริเริ่ม เมื่อผู้เรียนปฏิบัติได้อย่างชำนาญแล้วจะสามารถประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่หลากหลายแล้วผู้เรียนจะเกิดแนวคิดใหม่ ๆ เพื่อปรับใช้ตามความต้องการได้

4.2 กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการปฏิบัติตามแนวคิดของ Harrow

แฮร์โรว์ (ทิสนา แจมมณี. 2553 : 243 ; อ้างอิงมาจาก Harrow. 1972 :

96-99) ได้จัดลำดับขั้นการเรียนรู้ทางด้านทักษะปฏิบัติไว้ 5 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการเลียนแบบ เป็นขั้นให้ผู้เรียนสังเกตการณ์กระทำที่ต้องการให้ผู้เรียนทำได้

ขั้นที่ 2 ขั้นการลงมือกระทำตามคำสั่ง เมื่อผู้เรียนได้เห็นและบอกขั้นตอนการกระทำได้แล้ว ผู้เรียนจะกระทำตามคำสั่งได้

ขั้นที่ 3 ขั้นการกระทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์ (Precision) เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะต้องกระทำสิ่งนั้น ๆ อย่างสมบูรณ์

ขั้นที่ 4 ขั้นการแสดงออก (Articulation) เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะต้องกระทำสิ่งนั้น ๆ อย่างสมบูรณ์

ขั้นที่ 5 ขั้นการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ (Naturalization) เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถกระทำสิ่งนั้น ๆ อย่างสบาย ๆ เป็นไปอย่างอัตโนมัติ

4.3 กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการปฏิบัติตามแนวคิดของ Davies

ดีวีส์ (ทิสนา แคมมลิ. 2553 : 244 ; อ้างอิงมาจาก Davies. 1971 : 50-56) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะปฏิบัติว่า ทักษะส่วนใหญ่ประกอบด้วยทักษะย่อย ๆ จำนวนมาก มีกระบวนการสอน 5 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นสาธิตหรือการกระทำ เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนได้เห็นทักษะหรือการกระทำในภาพรวม โดยการสาธิตให้ผู้เรียนดูทั้งหมดตั้งแต่เริ่มจนจบ

ขั้นที่ 2 ขั้นสาธิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย เมื่อผู้เรียนได้เห็นภาพรวมของการปฏิบัติทั้งหมดแล้ว ผู้สอนควรแตกทักษะทั้งหมดให้เป็นทักษะย่อยและสาธิตแต่ละส่วนย่อยให้ผู้เรียนได้สังเกตและทำตามไปที่ละส่วนซ้ำ ๆ

ขั้นที่ 3 ขั้นให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย เป็นขั้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติโดยไม่มี การสาธิต หากผู้เรียนติดขัดครูผู้สอนจะคอยชี้แนะ

ขั้นที่ 4 ขั้นให้เทคนิควิธีการ เมื่อผู้เรียนได้ปฏิบัติได้คล่องแล้ว ผู้สอนอาจแนะนำเทคนิควิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ดีขึ้น

ขั้นที่ 5 ขั้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อย ๆ เป็นทักษะที่สมบูรณ์ เมื่อผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามทักษะย่อยได้แล้ว จึงให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ๆ ต่อเนื่องกันไปจนครบกระบวนการอย่างสมบูรณ์

5. การวัดและประเมินผลที่เน้นกระบวนการ

การวัดและประเมินผล เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน จึงจำเป็นต้องเน้นวัดกระบวนการสอดคล้องไปกับการวัดพฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย (ความรู้ ความคิด) จิตพิสัย (จริยธรรม คุณธรรม ค่านิยม) และทักษะพิสัย (ทักษะ) เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนของผู้เรียนไปพร้อม ๆ กับการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เป้าหมายของการวัดและประเมินผลที่เน้นกระบวนการมี 3 ประการ คือ (กรมสามัญศึกษา. 2534 : 53)

1. วัดผู้เรียนว่าเข้าใจและรับรู้ขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการ และเกิดการเรียนรู้ทั้งกระบวนการหรือไม่
2. วัดผู้เรียนว่า นำกระบวนการไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ได้เพียงใด

3. วัดผู้เรียนว่า มีนิสัยในการใช้กระบวนการในชีวิตประจำวันหรือไม่

6. ข้อดีและข้อจำกัดของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบทักษะกระบวนการ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการมีข้อดีและข้อจำกัด ดังนี้

ข้อดี

1. เป็นวิธีการที่ให้โอกาสผู้เรียนได้ฝึกทักษะ เทคนิค และกระบวนการต่าง ๆ
2. เป็นวิธีการที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้สูง
3. ผู้เรียนสามารถนำกระบวนการเรียนรู้ที่ได้รับไปใช้ได้จริงในสถานการณ์ใหม่ ๆ

ข้อจำกัด

1. เป็นวิธีการที่ใช้เวลาค่อนข้างมาก
2. เป็นวิธีการที่ผู้สอนจะต้องดูแลและควบคุมการฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนหรือ

กระบวนการอย่างใกล้ชิดการเรียนรู้จึงจะได้ผลดี

โดยสรุป ทักษะกระบวนการ เป็นกระบวนการปฏิบัติหรือกระบวนการทำงานที่ครบ
ขั้นตอน และเป็นกระบวนการในการพัฒนา ช่วยให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะคิดเป็น ทำเป็นแก้ปัญหาเป็น
ใช้ปัญญาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ วางแผนกระทำต่าง ๆ อย่างมีขั้นตอน ซึ่งในการจัด
กิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การเขียนและการอ่านคำพ้องรูปพ้องเสียง
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้แบบฝึกทักษะและใช้รูปแบบการสอนแบบทักษะปฏิบัติ
ซึ่งหมายถึงกระบวนการที่มุ่งให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจนเกิดทักษะ มีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตระหนัก เป็นการชี้แนะหรือแสดงให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของสิ่งที่จะปฏิบัติ
ทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของกิจกรรมที่จะปฏิบัติ

2. ขั้นสังเกตรับรู้ ให้ผู้เรียนเห็นตัวอย่างหลากหลายจนเกิดความเข้าใจ และสรุปเป็น
ความคิดรวบยอด เช่น ดูครูทำเป็นตัวอย่างนะ อย่างนี้เรียกว่า การส่งลูกสองมือระดับอก

3. ขั้นทำตามแบบ แสดงแบบทีละขั้นตอนจากพื้นฐานไปสู่ความซับซ้อนแล้วให้ผู้เรียน
ทำตามทีละขั้นตอนจนชำนาญ เช่น ทำตามครูซ้ำ ๆ นะ เอ้า จับลูกบอลด้วยมือทั้งสองข้าง ยกขึ้น
มาในระดับอก แล้วผลักลูกไปยังตำแหน่งที่ต้องการส่งไปให้ด้วยแรงที่พอเหมาะแก่ความต้องการ

4. ขั้นทำเองโดยไม่มีแบบ เป็นการให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ โดยนำขั้นตอนย่อมาประยุกต์
ให้เป็นงานรวม เช่น ลองทำพร้อม ๆ กันซิ ครูไม่ทำให้ดูแล้วนะ

5. ขั้นสรุปและวิเคราะห์ เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนบอกถึงขั้นตอนและวิธีการในการทำ
กิจกรรมได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งพิจารณาคุณภาพของผลงานที่สำเร็จ ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไข
เพื่อยึดถือเป็นแนวปฏิบัติต่อไป

6. ขึ้นฝึกให้ชำนาญหรือชำนาญไปใช้ เปลี่ยนสถานการณ์ เปลี่ยนงาน ให้ผู้เรียนทำงาน
ชำนาญ เช่น นักเรียนทำได้ถูกแล้ว แต่ยังไม่คล่อง พวกเธอไปลองฝึกเองให้คล่องและถูกต้อง
ด้วยนะ

กล่าวโดยสรุป การที่ครูจะเลือกใช้เทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ทักษะ
กระบวนการใดเพื่อที่จะนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายย่อมขึ้นอยู่กับการวิเคราะห์จุดประสงค์นั้น
ซึ่งเป็นภาระงานของครูตั้งแต่ทำให้ผู้เรียนเกิดความตระหนัก จัดกระบวนการเรียนรู้ให้เป็น
ลำดับขั้นตอน จนกระทั่งได้ชิ้นงานหรือผลงานที่ปรากฏอย่างมีประสิทธิภาพ

แผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้เป็นเอกสารที่แสดงรายละเอียดของกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับครู
นำไปใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน ซึ่งแต่เดิมเรียกว่าแผนการสอน และ
ผู้วิจัยได้เลือกใช้คำว่าแผนการจัดการเรียนรู้แทนคำว่าแผนการสอน

1. ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้

ชนาธิป พรกุล (2549 : 53-55) ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ว่าเป็น
แผนการสอนที่ครูเคยทำมาก่อน แต่ต้องการเน้นบทบาทของครูที่เป็นผู้จัดให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้
ครูมักจะเขียนแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เวลา 1-2 ชั่วโมง ซึ่งมีข้อดีตรงที่ครูมีโอกาใช้กิจกรรม
การเรียนรู้ รูปแบบ วิธีสอน และเทคนิคการสอนได้เหมาะสมสอดคล้องกับการสอนที่ประสบ
ผลสำเร็จที่เกิดจากการวางแผนที่ระมัดระวัง รอบคอบและมีเป้าหมายกำหนดไว้อย่างชัดเจน

นิรนุจ บุริสัย (2549 : 14) กล่าวถึงความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ว่า เป็น
การวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้า เพื่อสอนวิชาหนึ่งเป็นลายลักษณ์อักษร โดยกำหนด
สาระสำคัญ จุดประสงค์ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ รวมทั้งการใช้สื่อและการวัดผล
ประเมินผล

ฉันทิ ธาตุทอง (2550 : 266) ให้ความหมายของแผนการสอนหรือแผนการจัด
การเรียนรู้ไว้ว่า เป็นเอกสารแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่ผู้สอนแต่ละคนนำเนื้อหา
หรือสาระการเรียนรู้ที่ต้องสอนตลอดปีการศึกษาหรือตลอดภาคเรียน มาสร้างเป็นแผนการจัด
การเรียนรู้ โดยมีการกำหนดจุดประสงค์ กิจกรรม สื่อ อุปกรณ์ การวัดและประเมินผลไว้

ชวลิต ชูกำแพง (2551 : 93) ได้สรุปความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้คือ
การวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนล่วงหน้าอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรของครูผู้สอนเพื่อเป็น
แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง โดยใช้สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนให้

สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เนื้อหา เวลา เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เป็นไปอย่างเต็มศักยภาพ

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2553 : 123) ได้ให้ความหมายไว้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แผนการหรือโครงการที่จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อใช้ในการปฏิบัติการสอนในรายวิชาใดรายวิชาหนึ่ง เป็นการเตรียมการสอนอย่างมีระบบ และเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอนไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้และจุดหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ หรือแผนการสอน คือ การเตรียมการสอนอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ล่วงหน้า เพื่อเป็นแนวทางการสอนสำหรับครู อันจะช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับสาระสำคัญ (บทสรุปของเนื้อหา) จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาวิชา (สาระการเรียนรู้) กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสติปัญญา/เจตคติ/ทักษะ

2. ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้

ชาญชัย ชมดิษฐ์ (2548 : 358) กล่าวว่า การวางแผนการสอนมีความสำคัญตรงที่เป็น การช่วยกำหนดทิศทางในการสอนให้บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ช่วยสร้างความมั่นใจแก่ครูผู้สอน นักเรียนมีความศรัทธาต่อผู้สอน เพราะนักเรียนได้รับความรู้และประสบผลสำเร็จจากการสอน และยังเป็นเอกสาร หลักฐานในการจัดการเรียนการสอน

สุวิทย์ มุลคำ (2549 : 58) สรุปไว้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้หรือแผนการสอนเปรียบได้กับพิมพ์เขียวของวิศวกรหรือสถาปนิกที่ใช้เป็นหลักในการควบคุมงานก่อสร้าง วิศวกรหรือสถาปนิกจะขาดมิได้ฉันใด ผู้เป็นครูก็ขาดแผนการสอนไม่ได้ฉันนั้น ผลดีของการทำแผนการจัดการเรียนรู้มีดังนี้

1. ทำให้เกิดการวางแผนวิธีสอน วิธีเรียนที่มีความหมายยิ่งขึ้น เพราะเป็นการจัดทำอย่างมีหลักการที่ถูกต้อง
2. ช่วยให้ครูผู้สอนมีคู่มือการจัดการเรียนรู้ที่ทำไว้ล่วงหน้าด้วยตนเอง และทำให้ครูมีความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้ได้ตามเป้าหมาย
3. ช่วยให้ครูผู้สอนทราบว่า การสอนของตนได้ดำเนินการไปทิศทางใดหรือทราบว่าจะสอนอะไร ด้วยวิธีใด สอนทำไม สอนอย่างไร จะใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้อะไรจะวัดและประเมินผลอย่างไร
4. ส่งเสริมให้ครูผู้สอนไปศึกษาหาความรู้ ทั้งเรื่องหลักสูตร วิธีจัดการเรียนรู้อการจัดการหา และใช้สื่อแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนวิธีการวัดและประเมินผล
5. ใช้เป็นคู่มือสำหรับครูที่มาสอนแทนได้
6. แผนการจัดการเรียนรู้ที่นำไปใช้ และพัฒนาแล้วจะเกิดประโยชน์ต่อวงการศึกษามาก

7. เป็นผลงานทางวิชาการที่แสดงถึงความชำนาญ และความเชี่ยวชาญของครูผู้สอน สำหรับประกอบการประเมินเพื่อขอเลื่อนตำแหน่งและวิทยฐานะครูผู้สอนให้สูงขึ้น และสามารถนำไปเผยแพร่เป็นตัวอย่างได้

3. องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้

องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ เกิดจากความพยายามตอบคำถามดังต่อไปนี้ (วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. 2553 : 126)

1. จัดการเรียนรู้อะไร (หน่วย หัวเรื่อง ความคิดรวบยอด หรือสาระสำคัญ)
2. เพื่อจุดประสงค์อะไร (จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม)
3. ตัวสาระอะไร (โครงร่างเนื้อหา)
4. ใช้วิธีการใด (กิจกรรมการจัดการเรียนรู้)
5. ใช้เครื่องมืออะไร (สื่อการจัดการเรียนรู้)
6. ทราบได้อย่างไรว่าประสบความสำเร็จหรือไม่ (วัดผลและประเมินผล)

เพื่อตอบคำถามดังกล่าว จึงกำหนดให้แผนการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบ ดังนี้

1. กลุ่มสาระการเรียนรู้ หน่วยที่จัดการเรียนรู้และสาระสำคัญ (ความคิดรวบยอด) ของเรื่อง

2. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
3. สาระการเรียนรู้
4. กิจกรรมการจัดการเรียนรู้
5. สื่อการจัดการเรียนรู้
6. วัดผลประเมินผล

ดังนั้น ในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ต้องเขียนให้ครบทุกหัวข้อดังกล่าว

4. ลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี

สุวิทย์ มูลคำ (2549 : 59) ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี ดังต่อไปนี้

1. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ไว้ชัดเจน (ในการสอนเรื่องนั้น ๆ ต้องการให้ผู้เรียนเกิดคุณสมบัติอะไร หรือค่านิยมใด)
2. กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ชัดเจน และนำไปสู่ผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ได้จริง (ระบุบทบาทของครูผู้สอนและผู้เรียนไว้อย่างชัดเจนว่าจะต้องทำอะไรจึงจะทำให้การเรียนการสอนบรรลุผล)
3. กำหนดสื่ออุปกรณ์หรือแหล่งเรียนรู้ไว้ชัดเจน (จะใช้สื่อ อุปกรณ์ หรือแหล่งเรียนรู้อะไรช่วยบ้าง และจะใช้อย่างไร)

4. กำหนดวิธีการวัดและประเมินผลไว้ชัดเจน (จะใช้วิธีการ และเครื่องมือในการวัด และประเมินผลใด เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้นั้น)

5. ยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้ (ในกรณีที่มีปัญหาเมื่อมีการนำไปใช้ หรือไม่สามารถ กำหนดการจัดการเรียนรู้ตามแผนนั้นได้ ก็สามารถปรับเปลี่ยนเป็นอย่างอื่นได้ โดยไม่กระทบต่อ การเรียนการสอนและผลการเรียนรู้)

6. มีความทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ และสอดคล้องกับ สภาพที่เป็นจริงที่ผู้เรียนดำเนินชีวิตอยู่

7. แปลความได้ตรงกัน แผนการจัดการเรียนรู้ที่เขียนขึ้นจะต้องสื่อความหมายได้ ตรงกัน เขียนให้อ่านเข้าใจง่าย กรณีมีการสอนแทนหรือเผยแพร่ ผู้นำไปใช้สามารถเข้าใจและใช้ ได้ตรงตามจุดประสงค์ของผู้เขียนแผนการจัดการเรียนรู้

8. มีการบูรณาการ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีจะสะท้อนให้เห็นการบูรณาการแบบ องค์กรวมของเนื้อหาสาระความรู้ และวิธีการจัดการเรียนรู้เข้าด้วยกัน

9. มีการเชื่อมโยงความรู้ไปใช้อย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำความรู้และ ประสบการณ์เดิมมาเชื่อมโยงกับความรู้ และประสบการณ์ใหม่ และนำไปใช้ในชีวิตจริงกับการเรียน ในเรื่องต่อไป

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2553 : 321) ได้เสนอแนะว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีจะต้อง ช่วยให้การเรียนการจัดการเรียนรู้ประสบผลสำเร็จได้ดี ดังนั้น ผู้จัดการเรียนรู้จึงควรทราบลักษณะ การของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี ซึ่งมีดังนี้

1. สอดคล้องกับหลักสูตร และแนวการจัดการเรียนรู้ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

2. นำไปใช้ได้จริงและมีประสิทธิภาพ

3. เขียนอย่างถูกต้องตามหลักวิชา เหมาะสมกับนักเรียนและเวลาที่กำหนด

4. มีความกระชับชัดเจน ทำให้ผู้อ่านเข้าใจง่ายและเข้าใจได้ตรงกัน

5. มีรายละเอียดมากพอที่ทำให้ผู้อ่านสามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้ได้

สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี ต้องมีจุดประสงค์ที่ชัดเจน ผู้เรียนมีส่วนร่วมใน กิจกรรมได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

5. การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

กรมวิชาการได้ให้แนวทางในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ไว้ตามขั้นตอนดังนี้ (กรมวิชาการ. 2551 : 93)

1. นำหน่วยการเรียนรู้มาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ทุกหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งทำได้

2 แบบ คือ

1.1 แผนการจัดการเรียนรู้เป็นแผนการจัดการเรียนรู้อยู่เป็นรายชั่วโมง

1.2 แผนการจัดการเรียนรู้เป็นแผนการจัดการเรียนรู้รวม ไม่แยกเป็นรายชั่วโมง

ครูจะต้องจัดทำเป็นแผนการเรียนรู้อย่าง

2. ส่วนประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย

2.1 ชื่อหน่วยที่ และชื่อหน่วย ชั้นที่สอน และเวลาที่สอน

2.2 หน่วยการเรียนรู้จัดเป็นแผนการจัดการเรียนรู้อยู่ ก็คือหัวข้อเรื่องการเรียนรู้จะเป็นที่แผน ขึ้นกับหัวข้อการเรียนรู้ที่กำหนดในสาระการเรียนรู้

2.3 จุดประสงค์การเรียนรู้ กำหนดมาจากผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

2.4 สาระการเรียนรู้ คือ เนื้อหาสาระการเรียนรู้การเรียนรู้ที่เป็นหัวข้อย่อยที่สอน

2.5 กระบวนการจัดการเรียนรู้ คือ การจัดวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูและ

นักเรียนจะต้องปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอน

2.6 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ คือ การกำหนดวิธีการวัดผลและการประเมิน

เช่น การสังเกต การตรวจผลงาน การทดสอบ เป็นต้น การวัดและประเมินผลจะกำหนดเกณฑ์ การวัด การตรวจผลงาน และพฤติกรรมนักเรียน ซึ่งเป็นการประเมินจากสภาพจริง

2.7 สื่อและแหล่งเรียนรู้ จะกำหนดหนังสือประกอบการเรียน สถานที่ที่จะศึกษา

วิทยาการ เป็นต้น

สรุปได้ว่า ในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ผู้เขียนจะต้องมีการวางแผนล่วงหน้าก่อน การเขียน โดยศึกษาเนื้อหาที่จะเขียน แบ่งหน่วยเนื้อหาย่อย แบ่งเวลาที่ใช้ วางแผนกิจกรรมและ

สื่อที่ใช้ แล้วเขียนแผนให้ละเอียดและตามลำดับขั้นตอนของกิจกรรมการสอนทุกหัวข้อมีความสอดคล้องเกี่ยวเนื่องกัน ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย รวมทั้งต้องมีการหาประสิทธิภาพของแผน

การจัดการเรียนรู้ด้วย

6. หลักการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

6.1 มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐานการเรียนรู้เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อใช้เป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนา ผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ จึงกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้น ผู้สอนจะต้องวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นออกมาเป็นผลการเรียนรู้ที่คาดหวังไว้ ในแต่ละปี และเตรียมจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

6.2 ผลการเรียนรู้

การเขียนผลการเรียนรู้เป็นการเขียนในสิ่งที่คาดหวังว่าผู้เรียนจะมีความรู้หรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หรือทักษะ หรือเจตคติที่เกิดขึ้นอย่างไร ซึ่งผู้สอนอาจจะกำหนดผลการเรียนรู้ในการเขียนแผนการจัดการจัดการเรียนรู้อย่างไร

6.3 สารการเรียนรู้

การเขียนสารการเรียนรู้ เนื้อหาสาระในเรื่องต่าง ๆ จะเขียนเฉพาะขอบข่ายเนื้อหาเป็นประเด็นสำคัญสั้น ๆ หรืออาจจะเขียนเป็นหัวข้อใหญ่และหัวข้อย่อย ๆ ตามความเหมาะสม

6.4 การจัดการเรียนรู้อย่างไร

ผู้สอนควรใช้เทคนิคการจัดการเรียนการสอนหลาย ๆ วิธี เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ พัฒนาผู้เรียนทั้งด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย จิตพิสัย และดำเนินกระบวนการเรียนรู้ โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ผู้สอนจะต้องศึกษาความรู้เกี่ยวกับวิธีสอนและเทคนิคหลาย ๆ วิธีที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1) ชี้นำเข้าสู่บทเรียน เป็นการสร้างความสนใจให้แก่ผู้เรียน ซึ่งมีวิธีการหลายอย่าง ได้แก่ ให้ดูรูปภาพ ตั้งคำถาม ตาม-ตอบ ฟังนิทาน ปริศนาคำทาย สุภาษิต คำพังเพย คำขวัญ คำกลอน วิเคราะห์ข่าวประจำวัน วิเคราะห์กรณีตัวอย่าง เล่าความประทับใจ ชมวีดิทัศน์ ชมสไลด์ เป็นต้น ผู้สอนจะต้องมีสื่อการสอนประเภทต่าง ๆ มาเร้าความสนใจผู้เรียน พร้อมทั้งจะต้องป้อนคำถามให้ผู้เรียน ได้รู้จักคิดวิเคราะห์ตามอย่างมีเหตุผล เพื่อกระตุ้นเข้าสู่บทเรียน คำถามที่ผู้สอนควรใช้มักจะขึ้นต้นด้วยคำว่า ทำไม อย่างไร อะไร ที่ไหน เป็นต้น

2) ชี้นำดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ เมื่อผู้สอนนำเข้าสู่บทเรียนแล้ว ผู้สอนจะต้องแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นการชี้แนะให้ผู้เรียนได้รู้ทิศทาง หรือเป้าหมายของการเรียนรู้ให้ชัดเจน ซึ่งชี้นำดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้นี้จัดว่าเป็นหัวใจสำคัญ ผู้สอนจะต้องเตรียมกิจกรรมการเรียนรู้มาเป็นอย่างดี การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ดำเนินไปตามขั้นตอนของวิธีสอน และเทคนิคการสอนที่กำหนดไว้ โดยคำนึงถึงหลักสำคัญ คือ

- 2.1) เน้นผู้เรียนให้รู้จักคิดวิเคราะห์ตามลำดับ ซึ่งมีความยากง่ายเหมาะกับวัย
- 2.2) ผู้เรียนมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่ม มีกิจกรรมร่วมกันในกระบวนการ

เรียนรู้

- 2.3) มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน ตลอดจนร่วมกันแก้ปัญหา

และปฏิบัติงานร่วมกัน

2.4) จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นหาคำตอบด้วยตนเอง

2.5) จัดกิจกรรมที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัวและจากสภาพแวดล้อมเพื่อสร้างประสบการณ์ตรง และผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

2.6) จัดกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางกาย สติปัญญา และอารมณ์โดยคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน ทั้งทางด้านความสามารถทางสติปัญญา สังคม และอารมณ์

2.7) เนื้อหาสาระของการเรียนรู้เหมาะสมกับวัย และความต้องการของผู้เรียน

2.8) มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และเพียงพอต่อการค้นคว้าความรู้ตาม

ความถนัด และสนใจของผู้เรียน

2.9) มีการจัดการเรียนการสอนโดยให้มีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับครอบครัว ชุมชน องค์กรต่าง ๆ เป็นการร่วมมือกันระหว่างผู้สอน ผู้เรียน และบุคคลภายนอกซึ่งอยู่ในสังคม เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเรียนรู้

3) ขึ้นสรุป เป็นการสรุปผลจากการดำเนินกิจกรรมตั้งแต่เริ่มต้นจนจบแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อตรวจสอบว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ และผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ที่คาดหวังหรือไม่

6.5 สื่อการเรียนรู้หรือแหล่งการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้เป็นส่วนสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนจะต้องวางแผนว่าจะใช้สื่อใดประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอน สื่อการเรียนรู้จึงอาจจะมีทั้งสื่อวัสดุ สื่อเอกสาร และสื่อบุคคล ผู้สอนจะเขียนชื่อประเภทของสื่อทุกชนิดที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ในหัวข้อนี้ สื่อการเรียนรู้ที่ใช้กันอยู่ทั่วไป ได้แก่ วิทยทัศน์ สไลด์ CAI หุ่นจำลองรูปภาพ เอกสารประกอบการสอน เอกสารประกอบการเรียน บทเรียนสำเร็จรูป ชุดการสอนใบความรู้ ใบงาน ข่าว หนังสือสำหรับค้นคว้า ถ้าเป็นสื่อบุคคลก็มักเป็นผู้ที่เชิญมาเป็นวิทยากรให้ความรู้เฉพาะเรื่อง บุคคลตัวอย่าง บุคคลที่ผู้สอนมอบหมายให้ผู้เรียนไปสัมภาษณ์เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ เป็นต้น

6.6 การวัดผลและประเมินผล

การวัดผลและการประเมินผลเป็นการประเมินเพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนในด้านพฤติกรรม พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ มีรูปแบบการวัดผลและประเมินผลที่สามารถตรวจสอบว่ากระบวนการเรียนรู้ได้พัฒนาผู้เรียนตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นเป้าหมายสำคัญ การประเมินผลจะต้องครอบคลุมทั้งทางด้านความรู้ ด้านทักษะ โดยมีกระบวนการ ด้านทัศนคติ ควรมีการวัด และประเมินผลตามสภาพจริง

โดยเน้นการวัดจากการปฏิบัติ เพิ่มผลงาน โดยการประเมินผลนั้นสามารถประเมินได้ทั้งในระหว่าง การเรียนการสอน และประเมินสรุปความ ผู้สอนควรเตรียมการสำหรับการวัดผลประเมินผล ซึ่งอาจ เลือกใช้เทคนิคและเครื่องมือที่หลากหลายให้ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ และมีการกำหนด วิธีการประเมินให้ชัดเจน เช่น การทดสอบการบันทึกพฤติกรรม การสัมภาษณ์ การสำรวจความ คิดเห็น การบันทึกจากผู้เกี่ยวข้อง เพิ่มสะสมงาน เป็นต้น ผู้สอนควรกำหนดเวลาและสถานที่ ประเมิน ซึ่งอาจจะประเมินระหว่างผู้เรียนทำกิจกรรม ระหว่างการทำงานกลุ่ม ระหว่างการทำงาน ตามโครงการ หรือวันใดวันหนึ่งของสัปดาห์ เมื่อได้ผลการประเมินทั้งหมดตามวิธีการที่กำหนดไว้ แล้ว ผู้สอนจะต้องนำผลมาวิเคราะห์และสรุปผลการประเมินเพื่อพัฒนา และปรับปรุงข้อบกพร่อง ของการเรียนรู้ ตลอดจนปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้นั้น ควรจะได้นำผลการ ประเมินระหว่างเรียนมาประกอบการพิจารณาด้วย

1) วิธีการวัดผลประเมินผล ได้แก่ วิธีการทดสอบ วิธีการสังเกตพฤติกรรม วิธีการประเมินโครงการ เป็นต้น

2) เครื่องมือการวัดผลประเมินผล ได้แก่ แบบทดสอบ แบบสังเกต พฤติกรรมการร่วมกิจกรรมกลุ่ม แบบประเมินผลงานกลุ่มและแบบประเมินโครงการ

3) เกณฑ์การวัดผลหรือประเมินผล ในกรณีที่ใช้วิธีวัดผลจากแบบทดสอบ มี เครื่องมือคือ แบบทดสอบ ครูผู้สอนอาจตั้งเกณฑ์ ดังนี้

80% ขึ้นไป = ดี

70% - 79% = ค่อนข้างดี

60% - 69% = ปานกลาง

50% - 59% = ผ่าน

นอกจากนั้น ผู้สอนอาจจะกำหนดแบบประเมินในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ประเมินผลการทำงานกลุ่ม ประเมินคุณภาพของชิ้นงานที่มอบหมาย โดยมีรายการเฉพาะ ตามที่ต้องการประเมิน ซึ่งอาจจะเป็นข้อตกลงระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน

ตัวอย่างรูปแบบแผนการจัดการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 59-60)

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้น.....

หน่วยการเรียนรู้ที่.....ชื่อหน่วย.....

แผนการจัดการเรียนรู้.....เวลา.....ชั่วโมง

จุดประสงค์การเรียนรู้

.....

สาระการเรียนรู้

.....

.....

กระบวนการจัดการเรียนรู้

(ขั้นนำ ขั้นสอน ขั้นสรุป) โดยขั้นสอนเขียนให้สอดคล้องกับ โครงสร้างการเรียนรู้ของ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

.....

.....

การวัดและประเมินผล

(ประเด็นที่จะประเมิน เครื่องมือและวิธีการ)

.....

.....

แหล่งการเรียนรู้

.....

.....

บันทึก (ผลการจัดการเรียนรู้/ปัญหา/ข้อเสนอแนะอื่น ๆ)

.....

.....

สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ หรือแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หรือ
แผนการสอน หมายถึง โครงการหรือแผนที่ครูได้วางแผนไว้ล่วงหน้าสำหรับกิจกรรม
การเรียนรู้ โดยการนำสาระการเรียนรู้ตลอดปีมาสร้างเป็นแผนการจัดการเรียนรู้รายชั่วโมง
ซึ่งในแผนการจัดการเรียนรู้นั้นจะประกอบไปด้วย มาตรฐานการเรียนรู้ สาระสำคัญ
ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการวัด
และประเมินผล

แบบฝึกทักษะ

แบบฝึกทักษะเป็นกิจกรรมพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม มีความหลากหลาย รวมทั้งทำให้ผู้เรียนสามารถตรวจสอบความเข้าใจในบทเรียนด้วยตนเองได้ มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

1. ความหมายของแบบฝึกทักษะ

ถวัลย์ มาศจรัส และคณะ (2546 : 18) ให้ความหมายของแบบฝึกทักษะแบบฝึกหัดแบบฝึกเสริมทักษะ ว่าหมายถึง กิจกรรมพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม มีความหลากหลาย และปริมาณเพียงพอที่สามารถตรวจสอบและพัฒนาทักษะกระบวนการคิด กระบวนการเรียนรู้ สามารถนำผู้เรียนสู่การสรุปความคิดรวบยอดและหลักการสำคัญของสาระการเรียนรู้ รวมทั้งทำให้ผู้เรียนสามารถตรวจสอบความเข้าใจในบทเรียนด้วยตนเองได้

สรุปได้ว่า แบบฝึกทักษะ หมายถึง สื่อการเรียนการสอนที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาความเข้าใจ ฝึกฝนจนเกิดแนวคิดที่ถูกต้อง และเกิดทักษะในเรื่องใด เรื่องหนึ่ง เพื่อฝึกทักษะการคิด กระบวนการเรียนรู้และทบทวนความรู้ที่ได้เรียนไปแล้วให้เกิดความชำนาญ ถูกต้อง คล่องแคล่ว จนสามารถนำความรู้ไปแก้ปัญหา

2. ประโยชน์ของแบบฝึกทักษะ

ประทีป แสงเปี่ยมสุข (2538 : 54) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกทักษะไว้

ดังนี้

1. เป็นอุปกรณ์ช่วยลดภาระครู
2. ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกทักษะในการใช้ภาษาให้ดีขึ้น
3. ช่วยในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในทางจิตใจมากขึ้น
4. ช่วยเสริมทักษะทางภาษาให้คงทน
5. เป็นเครื่องมือวัดผลการเรียนหลังจากเรียนบทเรียนแล้ว
6. ช่วยให้ผู้เรียนสามารถทบทวนได้ด้วยตนเอง
7. ช่วยให้ครูมองเห็นปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียนได้ชัดเจน
8. ช่วยให้นักเรียนฝึกฝนได้เต็มที่ นอกเหนือจากที่เรียนในเวลาเรียน
9. ช่วยให้ผู้เรียนเห็นความก้าวหน้าของตนเอง

10. ช่วยให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน

ถวัลย์ มาศจรัส และคณะ (2546 : 18–21) กล่าวว่า แบบฝึกหัดเป็นกิจกรรมสำคัญในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญของผู้เรียนให้เกิดนิสัยรักการอ่าน รักการค้นคว้า เพิ่มพูนทักษะการอ่าน การคิดวิเคราะห์ห้อย่างเป็นระบบ มีประโยชน์ ดังนี้

1. เป็นสื่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน
2. ผู้เรียนมีสื่อสำหรับฝึกทักษะด้านการอ่าน การคิด การวิเคราะห์ และการเขียน
3. เป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับการแก้ไขปัญหาในการเรียนรู้ของผู้เรียน
4. พัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน

สรุปได้ว่า แบบฝึกทักษะมีประโยชน์เพราะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกทักษะสามารถที่จะทบทวนการเรียนรู้ด้วยตนเองและเห็นความก้าวหน้าของตนเอง นอกจากนี้ยังช่วยลดภาระของครูอีกด้วย

3. ลักษณะแบบฝึกทักษะที่ดี

นิตยา ฤทธิโยธี (2530 : 32) กล่าวว่า ลักษณะของแบบฝึกที่ดีควรประกอบด้วย

1. เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียนมาแล้ว
2. เหมาะสมกับระดับวัยหรือความสามารถของนักเรียน
3. มีคำชี้แจงสั้น ๆ ที่ช่วยให้ นักเรียนเข้าใจวิธีทำได้ง่าย
4. ใช้เวลาเหมาะสม
5. เป็นสิ่งที่น่าสนใจและท้าทายให้แสดงความสามารถ

ถวัลย์ มาศจรัส และคณะ (2546 : 21–22) กล่าวถึงลักษณะแบบฝึกทักษะที่ดีไว้ดังนี้

1. จุดประสงค์ต้อง

- จุดประสงค์ต้องชัดเจน
- สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะตามสาระการเรียนรู้ และกระบวนการ

เรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้

2. เนื้อหาต้อง

- ถูกต้องตามหลักวิชา
- ใช้ภาษาเหมาะสม
- มีคำอธิบายและคำสั่งที่ชัดเจน ง่ายต่อการปฏิบัติตาม
- สามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้ นำผู้เรียนสู่การสรุปความคิดรวบยอด

และหลักการสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้

ระหว่างบุคคล

- เป็นไปตามลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้และความแตกต่าง

- มีคำถามและกิจกรรมที่ทำทาส่งเสริมทักษะกระบวนการเรียนรู้ของธรรมชาติวิชา
- มีกลยุทธ์การนำเสนอและการตั้งคำถามที่ชัดเจน น่าสนใจ ปฏิบัติได้สามารถให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง

3. การตรวจสอบคุณภาพของแบบฝึกหัด แบบฝึกทักษะนั้น มีตารางการตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

- มีเนื้อหาสาระครบถ้วน (Content)
- มีความถูกต้อง (Corect)
- มีความทันสมัย (Capping)
- มีความต่อเนื่อง (Continuity)
- มีความชัดเจน (Clarity)
- มีความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)
- มีความครอบคลุม กว้างขวางและสมบูรณ์ (Comprehensive)
- มีความกระชับ รัดกุม (Concise)
- มีบทสรุปที่ดี (Conclusion)

สรุปได้ว่า แบบฝึกทักษะที่ดีจะนั้นจะต้องมีคุณสมบัติหลายประการ ได้แก่ เนื้อหาสาระครบถ้วน ความถูกต้อง ความทันสมัย ความต่อเนื่อง มีความชัดเจน มีความคิดสร้างสรรค์ ความครอบคลุม กว้างขวาง และสมบูรณ์ มีความกระชับ รัดกุม และมีบทสรุปที่ดี

6. ขั้นตอนการสร้างแบบฝึกทักษะ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2537 : 145-148) กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างแบบฝึกทักษะ ดังนี้

1. ศึกษาปัญหาและความต้องการ โดยศึกษาจากการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หากเป็นไปได้ควรศึกษาต่อเนื่องของปัญหาในทุกระดับชั้น
2. วิเคราะห์เนื้อหาหรือมีทักษะที่เป็นปัญหาออกเป็นเนื้อหาหรือทักษะย่อย ๆ เพื่อใช้ในการสร้างแบบทดสอบและแบบฝึกหัด
3. พิจารณาวัตถุประสงค์ รูปแบบและขั้นตอนในการใช้แบบฝึก เช่น จะนำแบบฝึกไปใช้อย่างไรในแต่ละชุดจะประกอบไปด้วยอะไรบ้าง

4. สร้างแบบทดสอบซึ่งอาจมีแบบทดสอบเชิงสำรวจ แบบทดสอบเพื่อวินิจฉัย ความบกพร่อง แบบทดสอบความก้าวหน้าเฉพาะเรื่อง เฉพาะตอน แบบทดสอบที่สร้างจะต้อง สอดคล้องกับเนื้อหาหรือทักษะที่วิเคราะห์ไว้ในตอนที่ 2

5. สร้างแบบฝึกหัดเพื่อใช้พัฒนาทักษะย่อยแต่ละทักษะ ในแต่ละบัตรจะมีคำถามให้นักเรียนตอบ การกำหนดรูปแบบ ขนาดของบัตร พิจารณาความเหมาะสม

6. สร้างแบบอ้างอิง เพื่อใช้อธิบายคำหรือแนวทางการตอบแต่ละเรื่อง การสร้างบัตร อ้างอิงนี้อาจทำเพิ่มเติมเมื่อนำบัตรฝึกหัดไปทดลองใช้แล้ว

7. สร้างแบบบันทึกความก้าวหน้าเพื่อใช้บันทึกผลการทดสอบหรือผลการเรียน โดย จัดเป็นตอน ๆ เป็นเรื่อง เพื่อให้ความก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ สอดคล้องกับแบบทดสอบความก้าวหน้า

8. นำแบบฝึกไปทดลองเพื่อหาข้อบกพร่อง คุณภาพของแบบฝึก และคุณภาพของ แบบทดสอบ

9. ปรับปรุงแก้ไข

10. รวบรวมเป็นชุดจัดทำ คำชี้แจง คู่มือการใช้ สารบัญเพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป
ถวัลย์ มาศกรัส และคณะ (2546 : 20) กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างแบบฝึกหัดและแบบฝึก ทักษะ ดังนี้

1. ศึกษาเนื้อหาสาระการจัดทำแบบฝึกหัด แบบฝึกทักษะ
2. วิเคราะห์เนื้อหาสาระโดยละเอียด เพื่อกำหนดจุดประสงค์ในการจัดทำ
3. ออกแบบการจัดทำแบบฝึกหัด แบบฝึกทักษะ ตามจุดประสงค์
4. สร้างแบบฝึกหัด แบบฝึกทักษะและส่วนประกอบอื่น ๆ เช่น

4.1 แบบทดสอบก่อนฝึก

4.2 บัตรคำสั่ง

4.3 ขั้นตอนกิจกรรมที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติ

4.4 แบบทดสอบหลังฝึก

5. นำแบบฝึกหัด แบบฝึกทักษะ ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

6. ปรับปรุง พัฒนา ให้สมบูรณ์

สรุปได้ว่า การสร้างแบบฝึกทักษะมีขั้นตอน 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นศึกษาเนื้อหา
ขั้นการสร้างแบบฝึก ขั้นนำแบบฝึกทักษะไปใช้จัดการเรียนรู้ และขั้นการปรับปรุงและพัฒนา

การหาประสิทธิภาพ และดัชนีประสิทธิผล

1. การหาประสิทธิภาพ

เผชิญ กิจกรรมการ (2546 : 49-54) ได้อธิบายไว้ว่า การหาประสิทธิภาพของสื่อ หรือ เครื่องมือประเภทแผนการจัดการเรียนรู้ โดยแสดงเป็นค่าตัวอย่าง = 80/80 ดังนี้

1. เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 1 ตัวแรก 80 ตัวแรก (E_1) คือ นักเรียนทั้งหมด ทำแบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบย่อยได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ถือเป็นประสิทธิภาพของ กระบวนการ ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือ นักเรียนทั้งหมดที่ทำแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ส่วนมากหาค่า E_1 และ E_2 ใช้สูตรดังนี้

$$E_1 = \frac{\frac{\sum x}{N}}{A} \times 100$$

เมื่อ E_1 แทน ประสิทธิภาพของกระบวนการ
 $\sum x$ แทน คะแนนแบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบย่อยทุกชุดรวมกัน
 A แทน คะแนนเต็มของแบบฝึกหัดทุกชุดรวมกัน
 N แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด

$$E_2 = \frac{\frac{\sum x}{N}}{B} \times 100$$

เมื่อ E_2 แทน ประสิทธิภาพของผลลัพธ์
 $\sum x$ แทน คะแนนรวมของแบบทดสอบหลังเรียน
 B แทน คะแนนเต็มของแบบทดสอบหลังเรียน
 N แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด

2. เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 2 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือ จำนวนนักเรียนร้อยละ 80 ทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) ได้คะแนนร้อยละ 80 ทุกคนส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือ นักเรียนทั้งหมดทำแบบฝึกหัดหลังเรียนครั้งนั้น ได้คะแนนร้อยละ 80 เช่น มีนักเรียน 40 คน ร้อยละ 80 ของนักเรียนทั้งหมด คือ 32 คน แต่ละคนได้คะแนนจากการทดสอบหลังเรียน ถึง

ร้อยละ 80 (E_1) ส่วน 80 ตัวหลัง (E_2) คือ ผลการสอบหลังเรียนของนักเรียนทั้งหมด 40 คน ได้คะแนนร้อยละ 80

3. เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 3 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือ จำนวนนักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ที่นักเรียนทำเพิ่มจากแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยเปรียบเทียบกับคะแนนที่ได้ก่อนการเรียน (Pre-test)

ตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) สามารถอธิบายให้ชัดเจนได้ดังนี้ สมมติว่า นักเรียนทั้งหมดทำแบบฝึกหัดก่อนเรียน (Pre-test) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 10 แสดงว่า แตกต่างจากคะแนนเต็ม (ร้อยละ 100) เท่ากับ 90 ถ้านักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 85 แสดงว่าความแตกต่างของสองครั้งนี้ (ก่อนเรียนกับหลังเรียน) เท่ากับ $85 - 10 = 75$ ดังนั้นค่าของ (E_2) = $(75/90) \times 100 = 83.33\%$ ถือว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($E_2 = 80$)

4. เกณฑ์ 80/80 ในความหมายที่ 3 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) นักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียนได้คะแนนร้อยละ 80 ส่วนตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) หมายถึง นักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบหลังเรียนแต่ละข้อถูก มีจำนวนร้อยละ 80 (ถ้านักเรียนทำข้อสอบข้อใดถูก มีจำนวนนักเรียนไม่ถึงร้อยละ 80 แสดงว่าสื่อไม่มีประสิทธิภาพ และชี้ให้เห็นว่าจุดประสงค์ที่ตรงกับข้อนั้นมี ความบกพร่อง)

โดยสรุป เกณฑ์ในการหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนรู้จะนิยมตั้งเป็นตัวเลข 3 ลักษณะ คือ 80/80 85/85 90/90 ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของวิชาและเนื้อหาที่นำมาสร้างสื่อ นั้น ถ้าเป็นวิชาที่ค่อนข้างยากก็อาจตั้งเกณฑ์ไว้ 80/80 หรือ 85/85 สำหรับวิชาที่มีเนื้อหาว่าง่ายก็อาจตั้งเกณฑ์ไว้ 90/92 เป็นต้น นอกจากนี้ยังตั้งเกณฑ์เป็นค่าความคลาดเคลื่อนไว้เท่ากับร้อยละ 2.5 นั่นคือ ถ้าตั้งเกณฑ์ไว้ที่ 90/90 เมื่อคำนวณแล้วค่าที่ได้ว่าใช้ได้คือ 87.5/87.5 หรือ 87.5/90 เป็นต้น

2. การหาดัชนีประสิทธิผล

เผชิญ กิจระการ (2544 : 49-54) ได้กล่าวถึงดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index) ไว้ว่า เมื่อมีการประเมินสื่อการจัดการเรียนรู้ที่ผลิตขึ้นเรามักจะหมายถึง ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้กับการวัดและประเมินผลจากการใช้สื่อ นั้น ๆ และมักจะเป็นการประเมินความแตกต่างของค่าคะแนนใน 2 ลักษณะ คือ ความแตกต่างของคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและคะแนนการทดสอบหลังเรียน หรือเป็นการทดสอบความแตกต่างเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในทางปฏิบัติส่วนมากเน้นที่ผลของความแตกต่างที่แท้จริงมากกว่าผลของความแตกต่างทางสถิติ แต่ในบางกรณีการเปรียบเทียบเพียง 2 ลักษณะ ก็อาจจะยังไม่เป็นที่เพียงพอ เช่น ในกรณีของการทดลองใช้สื่อในการจัดการเรียนรู้ครั้งหนึ่ง ปรากฏว่า กลุ่มที่ 1 การทดลองว่าเรียน

ได้คะแนนก่อนเรียน ได้คะแนนร้อยละ 27 การทดสอบหลังเรียนได้คะแนนร้อยละ 74 ซึ่งเมื่อนำผลการวิเคราะห์ทางสถิติ ปรากฏว่า คะแนนทดสอบก่อนเรียนและคะแนนทดสอบหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้ง 2 กลุ่ม แต่เมื่อเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบหลังเรียนระหว่างกลุ่มที่สอบ ปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งไม่สามารถระบุได้ว่าได้เกิดขึ้นเพราะตัวแปรทดลอง (Treatment) นั้นหรือไม่ เนื่องจากการทดลองทั้ง 2 กรณีนั้นมีคะแนนพื้นฐาน (คะแนนทดสอบก่อนเรียน) แตกต่างกัน ซึ่งจะส่งผลต่อคะแนนการทดสอบหลังเรียนที่จะเพิ่มขึ้นได้สูงของแต่ละกรณี

บุญชม ศรีสะอาด (2546 : 157-159) กล่าวถึงการวิเคราะห์หาประสิทธิผลของสื่อวิธีสอน หรือนวัตกรรมไว้ว่า เพื่อที่จะทราบว่าสื่อการเรียนการสอน วิธีสอน หรือนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นมามีประสิทธิภาพ (Effectiveness) เพียงใด ก็จะนำสื่อที่พัฒนาขึ้นนั้น ไปทดลองใช้กับผู้เรียนที่อยู่ในระดับที่เหมาะสมกับที่ได้ออกแบบมา แล้วนำผลการทดลองมาวิเคราะห์หาประสิทธิผล หมายถึง ความสามารถในการให้ผลอย่างชัดเจน แน่นนอน ซึ่งนิยมวิเคราะห์และแปลผล 2 วิธี

วิธีที่ 1 จากการพิจารณาผลของการพัฒนา

วิธีนี้เป็นการเปรียบเทียบระหว่างจุดเริ่มต้นกับจุดสุดท้าย เช่น ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน เพื่อเห็นพัฒนาการหรือความงอกงาม ผู้ศึกษาค้นคว้าจะต้องสร้างเครื่องมือวัดในตัวแปรที่สนใจศึกษา เช่น แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นเครื่องมือที่สร้างเพื่อวัดผลการเรียนรู้หลังจากเรียนเรื่องนั้น หรือหลังการทดลองเรื่องนั้น ซึ่งจะต้องสร้างให้ครอบคลุมจุดประสงค์ เนื้อหาสาระที่เรียน หรือคุณลักษณะที่มุ่งวัด สร้างไว้ล่วงหน้าเมื่อก่อนจะเริ่มสอนหรือทดลอง ก็จะนำแบบทดสอบหรือเครื่องมือดังกล่าวมาวัดกับผู้เรียน เรียกว่าการทดสอบก่อนเรียนหรือก่อนทดลอง (Pretest) และหลังจากเรียนจบเรื่องนั้นแล้วก็นำแบบทดสอบชุดเดิมมาทดสอบกับผู้เรียนกลุ่มเดิม (Posttest) นำผลการทดสอบทั้งสองครั้งมาเปรียบเทียบกัน โดยเขียนคะแนนหลังเรียนไว้ก่อนเรียนจำนวนเป็น 2 กลุ่ม คือ การพิจารณารายบุคคล และการพิจารณารายกลุ่ม

วิธีที่ 2 จากการหาดัชนีประสิทธิผล

การหาดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index) กรณีรายบุคคลตามแนวคิดของ Hovland จะให้สารสนเทศที่ชัดเจนโดยใช้สูตร ดังนี้

$$\text{ค่าดัชนีประสิทธิผล} = \frac{\text{คะแนนหลังเรียน} - \text{คะแนนก่อนเรียน}}{\text{คะแนนเต็ม} - \text{คะแนนก่อนเรียน}}$$

โดยทั่วไปการหาดัชนีประสิทธิผลมักหาโดยใช้คะแนนของกลุ่ม ซึ่งทำให้มีสูตรเปลี่ยนไป ดังนี้

$$\text{ดัชนีประสิทธิผล} = \frac{\text{ผลรวมของคะแนนหลังเรียนทุกคน} - \text{ผลรวมของคะแนนก่อนเรียนทุกคน}}{(\text{จำนวนนักเรียน} \times \text{คะแนนเต็ม}) - \text{คะแนนก่อนเรียนของทุกคน}}$$

เผชิญ กิจกรรม และสมนึก ภัททิยธนี (2545 : 30-36) ได้กล่าวหา การหา พัฒนาการที่เพิ่มขึ้นของผู้เรียน โดยอาศัยค่าดัชนีประสิทธิผล โดยใช้ (Effectiveness Index : E.I.) มีสูตร ดังนี้

$$\text{ดัชนีประสิทธิผล} = \frac{\text{ผลรวมคะแนนหลังเรียนของทุกคน} - \text{ผลรวมคะแนนก่อนเรียนของทุกคน}}{(\text{จำนวนนักเรียน} \times \text{คะแนนเต็ม}) - \text{ผลรวมคะแนนก่อนเรียนของทุกคน}}$$

$$\text{หรือ E.I.} = \frac{P_2 - P_1}{100 - P_1}$$

เมื่อ P_1 แทน ผลรวมของคะแนนก่อนเรียนทุกคน

P_2 แทน ผลรวมของคะแนนหลังเรียนทุกคน

Total แทน ผลคูณของจำนวนนักเรียนกับคะแนนเต็ม

การหาค่า E.I. เป็นการพิจารณาพัฒนาการในลักษณะที่ว่าเพิ่มขึ้นเท่าไร ไม่ได้ทดสอบว่า เพิ่มขึ้นอย่างเชื่อถือได้หรือไม่ ซึ่งค่าที่แสดงคะแนนที่เพิ่มขึ้นนั้น เรียกว่า ค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) และเพื่อให้สื่อความหมายกันง่ายขึ้นจึงแปลงคะแนนให้อยู่ในรูปของร้อยละ เช่น จากค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) 0.6240 คิดเป็นร้อยละ 62.40 ค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index) ซึ่งคำนวณได้จากการหาค่าความแตกต่างของการทดสอบก่อนการทดลองและการทดสอบหลังการทดลอง ด้วยคะแนนสูงสุดที่สามารถทำเพิ่มขึ้น ค่า E.I. เป็นเรื่องของอัตราส่วนของผลต่าง จะมีค่าสูงสุดเป็น 1.00 ส่วนค่าต่ำสุดไม่สามารถกำหนดได้ เพราะมีค่าต่ำกว่า -1.00 ก็ได้ และถ้าค่าเป็นลบแสดงว่า คะแนนผลการทดสอบก่อนเรียนมากกว่าหลังเรียน ซึ่งมีความหมายว่าระบบการเรียนการสอน หรือสื่อที่ใช้ไม่มีคุณภาพ

ความพึงพอใจ

กิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงใจในการเรียนทำให้กิจกรรมการเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพผู้เรียนมีความสุขในการเรียน ไม่ว่าจะ เป็นความต้องการทางด้านร่างกาย และจิตใจ

1. ความหมายความพึงพอใจ

ความพึงพอใจหรือความพอใจ ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า "Satisfaction" ได้มีผู้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้หลายความหมาย ดังนี้

กู๊ด (Good. 1973 : 161) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง สภาพหรือระดับความพึงพอใจที่เป็นผลมาจากความพึงพอใจที่มีผลมาจากความสนใจและเจตคติของบุคคลที่มีต่องาน

ถวิล ชาราโกชน์ และศรีธัญย์ คำวิเศษ (2541 : 140) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า เป็นอารมณ์ของความรู้สึกที่มีความสุข ร่าเริงอย่างมาก เป็นความสำเร็จหรือความสุขสดชื่นที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลได้รับผลการตอบสนองตามที่ต้องการ ไม่ว่าจะ เป็นความต้องการทางด้านร่างกาย และจิตใจ

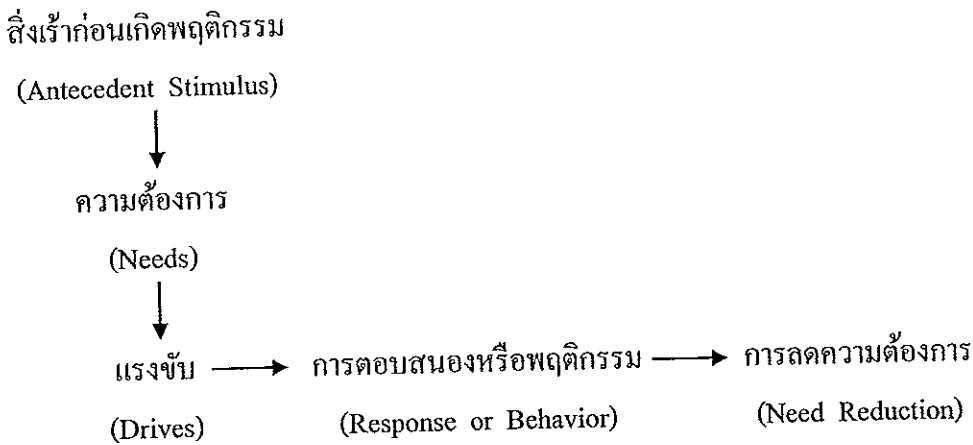
สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึก ที่ทำให้บุคคลชอบ หรือไม่ชอบ ในกิจกรรมที่ทำ ซึ่งส่งผลให้กิจกรรมที่ทำนั้นประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวได้ ดังนั้น ความพึงพอใจในเนื้อหาวิชาที่เรียน และกิจกรรมการเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีได้

2. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

สุรางค์ โคว์ตระกูล (2545 : 154) ได้สรุปเกี่ยวกับทฤษฎีแรงจูงใจในปัจจุบันมี 3 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม ทฤษฎีมนุษยนิยม และทฤษฎีพุทธิปัญญานิยม ทั้ง 3 ทฤษฎีมีบทบาทสำคัญในการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ แต่เนื่องจากพฤติกรรมของมนุษย์ค่อนข้างซับซ้อนจึงไม่มีทฤษฎีหนึ่งทฤษฎีใดสามารถอธิบายพฤติกรรมได้ทุกอย่าง จึงจำเป็นต้องเรียนรู้ทั้ง 3 ทฤษฎี ทฤษฎีทั้ง 3 ทฤษฎี มีดังนี้

1. ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม

นักจิตวิทยาพฤติกรรมนิยมได้สร้างทฤษฎีแรงขับ (Drives) โดยถือหลักของความสมดุล (Homeostasis) ที่กล่าวว่า โดยธรรมชาติแล้วมนุษย์เราแสวงหาสถานภาพสมดุลอยู่เสมอ หรือมีความโน้มเอียงที่รักษาความคงตัวภายใน เป็นต้นว่า เวลาหิวน้ำตาลในเลือดลดลงทำให้มนุษย์เราแสวงหาอาหารรับประทาน ความหิวเป็นแรงขับให้เกิดพฤติกรรม ทฤษฎีนี้ ฮัลล์ (Hull) ให้ชื่อว่า “ทฤษฎีลดแรงขับ” (Drive Reduction Theory) และมีคำอธิบาย ดังภาพประกอบที่ 1 (สุรางค์ โคว์ตระกูล. 2545 : 154)

ภาพประกอบที่ 1 แนวคิดทฤษฎีลดแรงขับของฮัลล์

สิ่งเร้าก่อนเกิดพฤติกรรมหมายถึงสภาวะที่เกิดการขาด ทำให้เกิดความต้องการและเป็นแรงขับกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมสนองตอบ และทำให้มีการลดความต้องการ ตัวอย่างเช่น วันหนึ่งนักศึกษาบางคนไม่ได้รับประทานอาหารเช้าก่อนมามหาวิทยาลัย และเผอิญมีการประชุมตอนเที่ยงถึง 13 นาฬิกา แต่การประชุมยืดเยื้อไปจนหลัง 13 นาฬิกา จะเห็นว่ามีนักศึกษาบางคนเดินออกจากห้องประชุมก่อนเลิกแล้วไปโรงอาหารหาอะไรรับประทาน ถ้าจะอธิบายโดยทฤษฎีลดแรงขับของฮัลล์จะได้ว่า สิ่งเร้าก่อนเกิดพฤติกรรม คือ สภาพการขาดอาหารเป็นเวลาหลายชั่วโมง ดังนั้น เมื่อถึงเวลาอาหารจึงต้องการอาหาร จึงมีความต้องการคือ ความหิว ความต้องการนี้เป็นแรงขับหรือแรงกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม คือ การลุกออกจากห้องประชุมไปโรงอาหารเพื่อซื้ออาหารรับประทาน และเมื่อรับประทานอาหารเช้าแล้วเกิดการลดความต้องการ ความหิวเป็นแรงขับ (Drive) หรือแรงจูงใจ (Motive) ฮัลล์ ดอลลาร์ด และมิลเลอร์ แบ่งแรงขับหรือแรงจูงใจแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ (สุรางค์ ใค้วตระกูล. 2545 : 155)

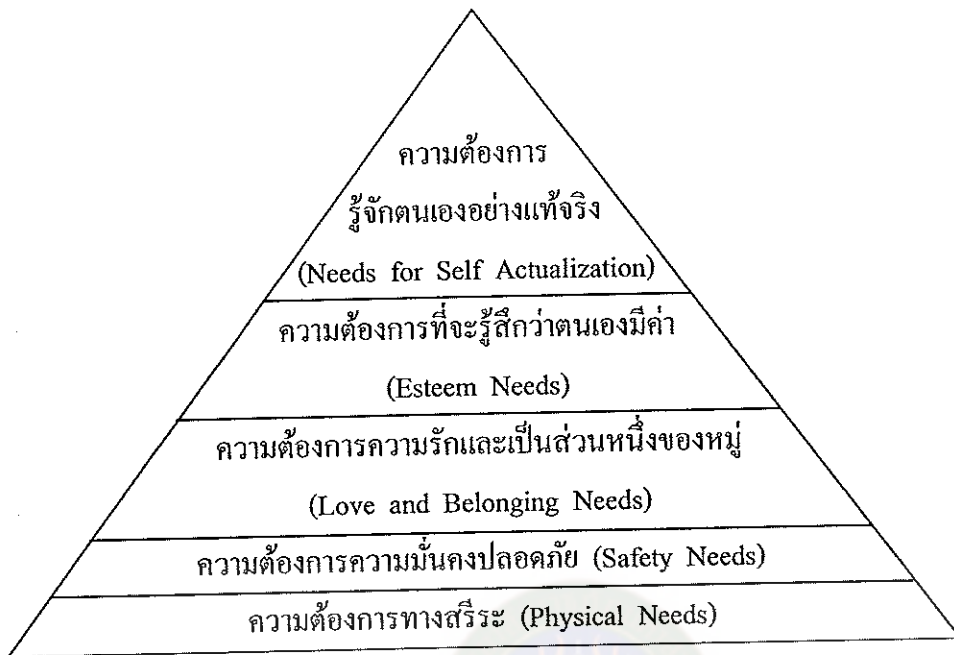
1. แรงจูงใจทางสรีระ (Physiological Motives) แรงจูงใจประเภทนี้ประกอบด้วย ความหิว ความกระหาย และความต้องการทางเพศ
  2. แรงจูงใจทางจิตวิทยา (Psychological Motives) ซึ่งเป็นแรงจูงใจที่เกิดจากการเรียนรู้ ตัวอย่างเช่น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจที่อยากจะเป็นส่วนหนึ่งของหมู่ เป็นต้น
- เมอร์เรย์ ได้สร้างทฤษฎีความต้องการ โดยถือว่าความต้องการเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่ทำให้เกิดแรงขับหรือแรงจูงใจ ซึ่งเป็นผลให้มนุษย์เราแสดงพฤติกรรมไปในทิศทางที่จะนำไปสู่เป้าหมาย (Goal) และเขาได้แบ่งความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 20 ชนิด ปัจจุบันที่ยังคงใช้อยู่มีดังนี้ (สุรางค์ ใค้วตระกูล. 2545 : 156)

1. ความต้องการใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement)
  2. ความต้องการที่จะมีความสัมพันธ์กับคนอื่น (Affiliation)
  3. ความต้องการ ความก้าวร้าว (Aggression)
  4. ความต้องการที่จะเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy)
  5. ความต้องการที่จะมีอิทธิพลหรือบังคับคนอื่น (Dominance)
  6. ความต้องการที่จะแสดงออกเป็นเป้าแห่งสายตาคน (Exhibition)
  7. ความต้องการที่จะปกป้องคุ้มครองรักษาผู้อื่น (Nurturance)
2. ทฤษฎีมนุษยนิยมของมาสโลว์

มาสโลว์ ได้แบ่งความต้องการพื้นฐาน (Basic Needs) ของมนุษย์ออกเป็น 5 ประเภท คือ ความต้องการทางสรีระหรือความต้องการทางร่างกาย (Physiological หรือ Physical Needs) ความต้องการความมั่นคง ปลอดภัยหรือสวัสดิการ (Safety Needs) ความต้องการความรักและเป็นส่วนหนึ่งของหมู่ (Love & Belonging Needs) ความต้องการที่จะรู้สึกว่าคุณค่า (Esteem Needs) และความต้องการรู้จักตนเองอย่างแท้จริงและพัฒนาตนเองเต็มที่ตามศักยภาพของตน (Self Actualization) มาสโลว์ได้จัดลำดับขั้นของความต้องการจากต่ำไปหาสูง เริ่มจากความต้องการสรีระซึ่งมาสโลว์เชื่อว่าเป็นความต้องการพื้นฐานที่มีแรงผลักดันรุนแรงมากที่สุด ถ้าความต้องการนี้ขาดจะเป็นแรงผลักดันให้คุณคนนั้นมีพฤติกรรมตอบสนองจนเป็นที่พอใจจึงจะมีความต้องการขั้นสูงต่อไป ตัวอย่าง คนที่มีความหิวมาก ๆ มักจะไม่สนใจว่าตนเองเป็นที่ยอมรับของเพื่อนหรือไม่ หรือคนที่ใช้ชีวิตอยู่ในช่วงอันตรายเพราะคนปองร้าย จะไม่มีความต้องการที่จะรู้สึกว่าคุณค่า ความต้องการขั้นสูงสุด คือ ความต้องการที่จะรู้จักตนเองอย่างแท้จริง และพัฒนาตนเองเต็มที่ตามศักยภาพของตน จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อความต้องการทั้ง 4 ประเภท ได้รับการตอบสนอง อย่างไรก็ตาม การตอบสนองของความ ต้องการแต่ละขั้นไม่จำเป็นต้องถึง 100% ส่วนมากจะขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล

นอกจากความต้องการ 5 ประเภท แล้ว จะพบว่า มีความต้องการอีก 2 ประเภท รวมอยู่ด้วย คือ ความต้องการที่จะรู้และเข้าใจ (Needs to Know and Understand) และความต้องการสุนทรียภาพ (Aesthetic Needs) เป็นลำดับขั้นที่ 6 และ 7 ตามลำดับ มีนักจิตวิทยาบางท่านไม่เห็นด้วยกับการจัดลำดับแบบนี้และคิดว่า Self Actualization ควรเป็นความต้องการขั้นสูงที่สุด ซึ่งทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ แสดงดังภาพประกอบที่ 2 ดังนี้ (สุรางค์ โคว์ตระกูล, 2545 :

ภาพประกอบที่ 2 ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์

ความหมายตามความต้องการ 5 ชนิด ตามทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ มีรายละเอียด ดังนี้ (สุรางค์ ไคว์ตระกูล. 2545 : 161)

1. ความต้องการทางสรีระ (Physiological Needs) หมายถึง ความต้องการพื้นฐานของร่างกาย เช่น ความหิว ความกระหาย ความต้องการทางเพศ และการพักผ่อน เป็นต้น ความต้องการเหล่านี้เป็นความต้องการที่จำเป็นสำหรับชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ทุกคน มนุษย์มีความต้องการทางสรีระอยู่เสมอ ถ้าอยู่ในสภาพที่ขาดจะกระตุ้นให้คนมีกิจกรรม ขวนขวายที่จะสนองความต้องการ

2. ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยหรือสวัสดิภาพ (Safety Needs) หมายถึง ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยทั้งทางร่างกายและจิตใจ เป็นอิสระจากความกลัว ขู่เข็ญ บังคับ จากผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม เป็นความต้องการที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครอง ความต้องการประเภทนี้เริ่มตั้งแต่วัยทารกจนกระทั่งวัยชรา ความต้องการที่จะมีงานทำเป็นหลักแหล่งก็เป็นความต้องการเพื่อสวัสดิภาพของผู้ใหญ่อายุนึง

3. ความต้องการความรักและเป็นส่วนหนึ่งของหมู่ (Love and Belonging Needs) นั้นคือมนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาจะให้เป็นที่รักของคนอื่น และต้องการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นและเป็นส่วนหนึ่งของหมู่ ทราบว่าทุกคนยอมรับตนเองเป็นสมาชิกคนที่รู้สึกว่าเขาไม่มีเพื่อน มีชีวิตไม่สมบูรณ์ เป็นผู้ที่ต้องซ่อมความต้องการประเภทนี้คนที่รู้สึกว่าคุณค่าเป็นที่รักและยอมรับของหมู่ จะเป็นผู้ที่สมปรารถนาในความต้องการความรักและเป็นส่วนหนึ่งของหมู่

4. ความต้องการที่จะรู้สึกว่าคุณค่า (Esteem Needs) เป็นความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ มีความสามารถ ต้องการที่จะให้ผู้อื่นเห็นว่าตนมีความสามารถ มีคุณค่า และมีเกียรติ ต้องการได้รับการยกย่องนับถือจากผู้อื่น ผู้ที่มีความปรารถนาในความต้องการนี้จะเป็นผู้ที่มีความมั่นใจในตนเอง เป็นคนมีประโยชน์และมีค่าตรงข้ามกับผู้ที่ขาดความต้องการประเภทนี้ จะรู้สึกว่าตนไม่มีความสามารถและมีปมด้อยมองโลกในแง่ร้าย

5. ความต้องการที่จะรู้จักตนเอง ตามสภาพที่แท้จริงและพัฒนาตามศักยภาพของตน (Needs for Self Actualization) เป็นความต้องการที่จะรู้จักตนเองตามสภาพที่แท้จริงของตน จะกล้าที่จะตัดสินใจเลือกทางเดินของชีวิต รู้จักค่านิยมของตนเอง มีความจริงใจต่อตนเอง ปรารถนาที่จะเป็นคนที่ดีที่สุดเท่าที่จะมีความสามารถทำได้ ทั้งทางด้านสติปัญญา ทักษะ และอารมณ์ความรู้สึก ยอมรับตนเองทั้งส่วนดีและเสียของตน ที่สำคัญที่สุดคือ การมีสติที่จะยอมรับว่าตนใช้กลไกในการป้องกันตนในปรับตัวและพยายามที่จะเลิกใช้ เปิดโอกาสให้ตนเองเผชิญกับความจริงของชีวิต เผชิญกับสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ โดยคิดว่าเป็นสิ่งที่ “ท้าทาย” น่าตื่นเต้น และมีความหมาย กระบวนการที่จะพัฒนาตนเองเต็มศักยภาพของตนเอง เป็นกระบวนการที่ไม่มีจุดจบ ตลอดเวลาที่มีชีวิตอยู่ มนุษย์ทุกคนมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองเต็มที่ตามศักยภาพของตน เพราะมีน้อยคนที่จะได้ถึงขั้นนี้อย่างสมบูรณ์

3. ทฤษฎีพุทธิปัญญานิยม

นักจิตวิทยาที่ยึดถือทฤษฎีพุทธิปัญญานิยมเกี่ยวกับแรงจูงใจ เชื่อว่า กระบวนการรู้คิดมีส่วนทำให้เกิดพฤติกรรมที่มีเป้าหมาย เน้นความสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมและความรู้ ความเข้าใจ ซึ่งอาจจะอธิบายโดยรูปแบบ ภาพประกอบที่ 3 ดังนี้ (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2545 : 163)

สิ่งเร้า → ความรู้สึก → พฤติกรรม

ภาพประกอบที่ 3 ทฤษฎีกลุ่มพุทธิปัญญานิยม

ทฤษฎีพุทธิปัญญานิยมใช้กันในปัจจุบันคือ ทฤษฎีการอ้างสาเหตุ (Attribution Theory) ของวายเนอร์ ซึ่งมีพื้นฐานความคิดว่า มนุษย์เรามักจะมีความอยากรู้และเข้าใจ ซึ่งเป็นต้นเหตุให้เกิดพฤติกรรม เป็นต้นว่า ในห้องเรียนหลังจากที่ครูบอกคะแนนสอบนักเรียนมักจะตั้งคำถามตนเองว่า “ทำไมฉันจึงได้คะแนนต่ำ” “ทำไมฉันจึงสอบคณิตศาสตร์ตก” หรือ “ทำไมอ้อยได้คะแนนคณิตศาสตร์ดีกว่าฉันคราวนี้” การอ้างสาเหตุของการได้คะแนนต่ำหรือสอบตกของนักเรียนอาจจะ

แตกต่างกัน บางคนอาจจะอ้างว่าไม่ได้ดูหนังสือหรือทบทวนก่อนสอบ บางคนอาจจะอ้างว่า

“ข้อสอบยากเกินกว่าความสามารถ” หรือ “คืนก่อนสอบไม่สบายปวดศีรษะ” เป็นต้น

หลักการพื้นฐานของทฤษฎีการอ้างสาเหตุ (Three Basic Assumption) มีดังนี้

1. คนทุกคนต้องการทราบสาเหตุพฤติกรรมของผู้อื่น โดยเฉพาะ

ในกรณีที่พฤติกรรมนั้นสำคัญต่อตน

2. การอ้างสาเหตุ ไม่ได้เป็นการสุ่ม แต่มีเหตุผล

3. สาเหตุที่แต่ละคนอ้าง มีผลต่อพฤติกรรมของแต่ละคน

วายเนอร์ (สุรางค์ โค้วตระกูล. 2545 : 163-164 ; อ้างอิงมาจาก Weiner. 1976) ได้แบ่ง

การอ้างสาเหตุของพฤติกรรมเกี่ยวกับผลของงาน มี 4 ประเภท คือ ความสามารถ ความพยายาม

ความยากง่ายของงาน และโชค และได้แบ่งคุณลักษณะของสาเหตุต่าง ๆ ออกเป็น 3 มิติ คือ

1. ตำแหน่งของสาเหตุ สาเหตุเนื่องมาจากภายในตัวบุคคล-สาเหตุเนื่องมาจากภายนอก

ตัวบุคคล (Locus of Causality)

2. เสถียรภาพของสาเหตุ สาเหตุที่คงตัว-สาเหตุที่ไม่คงตัว (Stability of Causality)

3. การควบคุมได้ของสาเหตุ สาเหตุที่ควบคุมได้-สาเหตุที่ควบคุมไม่ได้

(Controllability of Causality)

สาเหตุแต่ละอย่างที่ผู้กระทำใช้อ้างจะมีคุณสมบัติหลายมิติ ดังตัวอย่างต่อไปนี้ คือ

- ความสามารถเป็นสาเหตุที่มาจากภายในตัวบุคคล คงตัวและควบคุมไม่ได้

- ความพยายาม แบ่งเป็น 2 ชนิด คือ ความพยายามปกติหรือสม่ำเสมอและความ

พยายามชั่วคราว

- ความพยายามปกติสม่ำเสมอ เป็นสาเหตุที่มีตำแหน่งภายในตัวบุคคล เป็นสิ่งที่

ควบคุมได้และมีความคงตัว

- ความพยายามชั่วคราว เป็นสาเหตุที่มีตำแหน่งภายใน ควบคุมได้ แต่ไม่มีความคงตัว

- โชค เป็นสาเหตุที่มีตำแหน่งภายนอกตัวบุคคล ควบคุมได้ และไม่มี

ความคงตัว

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า พฤติกรรมของมนุษย์ค่อนข้างซับซ้อนซึ่งไม่มีทฤษฎีหนึ่งทฤษฎีใดสามารถอธิบายพฤติกรรมได้ทุกอย่าง ดังนั้น การศึกษาทฤษฎีแรงจูงใจในปัจจุบันจึงต้องเรียนรู้ทั้ง

ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม ทฤษฎีมนุษยนิยม และทฤษฎีพุทธิปัญญานิยม

บริบทของโรงเรียนบ้านเหล่าขาม (มูลนิธิศึกษาสงเคราะห์)

1. ข้อมูลทั่วไป

โรงเรียนบ้านเหล่าขาม (มูลนิธิศึกษาสงเคราะห์) ตั้งอยู่บ้านเหล่าขาม หมู่ที่ 7 ตำบลสีแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 1 เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2554 มีบุคลากรสายบริหาร 1 คน บุคลากรสายการสอน 15 คน จำนวนนักเรียน 153 คน จัดการศึกษาเป็น 3 ระดับ คือ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาปฐมวัย ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2. วิสัยทัศน์

โรงเรียนบ้านเหล่าขาม (มูลนิธิศึกษาสงเคราะห์) เป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้บริการด้านการศึกษาแก่ชุมชนให้ทั่วถึงโดยเน้นความเสมอภาคและโอกาสทางการศึกษา จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ มีคุณธรรม กตัญญูต่อผู้มีพระคุณ อนุรักษ์วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น พัฒนาผู้เรียนให้มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่สมบูรณ์ และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

3. พันธกิจ

- 3.1 จัดระบบการบริหารงานในโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด
- 3.2 จัดกิจกรรมการสอนโดยใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ
- 3.3 นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 3.4 จัดภูมิทัศน์ในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

4. เป้าหมาย

- 4.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 65 กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70
- 4.2 นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข
- 4.3 นักเรียนมีสุขภาพพลานามัยแข็งแรง สมบูรณ์

5. ลักษณะอันพึงประสงค์

- 5.1 นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมอันดีงาม
- 5.2 ผ่านเกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 5.3 มีความรักและภูมิใจในท้องถิ่นของตน
- 5.4 เห็นคุณค่า ความสำคัญ และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น

6. สภาพปัญหาของนักเรียน

6.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีปัญหาในเรื่องการอ่านและการเขียนคำพ้องรูปพ้องเสียงยังไม่ถูกต้อง

6.2 ผลการทดสอบกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในเกณฑ์ที่ไม่น่าพอใจ คือ ได้คะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 58.46

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำพ้อง พบว่ามีน้อยมาก ซึ่งเอกสารที่มีสาระใกล้เคียงที่พอรวบรวมได้มีดังนี้

1. งานวิจัยในประเทศ

แคลทริยา โพธิ์ศรี (2549 : 76) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง คำพ้อง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองบอน อำเภออุดรุม จังหวัดยโสธร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 30 คน พบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง คำพ้อง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.93/83.33 มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ .6568 แสดงว่านักเรียนมีคะแนนเพิ่มขึ้นร้อยละ 65.68 และมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะอยู่ในระดับมาก

จิราพร พรมาวาศี (2549 : 99-100) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาแผนการเรียนรู้ กลุ่มสาระภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง การอ่านและการเขียนสะกดคำไม่ตรงมาตราตัวสะกดแม่กต โดยใช้แบบฝึกทักษะ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านผาสะนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2 จำนวน 10 คน พบว่า แผนการเรียนรู้กลุ่มสาระภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง การเขียนสะกดคำไม่ตรงมาตราตัวสะกดแม่กต โดยใช้

แบบฝึกทักษะ มีประสิทธิภาพ 87.88/85.67 ค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการเรียนรู้ เท่ากับ 0.7469 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก

ชวลิต ชาวหนองแสน (2549 : 66) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาแผนการเรียนรู้ภาษาไทยด้านการอ่านและการเขียนคำยาก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยกระบวนการกลุ่มที่ใช้แบบฝึกทักษะ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนามูลสมบูรณวิทย์ ตำบลหนองใหญ่ อำเภอหนองกงบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 10 คน พบว่า แผนการเรียนรู้ภาษาไทยด้านการอ่านและการเขียนคำยาก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยกระบวนการกลุ่มที่ใช้แบบฝึกทักษะ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.71/82.33 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 0.6131 หมายถึง นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 61.31

มะลิวัลย์ พบลาภ (2549 : 88) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาแผนการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การอ่านและการเขียนกลุ่มคำที่มีปัญหาในชุมชนบ้านนาเดื่อ ช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ นักเรียนช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนชุมชนนาเดื่อ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2 จำนวน 30 คน พบว่า แผนการเรียนรู้มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.60/91.75 มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.86 และผู้เรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้ถูกต้องเพิ่มขึ้น

สวัสดิ์ สุขโสม (2551 : 82) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง การอ่านและการเขียนสะกดคำไม่ตรงมาตราตัวสะกด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนบ้านคงสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 2 จำนวน 12 คน พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่องการอ่านและการเขียนคำที่สะกดไม่ตรงมาตราตัวสะกด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 92.52/83.90 ค่าดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้เท่ากับ 0.7413 (ร้อยละ 74.13) นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมโดยใช้แบบฝึกทักษะอยู่ในระดับมาก

คำใบ ไชยสิงห์ (2553 : 105-108) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกทักษะการสะกดคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านเขว้าใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนบ้านเขว้าใหญ่ อำเภอกันทรวิชัยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวน 19 คน พบว่า ชุดฝึกทักษะการสะกดคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 86.80/87.65 ดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้มีค่าเท่ากับ 0.72 และนักเรียนที่เรียนด้วยชุดฝึกทักษะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลัง

เรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความพึงพอใจต่อชุดฝึกทักษะอยู่ในระดับมาก

คำนึ่ง จันทะนันต์ (2553 : 89-91) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านสะกดคำภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านโพธิ์เงิน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านโพธิ์เงิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 6 คน พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านสะกดคำภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.83/83.89 มีค่าดัชนีประสิทธิผลค่าเท่ากับ 0.60.27 นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านสะกดคำภาษาไทย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีคะแนนเฉลี่ยหลังจากการทดสอบหลังเรียนไปแล้ว 2 สัปดาห์ ไม่แตกต่างจากความรู้หลังเรียน ซึ่งแสดงว่ามีความคงทนในการเรียนรู้ และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านสะกดคำภาษาไทย โดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีความพึงพอใจเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

2 งานวิจัยต่างประเทศ

การ์เซีย (Garcia. 1998 : 3459-A) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเขียน และสะกดคำจากรูปแบบการสอนสะกดคำ 2 แบบ คือ การสอนสะกดคำแบบให้นักเรียนฝึกเองกับการสอนสะกดคำตามหนังสือโดยครู แต่ละกลุ่มจะสอนอ่านโดยใช้โปรแกรมการสอนอ่านเหมือนกัน และการสอนเขียนทุกวันตามเวลาที่กำหนดไว้ การสอบใช้การสอบก่อนและหลังเรียน ผลการศึกษาพบว่า การสอนสะกดคำแบบให้นักเรียนฝึกเองมีผลดีกว่าการสอนสะกดคำตามตำรา ในด้านการอ่านคำศัพท์และการวิเคราะห์คำศัพท์ นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันในเรื่องจำนวนคำศัพท์ที่ใช้ในระดับที่สูงกว่าประถมหนึ่ง ความยาวของประโยคและจำนวนหน่วยคำ นอกจากนี้นักเรียนสะกดคำโดยนักเรียนคิดเอง มีการอ่านทบทวน การเขียนวิเคราะห์คำที่ใช้ตลอดจนมีการช่วยเหลือหรือซักถามเพื่อนเพื่อช่วยในการสะกดคำบ่อยครั้งมากกว่านักเรียนอีกกลุ่มหนึ่ง และนักเรียนที่เรียนสะกดคำจากตำราใช้พจนานุกรมบ่อยครั้งมากกว่านักเรียนอีกกลุ่ม

อาห์เหม็ด (Ahmed. 2000 : 157-B) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบแผนการสะกดคำตามหน่วยเสียงและตามอักษรวิธีในชั้นประถมศึกษาของสหรัฐอเมริกา โดยได้ออกแบบทดสอบการรู้จักการสะกดคำเบื้องต้น และนำไปทดสอบเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ถึง 5 จำนวน 390 คน แบบทดสอบนี้ประกอบด้วยคำที่ไม่มี ความหมายพยางค์เดียวและสองพยางค์ จำนวน 35 คำ มุ่งเป้าไปที่แบบแผนการสะกดคำ 3 แบบแผน คือ การถอดรหัสหน่วยเสียงอย่างเดียว ความรู้เรื่องกฎทางอักษรวิธีอย่างเดียว และการรวมการถอดรหัสหน่วยเสียงกับความรู้เรื่องกฎทางอักษรวิธีเข้าอยู่ในคำ

คำเดียว ผลการศึกษาพบว่า มีแนวโน้มทางการพัฒนาที่ชัดเจนในแบบแผนการสะกดคำทั้ง 3 แบบ ใน 4 ระดับชั้นเรียน การปฏิบัติการสะกดคำในกลุ่มตัวอย่างอิสระสองกลุ่ม และผลปรากฏว่ามีแนวโน้มของพฤติกรรมเหมือนกัน และมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างชั้น ประถมศึกษาปีที่ 2 กับ 4 ระหว่างชั้นปีที่ 2 กับ 5 ระหว่างชั้นปีที่ 3 กับ 4 ระหว่างชั้นปีที่ 3 กับ 5 ภายในแต่ละชั้นมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในการปฏิบัติระหว่างแบบแผนการสะกด คำอย่างเดียว กับแบบแผนการสะกดคำตามอักขรวิธีอย่างเดียว และระหว่างแบบแผนการสะกดคำ แบบถอดรหัสหน่วยเสียงอย่างเดียว กับแบบแผนการสะกดคำแบบถอดรหัสอย่างเดียว + แบบ แผนการสะกดคำตามอักขรวิธี จากแบบแผนการสะกดคำทั้ง 3 แบบ ที่มีประเมินแล้วนั้น คำที่ ต้องการความรู้เรื่องกฎของอักขรวิธีเป็นวิธีที่ยากที่สุด เนื่องจากมีการสะกดคำที่มีการเปลี่ยนแปลง ทางหน่วยคำ และทางหน่วยเสียงอยู่ด้วย ทำให้นักเรียนทั้ง 4 ระดับชั้น มีความผิดพลาดในการ สะกดคำมากที่สุด

บูชาร์ด (Bouchard, 2002 : 541-A) ได้ศึกษาการศึกษาเพื่อให้ทราบความรู้เรื่องคำ ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาทั้ง ๆ ที่มีความสัมพันธ์อย่างยิ่งระหว่างการอ่านกับการสะกดคำ แต่การ ปฏิบัติงานการอ่านและการสะกดคำของนักเรียนมักจะพบว่ายังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในด้าน ความถูกต้องและความผิดพลาดของคำ จึงได้ศึกษาการสะกดคำตามความรู้เรื่องคำซึ่งพัฒนาใน 4 ด้าน ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพบว่า การปฏิบัติงานการอ่านของนักเรียนดีกว่าการปฏิบัติงาน การสะกดคำอย่างมีนัยสำคัญ และพบว่ามีผลของงานอย่างมีนัยสำคัญต่อระดับความรู้เรื่องคำของ นักเรียน เมื่อวิเคราะห์เชิงคุณภาพในความผิดพลาดด้านการอ่านและการเขียนของนักเรียนต่อไปอีก พบว่า ความผิดพลาดเหล่านั้นเกี่ยวข้องกับลักษณะทางอักขรวิธีที่เหมือน ๆ กันในทุกผลงาน ในที่สุด เมื่อศึกษาการให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการสะกดคำและความรู้เรื่องคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า การให้คะแนนมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการปฏิบัติจริงของนักเรียนในด้าน ผลสัมฤทธิ์ทางการสะกดคำและความรู้เรื่องคำ แต่ยังไม่มากพอที่จะตัดสินใจสอน ข้อค้นพบเหล่านี้ ชี้ให้เห็นว่าการพิจารณาที่ตรงประเด็น 4 ประเด็น ประเด็นเกี่ยวกับการวิเคราะห์ความผิดพลาดใด ๆ ในการอ่านและการสะกดคำมี 2 ประการ คือ ประการแรก กลุ่มตัวอย่างความผิดพลาดในการอ่าน และการสะกดคำ จำเป็นต้องมีมากที่จะเป็นตัวแทนของการพัฒนาความรู้เรื่องคำของนักเรียนได้ ประการที่สอง การวิเคราะห์ความผิดพลาด ซึ่งได้แก่ ความผิดพลาดจากงานทางภาษาศาสตร์ที่ แตกต่างกัน จำเป็นต้องพิจารณาระดับหน้าที่สำหรับประเภทของงานแต่ละประเภท และผลการ วิเคราะห์ความผิดพลาด พบว่า นักเรียนได้ใช้การประสมประสานกลยุทธ์ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ทั้งคำ บอกไปทางอักขรวิธีให้อ่านและสะกดคำด้วย

บอล (Ball. 2003 : 1171-A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับ (การถอดรหัส และการสะกดคำ) ที่ต่ำกว่ากับระดับ (ความเข้าใจในการอ่านและการสร้างเรื่อง) ที่สูงกว่าในการพัฒนาการอ่านและการเขียนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 และศึกษากระบวนการที่รองรับความรู้ความเข้าใจและภาษาหลายกระบวนการที่สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านและการเขียนได้ นอกจากนี้การศึกษาครั้งนี้ได้กล่าวถึงประเด็นเหล่านี้ ในขณะที่ประเด็นดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับนักเรียนที่ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง (ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง) ชุดการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม เปิดเผยว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญไม่ทางด้าน ระหว่างนักเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาแรก กับนักเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง จากการวัด การอ่าน การเขียน และความรู้ความเข้าใจ อย่างไรก็ตามพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญจากการวัดความคล่องแคล่วทางภาษาพูดในนักเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาแรก มากกว่า เมื่อวิเคราะห์พูดตลอดไปเพื่อศึกษาการรองรับกระบวนการทางความรู้ความเข้าใจและภาษา ซึ่งพยากรณ์การพัฒนาการอ่านและการเขียน พบว่า ส่วนประกอบของความสามารถ ในความรู้ความเข้าใจพยากรณ์ความแปรปรวนได้มากที่สุด ในทักษะการถอดรหัสและการสะกดคำในระดับที่ต่ำกว่า และส่วนประกอบของความคล่องแคล่วทางภาษาพูดพยากรณ์ความแปรปรวนได้มากที่สุด ในทักษะความเข้าใจในการอ่าน และทักษะการสร้างเรื่อง ผลเหล่านี้มีข้อชี้แนะที่สำคัญสำหรับการประเมินและการเขียนโปรแกรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำหรับนักเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง

เพียร์ส (Pierce. 2003 : 1967-A) ได้ศึกษาประเด็นใหญ่ที่ได้การหันต่อไปมีความมุ่งหมายเพื่อกำหนดขอบเขตที่การเขียนทุกวัน ในชั้นอนุบาลมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการสะกดคำ และการเรียงอ่านที่ประดิษฐ์ขึ้นมา ครูจำนวน 5 คน ทำเป็นตัวอย่างการเขียนให้กับเด็กชั้นอนุบาลจำนวน 78 คน ที่เขียนทุกวันหรือเกือบทุกวันเป็นเวลา 20 สัปดาห์ เด็กกลุ่มทดลองมี 51 คน กลุ่มควบคุมมี 27 คน ซึ่งได้รับการทดสอบก่อนและหลังการทดลองโดยใช้แบบศึกษาการสังเกต (Clay. 1993) ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนรูปแบบผสมบังชี้ว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลองในภาระงานการเขียนตามคำบอก และการทดสอบการเขียน ผลจากการทดสอบสัดส่วนตามพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในระดับการอ่านของกลุ่มควบคุมจากการทดสอบก่อนการทดลอง ถึงการทดสอบหลังการทดลอง ผลของกลุ่มทดลองจากการทดสอบก่อนถึงหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน ในตอนสิ้นสุดชั้นอนุบาล 82.35% อ่านหนังสือได้ การศึกษาครั้งนี้บ่งชี้ว่าตัวนักเรียนชั้นอนุบาลได้รับการส่งเสริมให้เขียนทุกวัน และใช้การสะกดคำที่ประดิษฐ์ขึ้นจะมีความเป็นไปได้มากขึ้นที่นักเรียนจะเข้าสู่การอ่านในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้

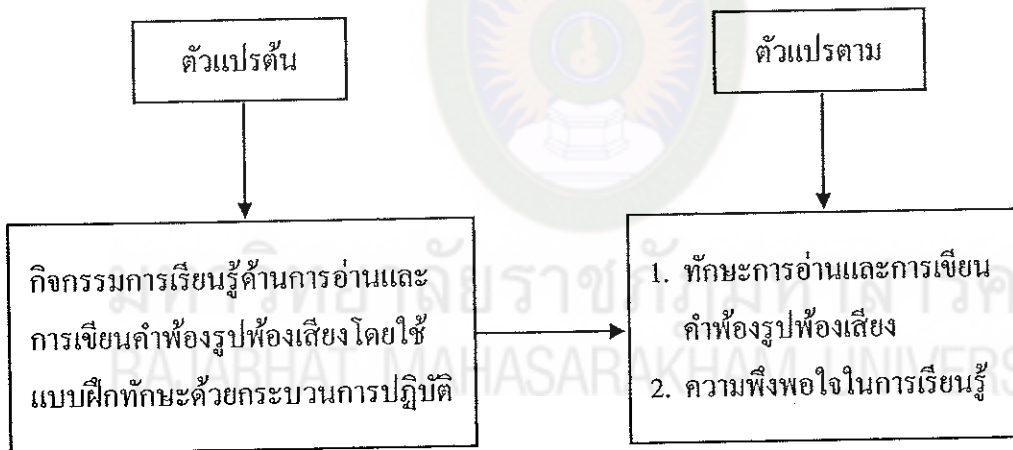

ยัง (Young, 2003 : 3157-A) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการติดตามการแทรกแซงการเขียนเมื่อรวมเข้ากับวิธีการที่อาศัยแบบของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการอ่าน กลุ่มทดลองกลุ่มหนึ่งได้รับการแทรกแซงในการติดตามด้วยการเขียนน้อยที่สุดซึ่งรวมเข้าในโปรแกรมที่อาศัยแบบของอาร์ตัน-กิลลิงแฮม เป็นฐาน ส่วนกลุ่มทดลองได้รับการบริการการศึกษาพิเศษที่กลุ่มโรงเรียนของตนจัดให้ การแทรกแซงใช้เวลาทั้งสิ้น 28 ช่วง ประมาณสัปดาห์ละ 3 ช่วง ช่วงละ 25 นาที ผลการศึกษาพบว่า มีผลการแทรกแซงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่มีต่อการสะกดคำตามปกติทางสัทศาสตร์น้อยกว่ากลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม ปฏิบัติได้ดีกว่ากลุ่มควบคุม แต่ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างประเภทการแทรกแซงทั้ง 2 ประเภทนั้น ไม่มีผลการแทรกแซงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการวัดการสะกดคำหรือการวัดการอ่าน มีผลด้านเวลาต่อแบบทดสอบการสะกดคำตามเสียงในแบบของ WJ-III, การจัดการคำและแบบทดสอบความคล่องแคล่วในการอ่าน และการแทรกแซงจากผลของการมีปฏิสัมพันธ์กับเวลาที่มีต่อการสะกดคำตามเสียงในแบบของ WJ-III และแบบทดสอบการระบุลักษณะของตัวอักษรและคำ เมื่อทำการศึกษาเสร็จให้นักศึกษาตอบคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับการรับรู้ กลยุทธ์การแทรกแซงที่ใช้ปรากฏว่ามีองค์ประกอบสำคัญเกิดขึ้นเป็นกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพที่จะปรับปรุงการสะกดคำดังนี้ คือ การเรียนรู้เสียงของตัวอักษร การเรียนรู้วิธีการที่จะแยกออกเป็นพยางค์ และการได้รับการสอนเป็นรายบุคคลอย่างชัดเจนและโดยตรงถึงแม้จะไม่ได้นำเอาการแทรกแซงนี้ไปใช้ในการอ่าน แต่นักศึกษาที่ระบุว่ากลยุทธ์เหล่านี้ช่วยปรับปรุงการอ่านของพวกเขาได้

ชาล์แนล (Schamagl, 2005 : 2963-A) ได้ศึกษาผลกระทบของรูปแบบการสอนโดยวิธีการทำแบบฝึกทดสอบที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านของนักเรียน โดยมีความมุ่งหมายเพื่อทำการทดสอบทฤษฎีซึ่งจะส่งผลในการเพิ่มคะแนนในแบบทดสอบด้านการอ่านทั้งแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนในกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบเพิ่มการฝึกทักษะโดยใช้แบบทดสอบ กับนักเรียนในกลุ่มที่ไม่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบเพิ่มการฝึกทักษะโดยใช้แบบทดสอบ กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนเกรด 3 ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาประจำหมู่บ้านในเขตชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกเฉียงใต้ของรัฐจอร์เจีย จำนวน 15 คน ทั้งในกลุ่มทดลอง (ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบเพิ่มการฝึกทักษะโดยใช้แบบทดสอบ) และกลุ่มควบคุม (ไม่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบเพิ่มการฝึกทักษะโดยใช้แบบทดสอบ) ผลการศึกษาพบว่า การทดสอบทฤษฎีซึ่งส่งผลในการเพิ่มคะแนนในแบบทดสอบด้านการอ่าน ทั้งแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนของนักเรียนในกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบเพิ่มการฝึกทักษะโดยใช้แบบทดสอบได้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ มากกว่านักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบเพิ่มการฝึกทักษะโดยใช้แบบทดสอบ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า แบบฝึกทักษะเป็นสื่อที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนด้านการอ่านและการเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้นักเรียนสนใจเรียน มีความรู้เพิ่มขึ้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีความคงทนในการเรียนรู้ และมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ในระดับมากถึงมากที่สุด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำแนวทางในการสร้างแบบฝึกทักษะสำหรับใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการปฏิบัติ เพื่อแก้ปัญหาด้านการอ่านและเขียนคำพ้องรูปพ้องเสียง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีความสามารถในการอ่านและเขียนดีขึ้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีพัฒนาการเรียนรู้เพิ่มขึ้น และใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนในชั้นอื่นต่อไป อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบที่ 4 กรอบแนวคิดในการวิจัย